

SVEIO KONTROLL- OG KVALITETSUTVAL**MØTEINNKALLING**

Dato: måndag 17. juni 2024
Tid: kl. 14.00
Sted: Sveio kommunehus

Forfall meldes til: Haugaland kontrollutvalgssekretariat IKS tlf. 959 86 979, eller på e-post: post@kontrollutvalgene.no

Ved forfall blir varamedlemmer kalla inn særskilt. Medlemmer som meina seg ugilde, må gi melding om dette slik at varamedlemmer kan innkallast. Sakskartet vil bli lagd ut på kommunen si nettside og på www.kontrollutvalgene.no

Rådmannen er invitert

Saksliste:

13/24 Godkjenning av protokoll frå møtet 06.05.24

14/24 Forvaltningsrevisjonsrapport – «Pleie og omsorg»

15/24 Presentasjon av risiko- og vesentlegvurdering og prioritering av prosjekt

16/24 Referat- og orienteringssaker

Eventuelt

Sveio/Aksdal, 10.06.24

Kjartan Moe Hustvedt
Utvalsleiar

Odd Gunnar Høie
Utvalssekretær

Kopi: Ordførar (møte- og talerett)
Revisor (møte- og talerett)
Rådmann (er invitert)
Varamedlemmer (til orientering)

SAKSGANG		
Utval	Møtedato	Saksnummer
Kontroll- og kvalitetsutval	17.06.24	13/24
Saksansvarleg	Arkivkode	
Odd Gunnar Høie	033	

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRÅ MØTET 06.05.24

Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:

Protokoll frå møtet i Sveio kontroll- og kvalitetsutval 06.05.24 blir godkjent slik han ligg føre.

Vedlegg: protokoll frå møtet 06.05.24

Saksorientering:

Utkast til protokoll frå kontrollutvalet sitt møte 06.05.24 følgjer vedlagt. Protokollen er gjennomlest og førebels godkjent av leiar i etterkant av møtet. Den er sendt medlemmane og kommunen slik han ligg føre.

Protokollen blir formelt godkjent i dette møtet.

Aksdal, 10.06.24

Odd Gunnar Høie

Dagleg leiar/utvalssekretær

SVEIO KONTROLL- OG KVALITETSUTVAL**PROTOKOLL**

Tysdag 6. mai 2024 blei det halde møte i Sveio kontroll- og kvalitetsutval under leiding av utvalsleiar Kjartan Moe Hustvedt.

MØTESTAD:	Sveio kommunehus, kommunestyresalen
MØTESTART/SLUTT:	Kl. 14.00 – 15.40
MØTANDE MEDLEMMER:	Kjartan Moe Hustvedt (MDG), Ole Johan Sveen (TvF), Per S. Wathne (Krf), Marit Elise Lier (Ap) og Andreas Bårtvedt (H)
MØTANDE VARAMEDLEMMER:	Ingen
FORFALL/IKKJE INNKALLA:	Ingen
FRÅ SEKRETARIATET MØTTE:	Dagleg leiar/utvalssekretær Odd Gunnar Høie, Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS
FRÅ ROGALAND REVISJON:	Regnskapsrevisor Therese Bjørkeland og Jeanette Sømnes
FRÅ ADMINISTRASJONEN:	Rådmann Jostein Førre og økonomisjef Peter O. Lura
ANDRE SOM MØTTE:	Ingen
MERKNADER TIL INNKALLING:	Ingen
MERKNADER TIL SAKLISTEN:	Ingen

FØLGJANDE SAKER BLEI HANDSAMA**SAK 07/24 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRÅ MØTE 05.02.24****Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:**

Protokoll frå møtet i Sveio kontroll- og kvalitetsutval 05.02.24 blir godkjent slik han ligg føre.

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Utvalet hadde ingen merknader.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Protokoll frå møtet i Sveio kontroll- og kvalitetsutval 05.02.24 blir godkjent slik han ligg føre.

SAK 08/24 ORIENTERING FRÅ ADMINISTRASJONEN – V/ RÅDMANNEN**Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:**

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tek rådmannen si utgreiing om sitt arbeids- og ansvarsområde til orientering.

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Rådmann Jostein Førre viste ein presentasjon og orienterte om sitt arbeidsområde. Han gjorde greie for dei ytre rammene som kommunane må forhalda seg til og kommunen sin visjon.

Rådmannen viste organisasjonskart og gjorde geie for dei ulike einingane. Vidare forklarte han om internkontroll, det er viktig med «orden i eige hus», og om det nye avvikssystemet.

Medlemmene fekk svar på spørsmål om mellom anna størrelsen på staben samanlikna med andre kommunar, endringar i organisering, handsamingstid på saker og rekruttering.

Leiar takka for ein lærerik og interessant orientering.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tek rådmannen si utgreiing om sitt arbeids- og ansvarsområde til orientering.

SAK 09/24 UTTALE TIL ÅRSREKNESKAP OG ÅRSMELDING FOR 2023 – SVEIO KOMMUNE**Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:**

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vedtek uttale til årsrekneskap og årsmelding 2023 slik den ligg føre (med desse endringane/tillegg).

Sveio kontroll- og kvalitetsutvalet tilrår at Sveio kommunestyre godkjenner årsrekneskapen og årsmeldinga for 2023.

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Økonomisjef Peter Lura viste ein presentasjon og gjorde greie for årsrekneskapen. Han orienterte om det økonomiske resultatet og hovudtala i rekneskapen.

Revisor Therese S. Bjørkeland orienterte om revisjonen sitt arbeid. Ho gjorde greie for kommunen sin økonomisk situasjon og kommunen sine måltall. Vidare gjorde ho greie for funn/merknader i dei ulike delane av rekneskapen. Revisjonsberetninga var utan merknader. Revisor meinte at kommunen hadde god kontroll og gode rutinar.

Rådmann og økonomisjef svara på spørsmål om mellom anna sjølvkost, lovpålagde tenester og barnevern.

Utvalet var nøgd med orientera og slutta seg til uttalen slik den var fremma.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24 og innstilling:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vedtek uttale til årsrekneskap og årsmelding 2023 slik den ligg føre.

Sveio kontroll- og kvalitetsutvalet tilrår at Sveio kommunestyre godkjenner årsrekneskapen og årsmeldinga for 2023.

SAK 10/24 UTTALE TIL REKNESKAP OG ÅRSMELDING 2023 – RYVARDEN KULTURFYR KF**Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:**

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vedtek uttale til Ryvarden Kulturfyr KF sitt rekneskap for 2023, slik den ligg føre.

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vil tilrå at kommunestyret godkjenner Ryvarden Kulturfyr FK sitt årsrekneskap og årsmelding for 2023.

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Revisor orienterte kort om revisjonsberetninga. Revisjonen hadde ingen merknader til rekneskapen.

Utvalet hadde ingen merknader og slutta seg til uttalen slik den var fremma.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24 og innstilling:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vedtek uttale til Ryvarden Kulturfyr KF sitt rekneskap for 2023, slik den ligg føre.

Sveio kontroll- og kvalitetsutval vil tilrå at kommunestyret godkjenner Ryvarden Kulturfyr FK sitt årsrekneskap og årsmelding for 2023.

SAK 11/24 FORENKLA ETTERLEVINGSKONTROLL FOR 2023**Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:**

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tar vedlagte attestasjonsuttale frå Rogaland Revisjon IKS om økonomiforvaltninga for 2023 til orientering.

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Revisor orienterte om kontrollrollen. I 2023 hadde dei undersøkt om vedtak for tildeling av særskilt tilrettelagte bustader tilfredsstiller dei krav som stilles for legitimering av retten til å krevje mva-kompensasjon for slike bustader.

Konklusjonen på kontrollrollen var positiv. Kommunen hadde gode rutinar og følgde loven på dette området.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tar vedlagte attestasjonsuttale frå Rogaland Revisjon IKS om økonomiforvaltninga for 2023 til orientering.

SAK 12/24 REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER

8. Statusrapport pr. mai 2024
9. Generalforsamling 24.04.24 – Haugaland Kraft AS
10. Representantskapsmøte 26.04.24 – Haugaland Vekst IKS
11. Representantskapsmøte 19.04.24 – Haugaland brann og redning IKS
12. Representantskapsmøte 22.04.24 – Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS
13. Folkevaldopplæring på Solstrand Hotel – oppsummering
14. «Motiverte kontrollutvalg – et godt utgangspunkt» - artikkel frå NKRF

Handsaming i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Leiar orienterte kort om referatsakene. Han fortalte litt frå folkevaldopplæring på Solstrand i februar.

Utvalet hadde ingen merknader til referatsakene.

Samrøystes vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalet 06.05.24:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tar referatsakene 8 – 14 til orientering.

EVENTUELT

Ingen saker blei meldt eller tatt opp.

Neste møte: måndag 17. juni kl. 14.00

Saker: revisjonsrapport «Pleie og omsorg», arbeide med ROV-analysen og nye planar for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Sveio/Aksdal, 06.05.24

Kjartan Moe Hustvedt
Utvalsleiar

Odd Gunnar Høie
Utvalssekretær

SAKSGANG		
Utval	Møtedato	Saksnummer
Kontroll- og kvalitetsutval	17.06.24	14/24
Kommunestyret		
Saksansvarleg	Arkivkode	
Odd Gunnar Høie	216	

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT – «PLEIE OG OMSORG»

Sekretariatet sitt framlegg til vedtak og innstilling til kommunestyret:

1. Sveio kommunestyre har merka seg det som kjem fram i Rogaland Revisjon sin rapport «Pleie og omsorg» og tek denne til orientering.
2. Rapporten vert oversendt til rådmannen for vidare oppfølging av rapporten sine 8 tilrådingar.
3. Rådmannen gir tilbakemelding til kommunestyret via kontroll- og kvalitetsutvalet om oppfølging av rapporten innan 9 månader etter at kommunestyret har gjort sitt vedtak.

Vedlegg: «Pleie og omsorg» - rapport utarbeida av Rogaland Revisjon IKS

Bakgrunn

I plan for forvaltningsrevisjon 2020 - 2024 for Sveio kommune var revisjon av «Pleie og omsorg» eit prioritert prosjekt.

Kontrollutvalet starta våren 2023 ein prosess med å gjennomføra ein slik revisjon. I møtet den 30.01.23 gjorde utvalet følgjande vedtak:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tingar forvaltningsrevisjonsprosjektet «Pleie og omsorg» i samsvar med oppdatert prosjektmandat når det ligg føre frå Rogaland Revisjon IKS.

Utvalsleiar får mynde til å godkjenne det oppdaterte prosjektmandatet. Ramma vert sett til 250 timar.

Føremål:

Formålet med prosjektet er å undersøkje korleis Sveio kommune arbeidar for å nå målet om at brukarane av pleie- og omsorgstenester skal kunna bu lengst mogleg heime.

Problemstillingar:

Forvaltningsrevisjonen skulle svara på følgjande problemstillingar:

- *Fungerer omsorgstrappa i Sveio kommune etter intensjonen?*
- *Kva er status for førebyggjande og rehabiliterande tiltak i Sveio kommune?*
- *Har dei tilsette den kompetansen som skal til for verkeleggjere målet om meir førebygging og rehabilitering?*
- *Er det organisatoriske utfordringar med å nytta kompetansen for å nå målet?*
- *I kva for ein grad påverkar det høge sjukefråværet dette arbeidet?*
- *Korleis fungerer samhandling og koordinering mellom dei ulike tenestene/tilboda?*
- *I kva grad oppnår Sveio kommune å realisera målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg?*

Rogaland Revisjon har med dette som utgangspunkt gjennomført prosjektet. Rapporten er verifisert og rådmann si tilbakemelding er innarbeida i rapporten. Rapporten blei mottatt av sekretariatet 10.06.24, og følgjer som vedlegg.

Rapporten

Rapporten inneheld innleiingsvis eit samandrag av hovudbodskapen og føremål, problemstillingar, metode og revisjonskriteria. Rapportens hovudinnhald vert presentert i kapittel 1 – 6. Rapporten har vore på høring hjå rådmannen, og hans korte kommentar er tatt inn på side 9. I vedlegget finn ein informasjon om munnlege og skriftlege kjelder.

Revisor skriv mellom anna om deira hovudinstrykk:

Me finn ei positiv utvikling i implementeringa av førebyggjande og rehabiliterande tiltak og omsorgstrappa i arbeidet med eit meir aldersvennleg Sveio. Me finn også nokre utfordringar knytt til samarbeid og om tilboda er forsvarlege og tilgjengelege.

Omorganiseringa har derimot bidrege positivt. Kompetansen på eininga pleie og omsorg og utfordringar knytt til sjukefråvær og bemanninga er også klargjorde. Samhandling og koordinering mellom ulike tenester og einingar blir framheva som avgjerande, sjølv om det trengst kontinuerleg forbetring og tilpassing for å sikra eit verdig liv, respekt og tryggleik for brukarane.

Revisor har følgjande tilrådingar til kommunen:

1. *Sikre at informasjon om dei ulike tenestetilboda, aktivitetar og seminara er tilgjengeleg for alle og kjem ut til alle brukarar av pleie- og omsorgstenestene i kommunen.*
2. *Sikre at det ligg til rette for at alle får ta del i dei ulike tenestetilboda.*
3. *Vurdere om det er nødvendig å evaluera omsorgstrappa, og mellom anna sjå om dei ulike nivåinndelingane er realistiske og like aktuelle for kommunen i dag.*
4. *Sikre at innhaldet/visualiseringa av omsorgstrappa er tilgjengeleg for alle i kommunen.*
5. *Sikre at det kjem oppdaterte planverk og strategiar med konkrete tiltak, som bidreg til å styrkja lik haldning og visjon på tvers av eininga.*

6. *Vurdere om det er nødvendig med formålstenlege tiltak som kan bidra til å styrkja kompetansen og fordela kompetansen på tvers av eining for pleie og omsorg.*
7. *Sikre at det blir implementert gode rutinar der sjukefråvær, arbeidsmiljø og bemanning blir kartlagd og evaluert jamleg i eining for pleie og omsorg.*
8. *Vurdera om det er nødvendig med samarbeidsavtalar som sikrar det tverrfaglege samarbeidet mellom verksemdene og avdelingane som arbeider med pleie og omsorg.*

Rådmannen sin høyringsuttale

Rådmannen skriv følgjande i sin kommentar til rapporten:

Administrasjonen vil vurdera rapporten og komme tilbake med kommentarar innan 1. November 2024. Rapporten vil takast med i framtidig utvikling av helse- og omsorgstenestene i Sveio.

Sekretariatet sine vurderingar

Sekretariatet har gjort ei vurdering av at rapporten er av god kvalitet i henhold til standardkrava til forvaltningsrevisjonsrapporter (RSK001), og at den er i samsvar med kontroll- og kvalitetsutvalet si bestilling og vedtatt prosjektpåplan. Val av revisjonskriterier er relevante sett opp mot problemstillingane. Revisor si vurderingar og tilrådingar er vidare basert på innsamla materiale, revisjonskriteriene og dei metodiske avgrensingane.

Resultatet etter forvaltningsrevisjonen viser at kommunen har forbedringspotensiale i og med at undersøkinga avdekkar fleire forbedringsområde. Sekretariatet vil på den bakgrunn tilrå at kontrollutvalet ber kommunestyret vedta at revisjonen sine tilrådingar blir fylgt opp.

Ein forvaltningsrevisjonsrapport skal systematisk bli fylgt opp for å sikre at forvaltninga set i verk tiltak for å rette opp påviste avvik/manglar. Det vert tilrådd at slik oppfølging skjer frå 6 til 12 månader etter at rapporten er vedteken av kommunestyret.

Sekretariatet vil tilrå at det blir sett ein frist på 9 månader for rådmannen til når kommunestyret via kontrollutvalet får tilbakemelding om status for tilrådingane.

Aksdal, 10.06.24

Odd Gunnar Høie
Dagleg leiar/utvalssekretær

Forvaltningsrevisjon

Pleie og omsorg

Sveio kommune, 2024

INNHALD

Oppdraget.....	5
Sammendrag.....	6
Rådmannens kommentar	9
Innleiing	10
1.1 Befolkningsutviklinga.....	10
1.2 Leve heile livet.....	11
1.2.1 Bu trygt heime	12
1.3 Avgrensingar.....	12
1.4 Metode	12
1.5 Revisjonskriterium.....	13
2 Organisering.....	14
2.1 Omorganisering i 2023	14
2.2 Dei ulike støttetenestene	15
2.2.1 Sveio omsorgssenter.....	15
2.2.2 Heimetenesta.....	16
2.2.3 Fysio- og ergoterapitenesta	16
2.2.4 Tildeling av helse og omsorgstenester i Sveio	16
3 Strategiar innan pleie og omsorg i Sveio	17
3.1 Overordna plan for helse og omsorg i Sveio	17
3.2 «Leve heile livet – i et aldersvennleg Sveio»	17
3.3 Omsorgstrappa i Sveio.....	18
3.4 Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar	20
4 Leve heile livet i praksis	20
4.1 Krav og føringar.....	20
4.2 Revisjonskriterium.....	22

4.3 Funn	23
4.4 Vurderingar	24
4.5 Tilråding.....	25
5 Omsorgstrappa i praksis.....	25
5.1 Krav og føringar.....	25
5.2 Revisjonskriterium.....	26
5.3 Funn	26
5.4 Vurderingar	27
5.5 Tilråding.....	28
6 Tenestetilbod for eldre	28
6.1 Førebygging og rehabilitering i kommunen	28
6.1.1 Krav og føringar.....	28
6.1.2 Revisjonskriterium	29
6.1.3 Funn.....	29
6.1.4 Vurderingar	31
6.1.5 Tilråding.....	32
6.2 Organisering av arbeidet	33
6.2.1 Krav og føringar.....	33
6.2.2 Revisjonskriterium	34
6.2.3 Funn.....	34
6.2.4 Vurderingar	38
6.2.5 Tilrådingar.....	39
6.3 Samhandling mellom tenestene	39
6.3.1 Krav og føringar.....	39
6.3.2 Revisjonskriterium	40
6.3.3 Funn.....	40
6.3.4 Vurderingar	41
6.3.5 Tilråding.....	42

Vedlegg	43
---------------	----

OPPDRAGET

<u>Bestilling:</u> Kontrollutvalet i Sveio kommune bestilte 21.11.2022 ein forvaltningsrevisjon om pleie og omsorg.	<u>Problemstillingar</u> • Fungerer omsorgstrappa i Sveio kommune etter intensjonen? • Kva er status for førebyggjande og rehabiliterande tiltak i Sveio kommune? • Har dei tilsette den kompetansen som skal til for verkeleggjere målet om meir førebygging og rehabilitering? • Er det organisatoriske utfordringar med å nytta kompetansen for å nå målet? • I kva for ein grad påverkar det høge sjukefråværet dette arbeidet? • Korleis fungerer samhandling og koordinering mellom dei ulike tenestene/tilboda? • I kva grad oppnår Sveio kommune å realisera målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg?
<u>Formål:</u> Formålet med prosjektet er å undersøkje korleis Sveio kommune arbeidar for å nå målet om at brukarane av pleie- og omsorgstenester skal kunna bu lengst mogleg heime.	

Prosjektleiar for dette prosjektet har vore forvaltningsrevisor Mathushiga Thiagarajah, i samarbeid med oppdragansvarleg forvaltningsrevisor Svein Kvalvåg. Rapporten er kvalitetssikra av leder for forvaltningsrevisjon Bjørn G. Sæbø.

SAMMENDRAG

Prosjektet

Formålet med prosjektet har vært å undersøke kor langt Sveio kommune har komme i arbeidet med å skapa ei meir aktiv eldreomsorg der brukarane tek eit større ansvar for eiga omsorg. Datagrunnlaget baserer seg på intervju frå 9 nøkkelpersonar frå pleie og omsorg i kommunen. Det blei også gjennomgått dokument, planar og rutinar.

Hovudinstrykk

Me finn ei positiv utvikling i implementeringa av førebyggjande og rehabiliterande tiltak og omsorgstrappa i arbeidet med eit meir aldersvennleg Sveio. Me finn også nokre utfordringar knytt til samarbeid og om tilboda er forsvarlege og tilgjengelege. Omorganiseringa har derimot bidrege positivt. Kompetansen på eininga pleie og omsorg og utfordringar knytt til sjukefråvær og bemanninga er også klargjorde. Samhandling og koordinering mellom ulike tenester og einingar blir framheva som avgjerande, sjølv om det trengst kontinuerleg forbetring og tilpassing for å sikra eit verdig liv, respekt og tryggleik for brukarane.

Leve heile livet

Sveio jobbar etter å realisera målet om fleire brukarar av pleie og omsorg skal ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg. Eininga for pleie og omsorg rapporterer at dei er i rute med implementeringa av nye tiltak. Kommunane tilbyr eit mangfald av tenester og tiltak til eldre, der målet er å støtta eldre i å bu heime lengst mogleg.

Likevel opplever nokre tilsette uvisse om tenestene er forsvarlege, og det blir peika på at det trengst for kontinuerleg vurdering av kvar enkelt brukars behov. Eit betre informasjonsformidling og samarbeid med eldrerådet og pårørandeforeiningar for å nå ut til alle brukarar, spesielt dei med låg digital kompetansefram, blir framheva.

Kommunen har ein delvis suksess med å realisera målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg. Utfordringane understrekar kompleksiteten med målet, og behovet for kontinuerleg vurdering og forbetring av tenestene for å sikra verdigheit, respekt og tryggleik for brukarane.

Omsorgstrappa

Fleire framhevar omorganiseringa som ein faktor som har bidrege til at omsorgstrappa fungerer i praksis, og at ho no viser eit reelt bilete av situasjonen i kommunen. Inntaksmøte med brukarar, der avdelingsleiarar deltek, gir ein arena for evaluering av pasientar frå rehabilitering til korttidsopphald på sjukeheimar. Dei tilsette kjenner prinsippa om å gi forsvarlege tenester på lågaste nødvendige nivå, til dømes med støttekontakt eller dagsenter, før dei tilbyr meir omfattande tenester som heimesjukepleie.

Trass i en oppfatning av vellykka implementering av omsorgstrappa, seier fleire at dei er uroa for om tilbodet i praksis er forsvarleg og verdig. Tilgjengelegheita av omsorgstrappa blir også trykt

fram som ei bekymring. På bakgrunn av dei intervjuande indikerer funna at omsorgstrappa i Sveio kommune fungerer etter intensjonen, men det er behov for forbedringar, spesielt knytt til forsvarleg teneste, fokus på verdig behandling og tilgjengelegheit av informasjon.

Førebyggjande og rehabiliterande tiltak

Det blir framheva positivt at kommunen tilbyr fleire førebyggjande og rehabiliterande tiltak retta mot eldre, og at det ligg dokumentasjon føre om desse tenestene. Kommunen har utarbeidd brosjyrar og eigne nettsider for å gi informasjon om ulike tenestetilbod. "*Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar*" og "*Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023*" handlar om strategiar for å fremja aldersvennlege miljø og tenester.

Tenestekontoret spelar ei sentral rolle i tildeling av helse- og omsorgstenester, og det blir gjennomført kartlegging og utgreiingssamtalar med brukarar og pårørande. Likevel er det nokre utfordringar knytt til endringar i helsepersonells læringsmål og ulike tilnærmingar til førebyggjande og rehabiliterande arbeid. Det blir peika på behovet for oppdatering av planverk og strategiar for å sikra fagleg oppdaterte tenester og ei meir einskapleg tilnærming blant dei tilsette. Dette vil bidra til kontinuitet, stabilitet og kvalitet i tenestene.

Organisering av arbeidet

Kompetanse

Kompetansen for å driva førebygging og rehabilitering er til stades. Det viktige med å arbeida med meistring og motivasjon hos brukarane blir trekt fram. Likevel blir vi i fortalt at det er ein tendens til at tilsette utfører oppgåvene for brukarane, hovudsakleg på grunn av tidspress og mangel på høve til å tryggja brukarane.

Utfordringane knytt til avgrensa ressursar og store avstandar i kommunen påverkar utføringa av oppgåver, spesielt der det er behov for rask respons, til dømes ved utløyssing av tryggleiksalarmar. Ulike haldningar og personlegdommar blant tilsette påverkar også arbeidet med meistring og motivasjon, og understrekar behovet for å sikra at alle tilsette har tilstrekkeleg kompetanse for å utføra oppgåvene saman.

Kommunen har ei oversikt over kompetansen til helsepersonellet, og det blir lagt til rette for vidareutdanning og kompetansespreiing. Det er også ei positiv haldning til omorganisering for å sikra betre bruk av rett kompetanse på rett stad. Det er behov for å handtera organisatoriske utfordringar for å realisera dette målet effektivt.

Sjukefråvær

Det kjem fram at det er høgt sjukefråvær og bemanningsutfordringar hos pleie- og omsorgstenester i kommune. Mangel på nok bemanning gjer personalet sårbart for sjukefråvær, noko som kan resulterer i tung arbeidsbelastning og utfordringar i arbeidsmiljøet. Heimesjukepleia har tidlegare opplevd høgt sjukefråvær og har derfor arbeidd med å forbedra arbeidsmiljøet spesifikt innan denne eininga.

Trass i tilgjengeleg kompetanse, oppstår utfordringar når tilsette ikkje har tilstrekkeleg tid til å utføra oppgåvene innan gitte tidsrammer. Dette fører til overarbeid og auka risiko for

sjukefråvær. Eining for pleie og omsorg er opptekne av rekruttering, bemanning og sjukefråvær. Sjølv om sjukefråværet framleis ikkje er fullstendig kartlagt, er det eit område som kommunen har byrja å jobba med aktivt.

Samhandling og koordinering med tenester

Samarbeidet mellom tenestekontoret, kvardagsrehabiliterings-/fysio- og ergoterapitenesta, sjukeheimen og heimetenesta er avgjerande i arbeidet med å hjelpa eldre til å meistra livet lenger og ha ein trygg, aktiv og verdig alderdom. Samarbeidet og koordineringa mellom dei ulike tenestetilboda har vorte betre etter omorganiseringane. Det har vorte enklare å kommunisera og samarbeida. Mellom anna er møte kvar veke og jamlege rapporteringar bidreg til effektiv kommunikasjon og samhandling.

Einingsleiar understrekar kor viktig det er med samarbeid på tvers i ein liten kommune som Sveio. Alle intervjuobjekta rapporterer om god dialog med pårørande, og kommunen tek omsyn til ønska og behova deira. Utfordringa ligg likevel i at pårørande har ulike forventningar til hjelpa dei skal få. Nøye vurderingar og kontinuerleg dialog med pårørande trengst for å møta desse forventningane.

Tilrådingar

Vi tilrår kommunen å:

- Sikre at informasjon om dei ulike tenestetilboda, aktivitetar og seminara er tilgjengeleg for alle og kjem ut til alle brukarar av pleie- og omsorgstenestene i kommunen.
- Sikre at det ligg til rette for at alle får ta del i dei ulike tenestetilboda.
- Vurdere om det er nødvendig å evaluera omsorgstrappa, og mellom anna sjå om dei ulike nivåinndelingane er realistiske og like aktuelle for kommunen i dag.
- Sikre at innhaldet/visualiseringa av omsorgstrappa er tilgjengeleg for alle i kommunen.
- Sikre at det kjem oppdaterte planverk og strategiar med konkrete tiltak, som bidreg til å styrkja lik haldning og visjon på tvers av eininga.
- Vurdere om det er nødvendig med formålstenlege tiltak som kan bidra til å styrkja kompetansen og fordela kompetansen på tvers av eining for pleie og omsorg.
- Sikre at det blir implementert gode rutinar der sjukefråvær, arbeidsmiljø og bemanning blir kartlagd og evaluert jamleg i eining for pleie og omsorg.
- Vurdere om det er nødvendig med samarbeidsavtalar som sikrar det tverrfaglege samarbeidet mellom verksemdene og avdelingane som arbeider med pleie og omsorg.

RÅDMANNENS KOMMENTAR

Kommentaren til rådmannen er mottaken 06.06.2024:

Administrasjonen vil vurdere rapporten og komme tilbake med kommentarar innan 1. November 2024. Rapporten vil takast med i framtidig utvikling av helse- og omsorgstenestene i Sveio.

Med helsing

Jostein Førre
rådmann

INNLEIING

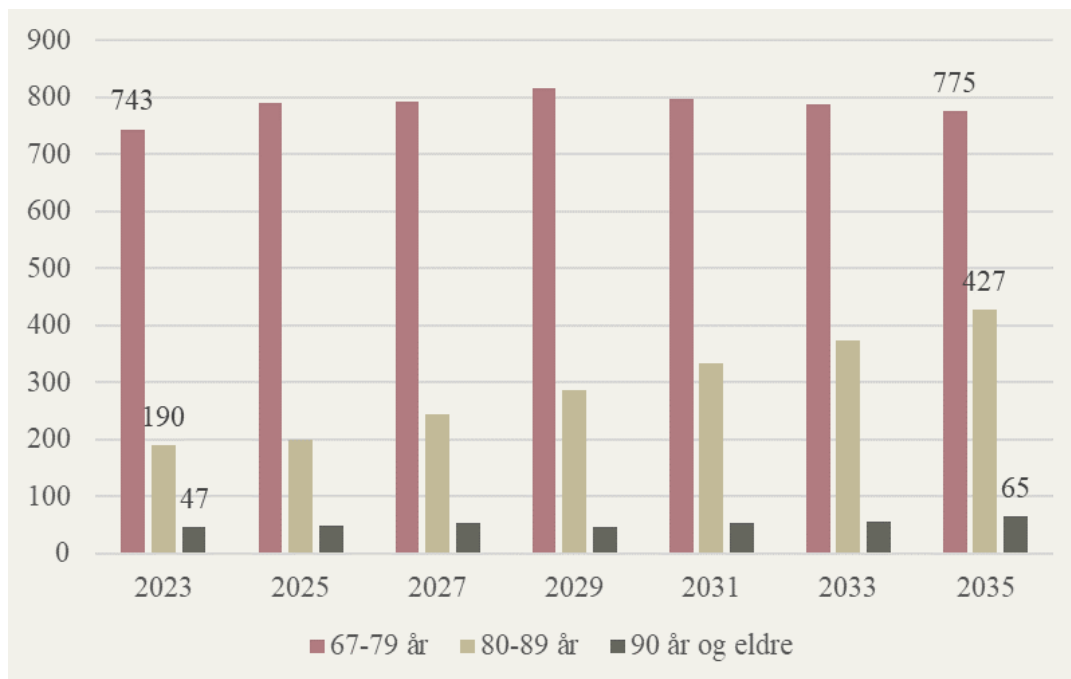
1.1 BEFOLKNINGSUTVIKLINGA

Sveio kommune skal leggja til rette for god helse, eiga meistring og trivsel gjennom heile livet og vere ein kommune som bryr seg. Dette kjem tydeleg fram i økonomiplanen for 2023-2026. Kommunen vil legge vekt på god helse, eiga meistring og trivsel.

Fram til no har talet på innbyggjarar i dei eldre aldersgruppene vore relativt stabilt. Dei yngre har vorte betydeleg fleire, medan det ikkje har vore like stor auke blant dei eldste aldersgruppene. Vi ser derimot ei større utfordring i befolkningsutviklinga i Sveio kommune for åra som kjem. Befolkningsprognosen viser ein markant auke i innbyggjarar mellom 80 og 89 år.

SSB legg også fram at levealderen i Noreg vil auka, og at auken blir om lag 5,5 år fram til 2050. Denne auken i talet på eldre vil gje større behov for kommunale helse- og omsorgstenester. Det er derfor nødvendig at ein følgjer med på utviklinga i bruk av tenester under helse og omsorg, og prøve å vera i forkant og planleggja framtidig behov og ressursbruk. Sjå Figur 1, for ei visuell framstilling av befolkningsutviklinga i Sveio.

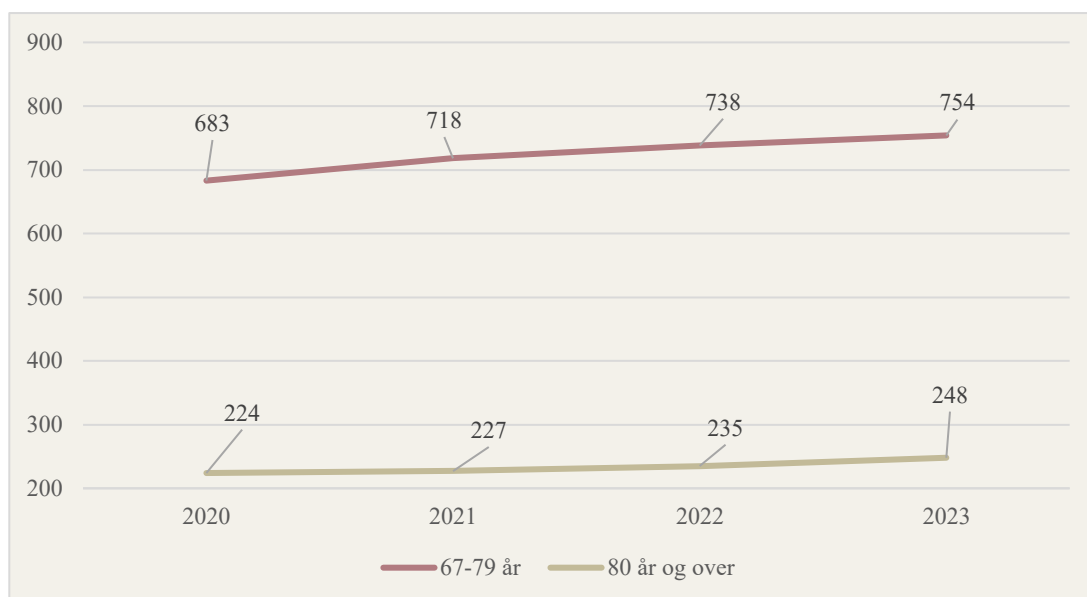
Figur 1. Befolkningsutviklinga for Sveio frå 2023 til 2035.

Kjelde: SSB

Basert på tal frå SSB har me visualisert korleis befolkningsutviklinga har vore i Sveio dei siste åra. Her ser vi at det berre dei tre siste åra har vorte fleire eldre og dermed fleire brukarar av eldreomsorgstenester. Sjå Figur 2.

Figur 2. Befolkningsutvikling blant 67 år og eldre i Sveio dei siste tre åra.

Kjelde: SSB

I *Planstrategi for Sveio kommune 2020-2023* heiter det at folk lever lenger, og at dette fører til sterkare aldring i befolkninga. Framskrivingane for forventa folketalsutvikling viser at vil bu nesten 1000 fleire personar i kommunen om 10 år og 2000 fleire om 20 år. Et punkt i planstrategien er at *kommunen må tilpassa og utvikla tenester retta mot eldre*.

På grunn av denne utviklinga er det viktig for kommunen å få til arbeidet med tidleg innsats hos eldre. Innbyggjarane blir eldre og Sveio må rekna med at det blir fleire og fleire personar som treng bistand frå kommunen. Det er absolutt nødvendig at kommunen rustar seg for ei eldrebølge. Det er viktig å førebyggja dårleg helse og framtidige behov for pleie- og omsorgstenester. Dette inneber at Sveio leggja til rette for tilbod for alle i brukargruppa.

1.2 LEVE HEILE LIVET

[Meld. St. 15 \(2017-2018\) Leve heile livet – En kvalitetsreform for eldre](#), også kjent som *Leve heile livet-reforma*. Reforma skal bidra til at eldre kan meistra livet lenger, og ha ein trygg, aktiv og verdig alderdom. Dette i samarbeid med pårørande, som kan kjenna på at dei kan bidra utan at dei blir utslitne, og at tilsette kan føla at dei har høve til å bruka kompetansen i tenesta dei tilbyr i kommunen. Reforma skal bidra til å løfte kvaliteten på tenestene med fokus på mennesket, og kva som kan hjelpe mennesket til at dei meistrar eigne liv så lenge som mogleg.

Meir spesifikt skal *Leve heile livet* bidra til desse punkta:

- Fleire gode leveår der eldre har god helse lenger, opplever at dei har god livskvalitet, og at dei i større grad meistrar eige liv, samtidig som dei får den helsehjelpa dei treng.
- Pårørande som ikkje blir utslitne, og som kan ha ein jamn innsats for sine næraste.
- Tilsette som opplever at dei har eit godt arbeidsmiljø, der dei får brukt kompetansen sin og kan gjera ein fagleg god jobb.

- Eit aldersvennleg Noreg.
- Aktivitet og fellesskap.
- Mat og helse.
- Helsehjelp.
- Samanheng i tenestene.

Kvalitetsreforma for eldre legg opp til at det skal utarbeidast lokale planar og strategiar i dei ulike kommunane i Noreg. Reforma bidreg til politiske føringar for retninga knytt til dei ulike tenesteområda for eldre, og rettar merksemda mot arbeidet med å utvikla eit aldersvennleg samfunn og tenester som fremjar livskvalitet og meistring.

1.2.1 BU TRYGT HEIME

[*Meld. St. 24 \(2022-2023\) Fellesskap og meistring - Bu trygt heime*](#) byggjer på erfaringar frå Leve heile livet-reforma frå 2018, og vart lansert i 2023. Dette er ei nyare reform for eldre i Noreg. Reforma skal sørgja for aldersvennlege samfunn, med heilskap i eldrepolitikk og betre helsehjelp til eldre i Noreg. Meldinga har fire innsatsområde, og desse er:

- Levande lokalsamfunn.
- Bustadtilpassing og –planlegging.
- Kompetente og myndiggjorde medarbeidarar.
- Trykkleik for brukarar og støtte til pårørande.

1.3 AVGRENSINGAR

Dette prosjektet blir avgrensa til å omhandla om pleie og omsorg i Sveio. Prosjektet setter søkelys mot korleis kommunen arbeider for å ha ei meir aktiv eldreomsorg i dei ulike tenestene under pleie og omsorg i Sveio.

Det er ikkje gjennomført intervju med brukarar og pårørande.

1.4 METODE

Dei ulike problemstillingane i rapporten blir klargjorde gjennom ulike datakjelder. Rapporten byggjer på intervju, dokumentanalyse og statistisk talmateriale.

Det vart gjennomført intervju med leiinga frå dei ulike avdelingane under eining for pleie og omsorg, intervju med tilsettrepresentant og intervju med leiar for eldrerådet. Totalt vart det gjennomført ni intervju. Intervjua vart utført hausten 2023. For ei oversikt over intervjua, sjå [Vedlegg](#).

Intervjumaterialet blir brukt i større grad for å svara ut problemstillingane.

I tillegg til intervju er det gått gjennom statistikk, aktuelle plandokument og rutinar både på kommune- og verksemdsnivå.

Vår vurdering er at metodebruk og kjeldetilfang har gitt eit tilstrekkeleg grunnlag til å svara på formålet for prosjektet og dei problemstillingane kontrollutvalet vedtok. Revisjonen meiner data denne rapporten byggjer på samla sett er pålitelege og gyldige og derfor gir eit forsvarleg grunnlag for vurderingane, konklusjonane og tilrådingane.

1.5 REVISJONSKRITERIUM

Revisjonskriterium er krav eller forventningar som blir brukte for å vurdere funna i undersøkinga. Revisjonskriteria skal vera grunngitt i, eller utleidd av, autoritative kjelder innan det reviderte området. Døme på dette er lovverk og/eller politiske vedtak.

I dette prosjektet legg me desse kjeldene til grunn for utvikling av revisjonskriteria:

- Helse- og omsorgstenestelova med forskrift
- Pasient- og brukarrettslova med forskrift
- Meld. St. 47 (2008-2009) *Samhandlingsreforma – Rett behandling – på rett stad – til rett tid*
- Meld. St. 15 (2017-2018) *Leve heile livet – ein kvalitetsreform for eldre*
- Meld. St. 24 (2022-2023) *Felleskap og meistring – Bu trygt heime*
- Lokale planar og føringar

Revisjonskriteria blir utforma basert på kjeldene over, og blir presenterte i dei neste kapitla der kvar enkelt problemstilling blir behandla.

2 ORGANISERING

Figur 3. Administrativ organisering (2023)

Kjelde: Budsjett og økonomiplan 2023-2026, Sveio kommune

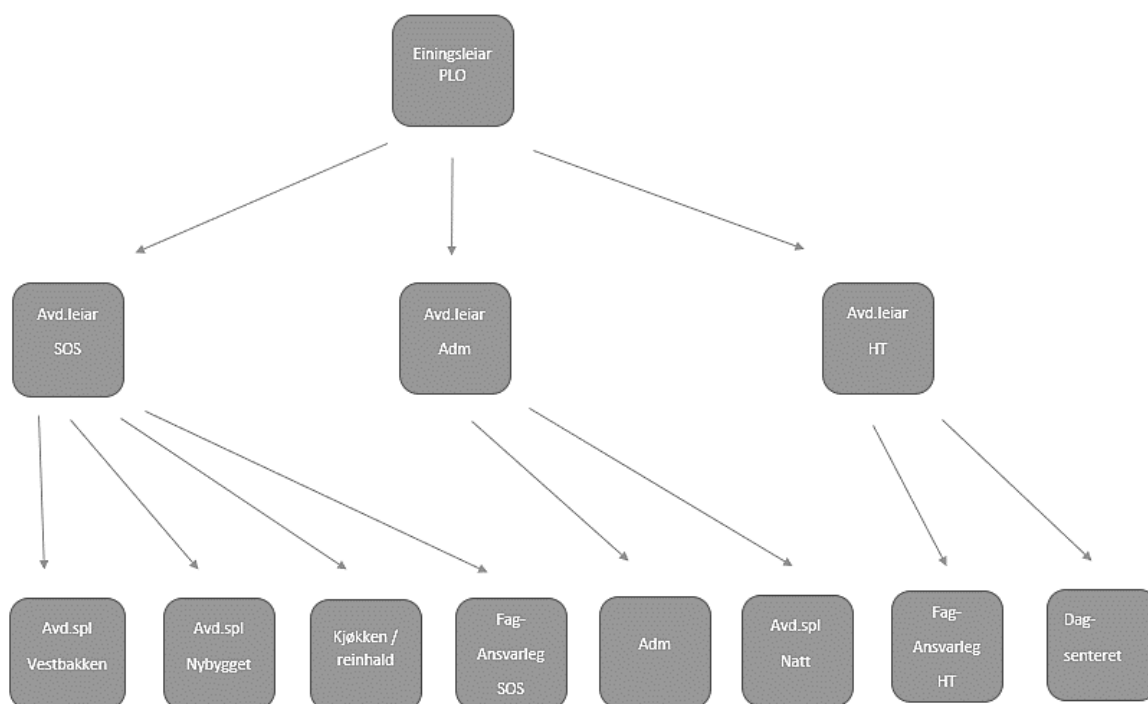
Under kommunalsjef for helse og omsorg finn ein dei ulike tenestetilboda for eldre, òg kjent som *pleie og omsorg (PLO)*. Sjølv om det ikkje står pleie og omsorg i det administrative organisasjonskartet, fell Sveio omsorgssenter (SOS), heimetenesa (HT) og administrasjonen under eining for *pleie og omsorg*.

Andre viktige samarbeidspartnarar i arbeidet med tenestetilbodet til eldre er tenestekontoret og fysio- og ergoterapitenesta. Tenestekontoret har sin eigen einingsleiar. Fysio- og ergoterapitenesta høyrer til under eining *helse og rehab*.

2.1 OMORGANISERING I 2023

Sidan mandatet vart bestilt, har det skjedd ei omorganisering av eining for pleie og omsorg. Omorganiseringa fann stad sommaren 2023. Etter omorganiseringa ser oppdatert organisasjonskart for pleie og omsorg slik ut:

Figur 4. Organisasjonskart over eining Pleie og omsorg (PLO)

Kjelde: Sveio kommune

Som det går fram av figuren over er endringa no at dei ulike tenestoområda under pleie og omsorg har éin felles einingsleiar. Dette bidreg til felles leining og lik haldning/visjon på tvers av eininga pleia og omsorg. Neste ledd er avdelingsleiar for Sveio omsorgssenter, avdelingsleiar for administrasjon og avdelingsleiar for heimetenesta, som støttar opp under einingsleiar for pleie og omsorg.

2.2 DEI ULIKE STØTTETENESTENE

Fleire tenester er viktige for å nå måla om eit meir aktivt liv hos eldre, som i tillegg kan bu lengst mogleg heime, sjølv når alder og funksjonssvikt melder seg. Pleie og omsorg er eining for Sveio omsorgssenter og heimeteneste. Eininga har ansvaret for opphald og andre tenester i pleie og omsorg, gi medisinsk og sjukepleiarfagleg hjelp til eldre, både dei på omsorgssenteret og dei som bur heime. Eininga har også ansvaret for rehabiliteringstilbodet som i kommunen. Under eining for helse- og rehabilitering fell fysio/ergoterapi og hjelpemiddel. Dette er to tenestoområde som kan vera viktige å arbeide med i dette felles målet.

2.2.1 SVEIO OMSORGSSENTER

Sveio omsorgssenter tilbyr korttids plass, langtids plass, rehabilitering og dagsenter. Sjukeheim fell dermed under Sveio omsorgssenter. Sjukeheimsplass er eit heildøgns omsorgstilbod for pleietrengjande i kommunen. Dei som får plass hos langtidsopphald, er brukarar som eit omfang som heimesjukepleie og korttidsopphald ikkje kan hjelpa med. Langtids plass fungerer som siste

utveg når alle tiltaka er prøvde hos brukar. Sveio omsorgssenter tilbyr også korttidsplass, der dei jobbar målretta og tidsavgrensa med opphald til personar som treng opptrening/rehabilitering, betre allmenntilstand, observasjonar og vurdering frå helsepersonell. Her skil Sveio mellom tre typar korttidsplass. Desse er korttidsopphald, rehabiliteringsopphald og avlastingstilbod i form av dagsenter. På dagsenteret kan brukarane delta på ulike aktivitetar eller rehabiliteringstiltak.

2.2.2 HEIMETENESTA

Heimetenesta er ein samleomgrep for offentleg tenestetilbod til brukarar som treng hjelp i sin eigen heim. Dette er ofte brukarar som er eldre og som er såpass sjuke, og/eller funksjonshemma at dei ikkje klarar seg på eiga hand. *Heimesjukepleia* er eit av tenestetilboda som fell under heimetenesta. Som brukar har ein krav på bistand dersom dei ikkje kan sørga for eiga omsorg, eller er avhengig av praktisk hjelp for å greia daglege gjeremål. Andre tenester som fell under heimetesta er *praktisk hjelp*, *middagsutlevering*, *personleg assistanse/BPA*, *støttekontakt*, *pårørandestøtte* og *trykkleikpakke*.

2.2.3 FYSIO- OG ERGOTERAPITENESTA

Fysio- og ergoterapitenesta er organisert under helse og omsorg, og ikkje pleie og omsorg. Under arbeidet for eit aldersvennleg Sveio blir samarbeidet med fysio- og ergoterapitenesta like viktig. Det er også dei som tilbyr kvardagsrehabiliteringstilbodet og utlevering av hjelpemiddel i kommunen. Avdeling for *hjelpemiddel* er dei som låner ut nødvendige tekniske hjelpemiddel til dei brukarane som treng det ved akutte situasjonar.

Kvardagsrehabiliteringstilbodet

Det er opp til kommunen korleis dei ønskjer å organisera kvardagsrehabiliteringstilbodet. I Sveio er kvardagsrehabilitering organisert under fysio- og ergoterapitenesta, då det er dei som drifrar dette.

Kvardagsrehabilitering handlar om tidleg innsats. Det handla om å sørgja for at menneske som har hatt eit funksjonsfall som følgje av sjukdom eller skade, ikkje får det verre. Med fleire eldre er det nødvendig at samfunnet fokuserer på å bli eit aldersvennleg samfunn, og jobbar med førebygging av funksjonsfall og forverring av funksjonsfall. Målet med kvardagsrehabilitering er at det skal vera eit tilbod der brukarar har høve til å øve seg opp til å greia kvardagslege gjeremåla, slik at brukarane kan bu heime og leva eit godt og aktivt liv så lenge som mogleg. Dette er også fokusområdet til [omsorgstrappa](#), og reforma «Leve heile livet», som skal bidra til at eldre kjenner på at dei meistrar livet lenger.

2.2.4 TILDELING AV HELSE OG OMSORGSTENESTER I SVEIO

Funksjonen til tenestekontoret (TK) spiller ei sentral rolle i kommunens felles mål om eit aldersvennleg Sveio, og at brukarar av pleie og omsorgstenesta skal få rett helsehjelp til rett tid. Det er tenestekontoret skal ta hand om kommunen sitt ansvar og plikt til gjera enkeltvedtak av helse og omsorgstenester til brukarar i kommunen. Det er tenestekontoret som utøver saksbehandling og vedtak etter helse- og omsorgstenestelova, og sikrar at brukarar i kommunen

får helsehjelpa dei treng. Tenestekontoret hjelper brukarar med søknad om m.a. korttidsopphald i institusjon, langtidsopphald, praktisk hjelp, heimesjukepleie, matombering, tryggleiksalarmar, dagsenter mm.

3 STRATEGIAR INNAN PLEIE OG OMSORG I SVEIO

3.1 OVERORDNA PLAN FOR HELSE OG OMSORG I SVEIO

Kommunen har ein overordna plan for helse og omsorg. Planen vart utarbeidd av administrativ arbeidsgruppe 2014-2015, og gjeld for 2015-2020. Planen har to delar. I den første delen dekkjer planen ulikt statistikkmateriale for dei sentrale tenesteområde innan helse og omsorg, og den andre delen består av ein strategiplan for dei ulike tenesteområda, med overordna målsettingar og peikar på sentrale utfordringar og forslag til tiltak.

Den andre delen er delt inn i fleire underkapittel, som tek for seg dei ulike fokusområda i Sveio. Planen går nærare inn på desse områda:

- folkehelsa
- tenestekontoret
- pleie og omsorg
- sosialtenesta i NAV
- sosial bustafarbeid, habilitering
- psykiatri og rus
- barnevern, helse- og rehabilitering
- rekruttering og kompetanse
- internkontroll, brukarmedverknad og kvalitetsutvikling
- beredskap

Kommentar: Me har vorte informerte om at administrasjonen er klar over at den tilgjengelege helse- og omsorgsplanen er langt på overtid. Ny plan skulle utarbeidast i 2020, men vart utsett på grunn av koronapandemien. Deretter vart arbeidet med planen **starta opp att** hausten 2022, men vart avbroten på grunn av langvarig sjukefråvær. Planprogrammet vart politisk vedteke i første møteserie 2024, og kommunen er i sluttfasen av utarbeiding av ny plan. Dei største endringane vil gjelda meir **merksemt rundt** velferdsteknologi, digitalisering, kompetanse/rekruttering og endring i omsorgstrappa på sikt.

3.2 «LEVE HEILE LIVET – I ET ALDERSVENNLEG SVEIO»

Med utgangspunkt i *Leve heile livet-reforma*, har Sveio utarbeidd ein strategisk tverrsektoriell temaplan for 2021 – 2023 kalla *Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio*. Planen skal bidra til å utvikla eit aldersvennleg samfunn som legg til rette for aktiv aldring. Temaplanen klargjer kva

utfordringar ein kan møte på, og dannar eit grunnlag til å ta gode avgjerder for å møte kapasitets- og tenestebehovet i framtida. Denne planen er utarbeidd av prosjektleiar og fem arbeidsgrupper i Sveio. Planen er retta mot eldre over 65 år og med ulike føresetnader. Det vil seia både dei heimeverande og dei som bur på institusjon.

Planen går nærare inn på fem ulike innsatsområde, og desse er:

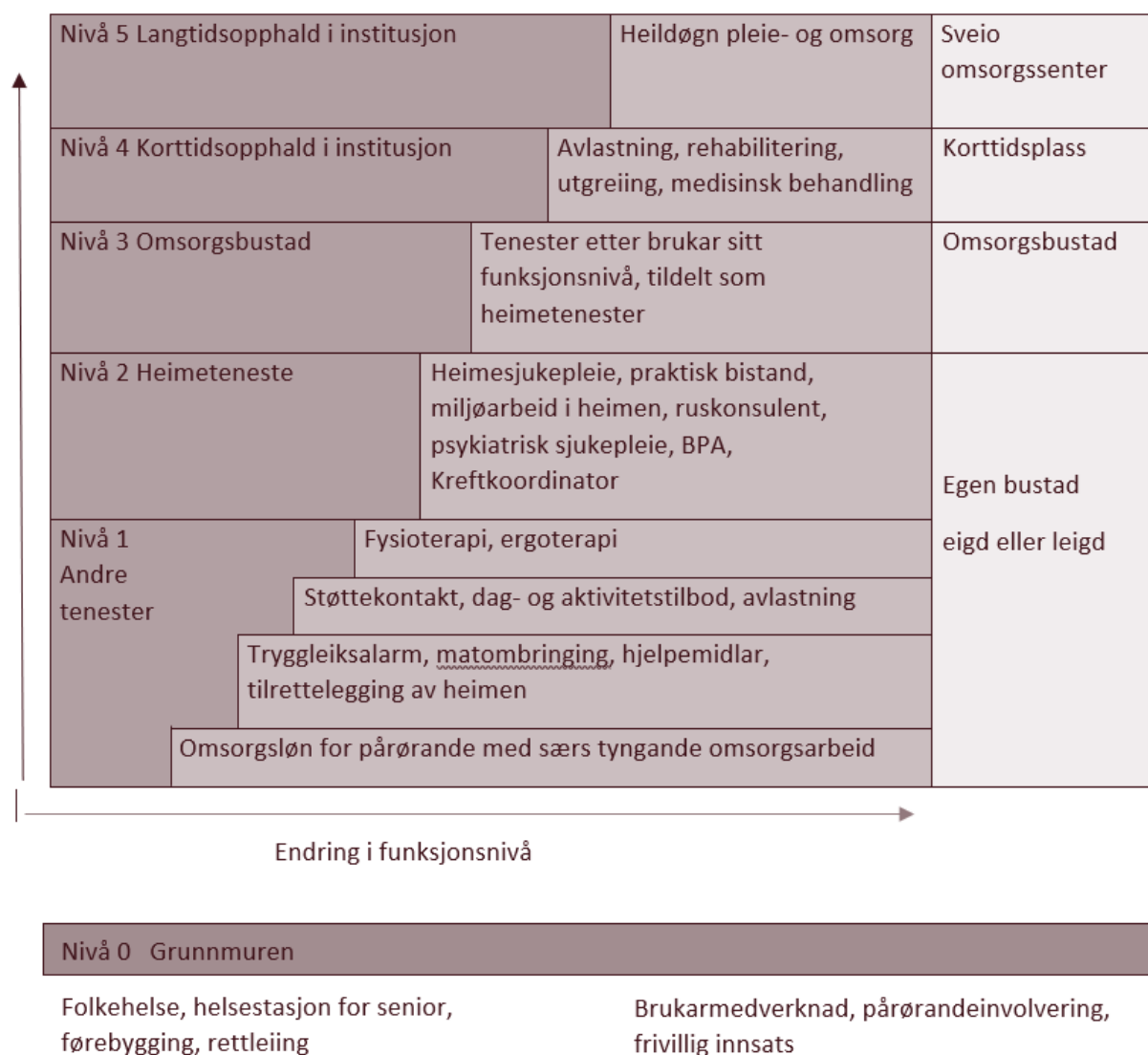
1. Eit aldersvennleg Noreg
2. Aktivitet og fellesskap
3. Mat og helse
4. Helsehjelp
5. Samanheng i tenestene

Under kvart delkapittel for dei ulike innsatsområda, står det meir om kven som har vore med i arbeidsgruppa då planen vart utforma, ein kort introduksjon, kva dei har på plass og ny satsingar dei ønskjer å satsa vidare på. Eksempelvis under «*innsatsområde 1: eit aldersvennleg Noreg*» blir det skrive at Sveio har mellom anna eit *aktivt eldreråd* og *aktiv brukar- og pårørandeforeining*. Dei ønskjer vidare å satsa på mellom anna *bufellesskap for eldre* og *velferdsteknologi/tilrettelegging av bustad for å kunne bu lengst mogleg heime*.

3.3 OMSORGSTRAPPA I SVEIO

Omsorgstrappa beskriv det kommunale tilbodet av tenester som ei tiltakskjede. Den illustrerer ei gravis utvikling frå lite til stort tenestebehov (sjå figur under for korleis Sveio har illustrert omsorgstrappa). Dei har delt opp omsorgstrappa i fem ulike nivå. Ut ifrå dei ulike nivåa i omsorgstrappa, kan ein sjå kva type tenestebehov ein brukar treng, og jo lengre opp ein kjem jo større er tenestebehovet..

Figur 5. Omsorgstrappa i Sveio

Kjelde: Sveio kommune

Omsorgstrappa er forma ut frå beste effektive omsorgsnivåprinsippet (BEON), som handlar om at helsetenester skal ytast på best effektive omsorgsnivå i helsevesenet. Overgangen til ei aktiv eldreomsorg der hjelp til eigenmesitring er eit nøkkelomgrep, er ei omfattande endring for mange. Her trengs det ei haldningsendring hos både brukar, i form av kva er det de er kapable til å gjere sjølv, og hos dei tilsette som arbeider med eldre i form av korleis dei kan bidra til hjelpa for å betre eigenmeistringa til eldre.

Basert på omsorgstrappa betyr dette at i praksis skal tilsette hjelpa brukarar med til å få ut eigenmeistringspotensialet sitt, det – vil seia å bruka verkemiddel på dei lågaste trinna i trappa for å utsetja behovet for dyre tiltak som heildøgnsbemanna bustad og sjukeheim. Ved aktivt å bruka helsestasjon for seniorar, folkehelsestilbod og fysio- og ergoterapi kan brukaren sjølv ivareta kvardagslege gjeremål og enkelte heimesjukepleieoppgåver. Det kan minska presset på tenestene i trinna lengre opp, som praktisk bistand, heimesjukepleie og institusjonsplass. Ein

tilstrekkeleg innsats på eit tidleg stadium kan bidra til at brukaren ikkje vandrar lengre opp i trappa, eller det kan bidra til å utsetja vandringa.

3.4 KVARDAGSREHABILITERING I HEIMEN – EIN RETTLEIAR

I september 2014 starta kommunen med arbeidet med å få kvardagsrehabilitering starta opp. Det var ikkje før i april 2015 dei kom ordentleg i gang. I dette arbeidet var det helse, omsorg og rehabilitering i kommunen og Helse Fonna fekk vore med på deira fagdag om kvardagsrehabilitering, som er tverrprofesjonelt samarbeid i praksis. Kort tid etter oppstart vart prosjektgruppa for kvardagsrehabilitering til.

I 2016 vart *Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar* utarbeidd. Dette er eit hefte på 22 sider som skal vera eit verktøy til å forstå kva kvardagsrehabilitering er i praksis. Rettleiaren er delt inn i to delar. Den første delen tek for seg kva kvardagsrehabilitering er, medan den andre deler handlar om samarbeidsrutinar mellom aktørar som oppdagar aktuell brukar, tenestekontor og heimetenesta.

4 LEVE HEILE LIVET I PRAKSIS

4.1 KRAV OG FØRINGAR

Problemstillinga:

- I kva grad oppnår Sveio kommune å realisera målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg?

Kommunen skal yte helsetenester etter [helse- og omsorgstenestelova](#). Lova har som formål å sikra gode helse- og omsorgsstenestar til kommunane innbyggjarar. I tillegg stiller lova krav til mellom anna tenestenes forsvarlegheit og kvalitet, undervising av helsepersonell og plikt til samarbeid med regionale helseføretak. Kommunen skal etter helse- og omsorgstenestelova § 4-1, som kommenterer på tenestetilbodets forsvarlegheit, leggja til rette tenestene slike at:

- a. Kvar enkelt pasient eller brukar får eit heilskapleg og koordinert helse- og omsorgstenestetilbod.
- b. Kvar enkelt pasient eller bruker får eit verdig tenestetilbod.
- c. Helse- og omsorgstenesta og personell som utfør tenestene blir i stand til å halda sine lovpålagde plikter.
- d. Tilstrekkeleg fagkompetanse blir sikra i tenestene.

Det står tydeleg presisert i helse- og omsorgstenestelova kapittel 3 om kva ansvar kommunen har. Kommunen skal sørgja for at personar som oppheld seg i kommunen får tilbod om nødvendige helse- og omsorgsstenester. Kommunen skal ved yting av helse- og omsorgsstenestar framme

helse og søkja å førebyggja sjukdom, skade og sosiale problem gjennom opplysning, råd og rettleiing.

[Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstenestene](#) skal bidra til å sikra at mottakarar av pleie- og omsorgstenester får dei grunnleggjande behova sine dekt ut frå respekt for menneskets sjølvråderett, eigenverd og livsførsel. Dette er:

- oppleve respekt, at tenestetilbodet skal vera føreseieleg og trygt
- sjølvstende og styring av eige liv
- fysiologiske behov som tilstrekkeleg næring (mat og drikke), variert og helsesamt kosthald og rimeleg valfridom når det gjeld mat
- sosiale behov som at det er mogleg med samvær, sosial kontakt, fellesskap og aktivitet
- følgje ein normal livs- og døgnrytme, og unngå uønskt og unødige sengeopphald
- moglegheit for ro og skjerma privatliv
- få vareteke personleg hygiene og naturlege funksjonar (toalett)
- at det er mogleg med eigenomsorg
- ei verdig livsavslutning i trygge og rolege omgivnader
- nødvendig medisinsk undersøking og behandling, rehabilitering, pleie og omsorg tilpassa tilstanden til den enkelte
- nødvendig tannbehandling og munnhygiene
- tilbod tilrettelagt for personar med demens og andre som sjølv har vanskeleg for å formulera behova sine
- tilpassa hjelp ved måltid og nok tid og ro til å ete
- tilpassa hjelp ved av- og påkleding
- tilbod om eige rom ved langtidsopphald
- tilbod om varierte og tilpassa aktivitetar

Frå [Meld. St. 15 \(2017-2018\) Leve heile livet – ein kvalitetsreform for eldre](#), blir trekt viktigheitene med innsatsområda *eit aldersvennleg Noreg* og *aktivitet og fellesskap*. Reforma presiserer kor viktig det blir å utfordra befolkninga til sjølv i større grad ta ansvar for å planleggja for eigen alderdom, og med fokus på:

- Leggja til rette eigen bustad
- Investera i venner og sosialt nettverk
- Halda oppe best mogleg funksjonsevne gjennom eit aktivt liv

For å leva lengst mogleg heime er det også fleire sjansar for at livet blir ekstra sårbart. Då er det viktig at eldre får høve til samtale, motivasjon og støtte gjennom aktivitet og fellesskap. Reforma foreslår fem løysingar for korleis ein kan skapa auka aktivitet og fellesskap, og desse er:

- Gode augneblink
- Tru og liv
- Generasjonsmøte

- Samfunnskontakt
- Sambruk og samlokalisering

[Meld. St. 24 \(2022-2023\) Fellesskap og meistring – Bu trygt heime](#) skal reforma bidra til fleire overordna mål, mellom anna at *fleire skal ha tilgang til ein eigna bustad i eit aldersvennleg bumiljø, informasjon om korleis ein kan gjere eigen bustad aldersvennleg, er lett tilgjengeleg og kjend for innbyggjarane i alle kommunen, og auka bruk av helse- og velferdsteknologi som legg til rette for at fleire eldre kan bu heime lenger*. For å bidra til at det er trygt for eldre å bu heime, blir aktivitet og meistring nemnt som sentrale område for å utvikla ei helse- og omsorgsteneste som arbeider forebyggjande.

Basert på denne befolkningsprognosen har Sveio sett i verk tiltak i tråd med reforma [Leve heile livet](#). Sjølv om kvalitetsreforma gjeld for heile Noreg, skal alle kommunane ta stilling til korleis Leve heile livet blir gjennomført lokalt. Med utgangspunkt i reforma har Sveio den tverrsektorielle og strategiske *temaplanen sin for 2021-2023*. Alle dei fem ulike innsatsområda nemnt i planen blir aktuelle også her.

4.2 REVISJONSKRITERIUM

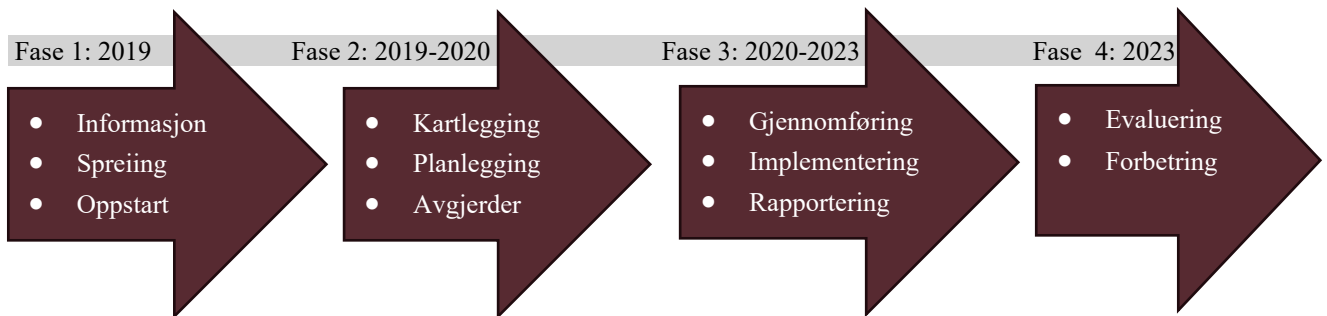
På bakgrunn av gjennomgangen over, er det utleda følgande revisjonskriterium:

- Kommunen skal sørgja for at brukarar av pleie og omsorg opplever at dei får ei forsvarleg teneste av god kvalitet, som bidreg til å fremja eit aktivt liv og at dei klarer seg sjølv.

4.3 FUNN

I *Temaplanen for Leve heile livet 2021-2023* er det illustrert ein plan for korleis handlingsplanen for implementering av nye tiltak skal følgjast. Sjå Figur 6.

Figur 6. Handlingsplan for implementering av nye tiltak i Sveio.

Kjelde: Temaplan for «Leve hele livet» 2021-2023, Sveio kommune

Einingsleiar for pleie og omsorg fortel at kommunen er i rute i forhold til den nemnde planen for implementering av nye tiltak. *Helsestasjon for seniorar* og *Hukommelsesteam* blir presisert som to nye tiltak i Sveio, som dei har fått opp i 2023. Intervjua seiar også at kommunen jobbar etter *Bu trygt heime-reforma*, og erfarer at det kan vera hensiktsmessig at andre einingar har det overordna ansvaret, enn berre pleie og omsorg.

Avdelingsleiar for sjukeheim opplever sjølv at kommunen har mange ulike tilbod til eldre som dei kan dra nytte av. Intervjua nemnar mellom anna helsestasjon for eldre, dagsenter og tilbodet fysioterapeutane i kommunane har, der dei kallar inn til fall-kurs.

I intervju med avdelingsleiar for heimesjukepleia blir det presisert at heimesjukepleia arbeider etter leve heile livet, og gjer alt dei har kapasitet til og kan for å få brukarar til å bu lengst mogleg heime. Ho nemner likevel at det har vore nokre tilfelle der tilsette lurar på om tenesta dei gir er forsvarleg eller ikkje. Det blir opplevd at heimesjukepleia til tider vinglar mellom om tenestetilbodet er forsvarleg eller uforsvarleg i forhold til når pasienten blir flytta vidare, og om det er langt over verdigheitsgrensa. Dette er ei løpande vurdering som for kvar enkelt brukar.

Som tilsettere representant seier tillitsvald for Fagforbundet at dei har gode tilbod til brukarar i kommunane, som er med på å skapa fellesskap og gjera dei meir trygge og sjølvstendige heime lenge som mogleg. Mellom anna nemner intervjuande dagsenter for eldre, der dei kan få middag servert. Her er det også ei ordning der taxi kan henta brukaren. Ulike omsorgsbustader i kommunen tilbyr også middagsservering, der brukarar kan dra inn til omsorgsbustaden for å ete middag.

Hovudtillitsvald for Norsk Sykepleierforbund (NSF) uttrykkjer i intervju at målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg blir oppnådd til ei

viss grad for nokre grupper. Dette er fordi nokre brukarar kan falla utanfor dei eksisterande tilboda. Eksempelvis nemner intervjuobjekta brukarar som ikkje er sosiale, kan oppleve at tenestetilboda som går på sosialisering og fellesskap kan vera utfordrande og vanskelege.

Avdelingsleiar for fysioterapitenesten presiserer at det er nødvendig at kommunen klarer å gi god informasjon ut til dei eldre om kva tilbod og tenester som er tilgjengelege i Sveio, for å realisera målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg. Avdelingsleiar for tenestekontoret seier også at det handlar om å få ut informasjon til brukarane i kommunen. Intervjua seier at Sveio har dette som ei målsetjing, og det er dette me jobbar etter.

I intervju med avdelingsleiar for sjukeheim blir også utfordringa med at dei har eldre som «fell utforbi», trekt frem. Her kan det vera ønskjeleg å bruka eldrerådet og pårørandeforeninga meir. Det er ikkje alle eldre som er like tekniske, og sjølv om kommunen har god informasjon på nett, er det ikkje sikkert at den informasjonen er tilgjengeleg for alle. Intervjuobjekta presiserer at eit godt døme på korleis dei prøver å nå ut til fleire, og det er gjennom mellom anna *hukommelsesteam*. Dei har ringjerundar, der dei kontaktar alle i kommunen over ein viss alder og spør om dei ønskjer heimebesøk.

Omorganiseringa blir også trukket frem som svært positivt i forhold til å fremme fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv best mogleg. Én felles einingleder for pleie og omsorg har vært med på å skape at det blir mer like holdninger og mål hos både heimetenestene og sjukeheimane, og dette bidrar til at det er lettere å arbeide etter et felles mål.

4.4 VURDERINGAR

Samanfatta opplevde alle dei intervjua at kommunen til ein viss grad realiserer målet om at fleire brukarar av pleie og omsorg kan ha eit aktivt liv og klara seg sjølv. Men det oppstår likevel utfordringar undervegs. Å realisera dette målet er ei kompleks oppgåve, og fleire faktorar må med i vurderinga.

Vurdert opp mot helse- og omsorgstenestelova og forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstenestene, der det heiter at brukarane får eit verdig tenestetilbod med respekt og trygghet, så er det dette kommunen jobbar etter og har merksemda retta mot.

Kommunen tilbyr mange lågterskeltilbod for eldre som er med på fremja sosialt fellesskap og samhald, samtidig som aktivitetane bidreg til å halda opp best mogleg funksjonsevne gjennom eit aktivt liv. Ifølgje Sveios eigen handlingsplan for implementering av nye tiltak, er kommunen i den fasen dei skal være i og har klart å gjennomføra og implementera nye tiltak. Samlet bidreg dette til tenestetilbod i god kvalitet, som fremjar målsetjinga.

Likevel er ei gjentakande utfordring nemnd av fleire av dei intervjua. At alle brukarar får rett informasjon til rett stad, og at kommunen er sikker på at dei får med seg tilgjengeleg informasjon

om ulike tenestetilboda og aktivitetane heile tida – er sentralt for om målet blir nådd. Dette er noko kommunen må ta med vidare i arbeidet.

4.5 TILRÅDING

Vi tilrår kommunen å:

- Sikre at informasjon om dei ulike tenestetilboda, aktivitetar og seminarar er tilgjengeleg for alle og kjem ut til alle brukarar av pleie- og omsorgstenestene i kommunen.
- Sikre at det ligg til rette for at alle får ta del i dei ulike tenestetilboda.

5 OMSORGSTRAPPA I PRAKSIS

5.1 KRAV OG FØRINGAR

Problemstillinga:

- Fungerer omsorgstrappa i Sveio kommune etter intensjonen?

Ifølgje rapporten [Helse-, omsorgs- og rehabiliteringsstatistikk – Helse og bruken til eldre av kommunale helse- og omsorgstenester](#) frå Helsedirektoratet er omsorgstrappa eit omgrep som skal beskriva det kommunale tilbodet av tenester som ei tiltakskjede. Her skal dei ulike kommunale helse- og omsorgstenestene bli plasserte eller rangerte på ulike nivå. Rapporten skriv om minst tre ulike vilkår for kvar i trappa tenestene skal plasserast, og desse er:

1. **Spesialiserte tenester:** nokre tilfelle er det graden av spesialiserte tenester som seier kvar i trappa tenesta er plassert. Eksempelvis kan aktivitetstilbod for eldre vera på første trinn.
2. **Bistandsbehov:** omsorgstrappa reflekterer vanhelsa til brukaren og funksjonsnedsettingar og dermed graden av tenester. Tenestene strekk seg frå lågterskeltilbod til meir omfattande hjelpebehov.
3. **Ressursinnsats:** Ein siste dimensjon er omfanget av ressursinnsats som er nødvendig per brukar. Kor mykje ressursar ein brukar treng kan avgjera kva trinn brukaren hamnar på.

Omsorgstrappa er eit av fleire verktøy kommunen skal bruka i møte med brukarar av helse- og omsorgstenestene, for å vareta heile mennesket, altså det samansette behovet til brukarane. Det kan bidra til at eldre kan bu lengre heime, fremja brukarmedverknad og auka meistring blant brukarane.

[Samhandlingsreforma \(2008-2009\)](#) skriv at kommunane skal arbeida i større grad med førebygging og innsats i dei tidlege fasane til sjukdomsforløp. Kommunane skal sørgja for ei heilskapleg tenking med førebygging, tidleg intervensjon, tidleg diagnostikk, behandling og oppfølging slik at heilskaplege pasientforløp i størst mogleg grad kan varetakast innanfor beste

effektive omsorgsnivå (BEON). Tilrettelegging av tenestetilbod som medfører at sjukdomsutvikling blir utsett eller hindra, bidreg til betre folkehelse.

I tillegg er det nødvendig å trekkja fram lov om kommunale helse- og omsorgstenester § 3-1, som gir kommunen eit ansvar for personar som oppheld seg i kommunen, og at dei blir tilbodne nødvendig helse- og omsorgstenester. Pasientar og brukarar i kommunen har etter pasient- og brukarrettslova § 2-1 rett til nødvendig helse- og omsorgstenester frå kommunen. Kommunen skal gi den som søker eller treng helse- og omsorgstenester, dei helse- og behandlingmessige opplysningane vedkommande treng for å ta vare på retten sin.

5.2 REVISJONSKRITERIUM

På bakgrunn av gjennomgangen over, vil me fremja følgjande revisjonskriterium:

- Tilsette er kjende med omsorgstrappa, og tenestene i omsorgstrappa er av god kvalitet, og i tråd med nasjonale føringar.

5.3 FUNN

Fleire av dei intervjuar trekkjer fram omorganiseringa av eining for pleie og omsorg som svært positivt i samanheng med omsorgstrappa. Dei opplever at omorganiseringa har bidrege til at omsorgstrappa fungerer i praksis og at omsorgstrappa no viser eit reelt bilete av korleis det faktisk er i kommunen.

Einingsleiar for pleie og omsorg fortel at eininga arbeider kontinuerleg med meir bevisstgjerings blant dei tilsette om omsorgstrappa, for at dei skal jobba etter laveste tilbodsnivå i forhold til tenestenivå. Kommunen legg *omsorgstrappa* til grunn for all tenesteyting. Målet for tildeling av tenester er best mogeleg utnytting av tilbodet, samt å leggja til rette for den enkelte brukar kan ta vare på si eiga omsorg.

Det blir utført inntaksmøte for brukarar for å finna ut kva type tilrettelegging og tenester dei treng. Alle avdelingsleiarane innan pleie og omsorg blir med på desse møta. Dette har gjort at eininga har fått ein arena der dei kan evaluera alle pasientar frå rehabilitering til korttidsopphold på sjukeheim, der det er mogleg å komma med innspel ved vurderingar.

Dei intervjuar seier dei har kjennskap til omsorgstrappa, og veit godt kva ho inneber. Omsorgstrappa blir praktisert, og dei tilsette har ho i bakhovudet, slik at dei konstant blir minna på at dei gir forsvarleg teneste på lågast mogleg nivå til brukarane.

I intervju med leiar for TK blir det presisert at dei byrjar på lågast mogleg nivå, og då byrjar dei til dømes med støttekontakt, besøksvenn eller tilbod om dagsenter. Deretter er det mogleg å få

praktisk hjelp frå heimesjukepleia, kartlegging av funksjonsnivå og deretter rulleringsopphald hos korttid, før ein får tilbod om fast plass.

Hovudtillitsvald for Norsk Sykepleierforbund (NSF) seier i intervju at formålet med omsorgstrappa er implementert. Dei opplevde ein auke i pasientar som skulle behandlast i kommunen i staden for på sjukehus etter samhandlingsreforma. Dette vart ei utfordring i starten. Det var sjukare pasientar som vart skrivne ut, og dermed vart det fleire oppgåver som måtte handterast ute i kommunen. Dette har ført til eit skifte i kva utfordringar ein møter på i kommunen, og er noko ein må ta med vidare i arbeidet deira.

TK opplev ein auke i behov for helse- og omsorgstenester i kommunen. Utfordringane er samansette og kompliserte. Her må TK prioritera ut frå ei heilskapleg og individuell vurdering.

Samtidig uttrykkjer fleire uro rundt garantien for forsvarleg og verdig pleie. Avdelingsleiar for heimesjukepleia fortel om erfaringar der heimesjukepleia blir sendt til brukarar som anten har vore på sjukeheim eller sjukehus, og som no ikkje opplever at dei sjølv har fått ei verdig behandling frå kommunen. Desse situasjonane er vanskeleg å stå i som helsefagpersonell.

Leiar for eldrerådet opplever også at omsorgstrappa er implementert i kommunen, og at eit slikt verktøy er nødvendig for å jobba etter målet om eit aldersvennleg Sveio. Han presiserer derimot at den jamne innbyggjar i kommunen nok ikkje har kjennskap til omsorgstrappa som pleie- og omsorgstenestene jobbar etter, og at det er viktig med informasjon til både brukarar og pårørande.

5.4 VURDERINGAR

Omsorgstrappa til Sveio er eit godt verktøy å jobba etter for dei tilsette i kommunen. Alle som blei intervjuja hadde kjennskap til omsorgstrappa, og dette er svært positivt.

Fleire seier derimot at dei er bekymra for garantien om forsvarleg og verdig pleie når omsorgstrappa blir praktisert.

Me ser også at til dømes tenesta velferdsteknologi, som er ein del av omsorgstrappa i andre kommunar ([for eksempel: Sogndal kommune](#)) - ikkje kjem tydeleg frem i omsorgstrappa til Sveio. Her kan det vera aktuelt med ei evaluering om velferdsteknologi skal tas med i omsorgstrappa, og vurderer om dei aktuelle inndelingsnivåa er like aktuelle for kommunen i dag.

I tillegg erfarte me at det var utfordrande å få visualisert omsorgstrappa. Visualiseringa av omsorgstrappa er ikkje tilgjengeleg på nettsidene til kommunen eller i andre planverk. Rogaland Revisjon fekk visualiseringa av omsorgstrappa tilsendt frå kommunen. Dette gjer at alle innbyggjarane i kommunen ikkje har høve til å orientera seg om dette verktøyet. Mangelen på visualisering kan skapa utfordringar i det vidare arbeidet med anten brukarane sjølv eller pårørande i forhold til korleis kommunen arbeider. Dette stadfestar også det leiar for eldrerådet presiserte under intervju.

5.5 TILRÅDING

Vi tilrår kommunen å:

- Vurdere om det er nødvendig å evaluera omsorgstrappa, og mellom anna sjå om dei ulike nivåinndelingane er realistiske og like aktuelle for kommunen i dag.
- Sikre at innhaldet/visualiseringa av omsorgstrappa er tilgjengeleg for alle i kommunen.

6 TENESTETILBOD FOR ELDRE

6.1 FØREBYGGING OG REHABILITERING I KOMMUNEN

6.1.1 KRAV OG FØRINGAR

Problemstillinga:

- Kva er status for førebyggjande og rehabiliterande tiltak i Sveio kommune?

Ansaret til kommunen for habilitering og rehabilitering er gjort klart i forskrift om habilitering, rehabilitering og koordinator § 5. Her står det at kommunen skal planleggja si habiliterings- og rehabiliteringsverksemd og ha ei generell oversikt over behov for habilitering og rehabilitering i kommunen. I helse- og omsorgstenestelova kapittel 3 står det at kommunen skal sørgja for at alle som oppheld seg i kommunen, får tilbod om nødvendig utgreiing og oppfølging ved behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering.

Samtidig skriv *Leve heile livet-reforma om kvardagsmeistring* som eit førebyggjande og rehabiliterande tankesett som vektlegg brukars meistring i kvardagen, uavhengig av funksjonsnivå. Brukar skal støttast og rettleiast til å meistra daglegdagse aktivitetar i størst mogleg grad. Reforma vektlegg at eit slikt tilbod om å styrkja kverdagsmeistring bør innehalda desse punkta:

- Ei felles forventningsavklaring mellom brukar, pårørande og utøvar av tenesta
- Ei kartlegging av brukarens psykiske, fysiske og sosiale ressursar
- Vedtak om opplæring til å meistra aktivitetar framfor vedtak om kompenserande tiltak
- Ei vurdering av velferdsteknologiske løysingar som kan fremja auka sjølvstende og meistring, inkludert opplæring i bruk av teknologien

Merksemd på kvardagsmeistring betyr at helse- og omsorgstenesta bør vurdere behovet og potensialet til den enkelte for rehabilitering og eigenomsorg før det blir sett i verk tiltak som kompenserer for tap av funksjonsevne. Kvardagsrehabilitering er eit sentralt verkemiddel som både kan gi auka sjølvstende i aktivitetane til dagleglivet, forbetra funksjonsevna og utsetja ytterlegare funksjonsfall. Velferdsteknologiske løysingar som bidreg til å halda oppe livskvalitet, sjølvstende og meistring er viktige verkemiddel.

[Kommuneplan for Sveio 2011-2023 – Strategisk samfunnsdel](#) skriv kommunen at oppgåva deira er å delta i arbeidet med å betra folkehelsa. Folkehelsearbeidet er kjenneteikna av:

1. Omfattar alle arenaer der folk bur, arbeider og lever sine liv
2. Omfattar både helsefremjande og førebyggjande arbeid
3. Byggjer opp under faktorar som gjev god helde for samfunnet som heilskap
4. Gjer enkeltpersonar i stand til å ta kontroll over forhold som verkar inn på helse

For å sikra at Sveio lukkast i arbeidet med god folkehelse, nemner kommuneplanen mellom anna at kommunen må sikra at folkehelsearbeidet blir inkludert i relevante plandokument, klårgjere organiseringa av arbeidet og utvikla mål og strategiar for folkehelsearbeidet.

Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023 sin andre innsatsområde er «aktivitet og fellesskap». Planen vektlegg kor viktig det er at kommunen tilbyr sosiale og kulturelle aktivitetar og at tilbod er tilrettelagd slik at alle i kommunen kan delta. Dette fremjar eit aldersvennleg samfunn i Sveio.

6.1.2 REVISJONSKRITERIUM

På bakgrunn av gjennomgangen over, har vi kome fram til følgjande revisjonskriterium til problemstillinga:

- Kommunen har ein strategi for korleis dei skal arbeida førebyggjande og rehabiliterande.
- Kommunen tilbyr fleire førebyggjande og rehabiliterande tiltak til dei eldre.

6.1.3 FUNN

Dokumentgjennomgang tyder på at kommunen tilbyr fleire tiltak til dei eldre. Det er laga eit kort skriv om dei ulike tenestetilboda i kommunen. Det er laga eigne sider til kvar enkelt teneste på nettsida til kommunen, dessutan finst det brosjyrar som kan vera enkle for dei eldre å ta med seg heim og lesa seg opp på.

Dei ulike tenestene me eigne brosjyrar som me fekk tilsendt er: *kvardagsrehabilitering*, *kreftkoordinator*, *hukommelsesteam* og *helsestasjon for seniorar*. I tillegg er det mogleg å finna meir informasjon på nettsidene til kommunen om fleire av tenestetilboda for eldre, og dei er:

- Sveio omsorgssenter, som inkluderer sjukeheimplass, korttidsplass og dagsenter for heimeverande
- Lege

- Hjelp i heimen, som inkluderer praktisk hjelp, heimesjukepleie, middagsutlevering, personleg assistanse/BPA, støttekontakt, pårørandestøtte, tryggleikspakke, hjelpemiddel og kvardagsrehabilitering
- Kreftkoordinator
- Hukommelsesteam
- Helsestasjon for seniorar
- Fysioterapi og ergoterapi
- Tenestekontoret

Kommunen har tre dokumentasjonar som eksplisitt tar for seg arbeidet med førebyggjande og rehabiliterande tiltak. Desse er: *Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar*, *Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023* og *Tenestekontoret – ansvar og utfordringar*.

Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar er eit verktøy som kan brukast av dei tilsette i kommunen for å forstå kva kvardagsrehabilitering er i praksis. Den vart utarbeidd i 2016. Dokumentet er mellom anna basert på arbeid frå andre kommunar. Arbeidet med kvardagsrehabilitering skal bidra til at brukarar klarer å vera aktive i eigne liv og dessutan kan delta i fellesskapen i Sveio.

Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023 er utarbeidd for å fremja eit aldersvennleg Sveio med fem ulike innsatsområda.

I *«Tenestekontoret – ansvar og utfordringar»* står det meir utdjupande om tenestekontoret sine arbeidsoppgåver og tildeling av helse og omsorgstenester. TK og avdeling for fysioterapi gjennomføra *heimebesøk*, der dei utfører *kartlegging av hjelpebehov* og *kartlegging av bustaden*. Kommunen har innført *helsefremjande heimebesøk* med fokus på førebygging og tilrettelegging og *faste rulleringsplassar*. Som ei form for avlasting for pårørande som yter mykje av helsehjelpa, gir kommunen tilbod om faste rulleringsssopphald for brukarar med omfattande hjelpebehov.

I intervju med avdelingsleiar for fysioterapi seier ho at dei jobbar mykje inne hos korttidsavdelinga og med å følgja opp korttidsopphald. Her er det rutine på å følgja brukaren når dei er heime òg, men kjem relativt fort ut igjen, då det nye brukarar på korttidsopphald som treng oppfølging igjen. Intervjua seier at dei jobbar førebyggjande med dei som bur heime, og har til dømes *fallførebyggjande grupper*. Dersom brukarar får eit fall i funksjonsnivå blir dei følgde ein liten periode, men dei har ikkje kapasitet til å følgja dei over lenger tid. Vidare blir det presisert at fysioterapi jobbar med førebygging, rehabilitering/opptrening etter funksjonstap/skade og sjukdom – dette er fokusområda deira. Dei tilbyr tilrettelegging og råd/tips i heimen under gruppetreningane dei blir tilbodne på helsesenter for seniorar. Dette for å dela ut informasjon/rettleiing innan viktige tema som dei eldre sjølv vel ut.

Sjukeheimen erfarer at dei har god dialog med avdelinga for fysioterapi om korleis pasientar skal komma seg heim igjen. Her blir det jobba både førebyggjande og rehabiliterande. Sjukeheimen har rutine på at fysio formar ut eit tilrettelagt program, som personalet på sjukeheimen utfører.

Heimesjukepleia har merksemda si på personsentrert omsorg. Det vil seia at dei som treng hjelp skal få det. Til dømes har heimesjukepleia byrja å gje intravenøst ute hos brukarane, slik at dei kan få terminale behandlingar heime og ikkje på sjukeheimar. Dette er fordi brukaren sjølv

ønskjer å vera heime, og dei intervjuar seier at dei strekk seg langt for å ha dei lengst mogleg heime viss det er det brukaren sjølv ønskjer. Hos andre brukarar jobbar dei med trening. Til dømes *gåtrening* – at brukarar skal blir trygge på å gå. Intervjuaobjekta presiserer at dei jobbar med førebygging der det vil vera noko å førebyggja, men at dersom brukarar treng palliativ behandling, så er ikkje fokuset lenger på å førebyggja, men leggja til rette for ei verdig avslutning på livet.

Leiar for eldrerådet uttrykte at kommunen har sett i verk gode førebyggjande tilbod til dei eldre. Mellom anna blir *køyring av middag og helsestasjon for seniorar nemnd*.

Tillitsvald for Fagforbundet seier også at dei jobbar mest mogleg med hendene på ryggen. Så godt dei klarer er fokus å la brukarane gjera det sjølv og på førebyggjande og rehabiliterande tiltak.

Andre døme på førebyggjande og rehabiliterande tiltak kjem fram i intervju med leiar for TK er: *kartlegging av førebygging i forhold til brann og brannsikring*. Me blir fortalde at TK sidan 1.1.23 har tilsett ein som jobbar førebyggjande, og som tek heimebesøk. Her er oppgåvene å kartleggja dei som er 80 år og oppover i kommunen, førebyggja mest mogleg, leggja til rette og hjelpa til med gode råd. I tillegg er det også avdelingsleiar for TK, fysioterapi og ergoterapi og sjukeheimar som gjennomfører kartlegging og utgreiingssamtalar med brukar og pårørande.

I intervju kjem det likevel fram at dei møter på nokre utfordringar. Avdelingsleiar for sjukeheim seier at det har skjedd ei endring hos dei ulike yrkesgruppene dei siste åra på grunn av endring i læringsmål frå høgskulen/universitetet. Dette gjer at ein møter på utfordringar relatert til kva helsepersonell skal gjera, og at dei må bruka tid på å få lik tankegang.

Avdeling for heimesjukepleia møter på nokre andre utfordringar. I intervju med avdelingsleiar for heimesjukepleia blir det sagt at pasientane heimesjukepleia møter på no, er sjukare enn kva dei var før. Det er også ei utfordring med pasientar som ikkje ønskjer førebyggjande tilrettelegging, men heller ønskjer seg til sjukeheim. Intervjuaobjekta ser ein aukande tendens av angst, einsemd og redsel for å vera aleine og at brukarane ønskjer at nokon skal vera med dei heile døgnet. I blant er dei brukarane heimesjukepleia møter på så sjuke, at det førebyggjande ikkje er i fokus.

Fleire av dei me har intervjuar seier at dei berre har munnlege rutinar, og at dei ikkje har nokre direkte planar på strategisk nivå. Dette stadfestar også einingsleiar for pleie og omsorg; kommunen har ikkje direkte planar eller føringar innan pleie og omsorg, men arbeider med å utarbeida ei helse- og omsorgsplan.

6.1.4 VURDERINGAR

Det er svært positivt at alle dei intervjuar frå pleie og omsorg seier at dei jobbar både førebyggjande og rehabiliterande med brukarane sine. I tillegg kjem det tydeleg fram at kommunen tilbyr fleire ulike førebyggjande og rehabiliterande tiltak. Nettsida til kommunen gir ei god oversikt over kva ulike tenester dei tilbyr dei eldre, med kort introduksjon og kontaktinformasjon. Det er positivt at det også blir laga brosjyrar, som bidrar til å auke kor mange eldre som les den tilgjengelege informasjonen.

Det er derimot negativt at dei intervjuar erfarer at det ikkje eksisterer skriftlege rutinar, sjølv om dokumentgjennomgangen introduserte oss til desse tre dokumentasjonane:

Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar, Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023 og Tenestekontoret – ansvar og utfordringar.

Helse- og omsorgsplanen, som skal fungerer som ein overordna plan for alle tilsetja i kommunen, er frå nokre år tilbake i tid. Det er viktig at planar, rutinar og strategiar er oppdaterte. Datoen i dokumenta kan bidra til tolking som uaktuelle, og kan derfor gjerne reviderast og merkast med ny oppdatert dato, for å synleggjera at dei gjeld for alle som er med i dette arbeidet. Ved at kommunen jamleg oppdaterer slike planverk, bidreg til at pleie og omsorg held seg fagleg oppdaterte og sikrar at eventuelle nye føringar og forskning blir tekne med i planen og arbeidd etter.

Tilbakemeldingane frå intervjuobjekta tyder på at det eksisterer ulike haldning rundt korleis ein skal arbeida førebyggjande og rehabiliterande blant tilsette. Planverk med konkrete tiltak kan bidra til like haldningar, og fremja at heile eining for pleie og omsorg jobbar meir likt. Dette bidreg også til at brukarane møter på kontinuitet og stabilitet.

6.1.5 TILRÅDING

Vi tilrår kommunen å:

- Sikre at det kjem oppdaterte planverk og strategiar med konkrete tiltak, som bidreg til å styrkja lik haldning og visjon på tvers av eininga.

6.2 ORGANISERING AV ARBEIDET

6.2.1 KRAV OG FØRINGAR

Problemstillingar:

- Har dei tilsette den kompetansen som skal til for verkeleggjere målet om meir førebyggjing og rehabilitering?
- Er det organisatoriske utfordringar med å nytta kompetansen for å nå målet?
- I kva for ein grad påvirker det høge sjukefråværet dette arbeidet?

Kompetanse

Leve heile livet-reforma understrekar at for å fanga opp teikn på utvikling av sjukdom, funksjonstap eller problem, er det ein føresetnad at kommunen får høve til å komma tidleg i gang med tiltak. Anten det er heimebuande eldre, eller på sjukeheimar – uansett funksjonsnivå. Dette betyr at helse- og omsorgstenesta bør utvikla og bruka tilsette sin kompetanse i systematisk kartlegging, observasjon og oppfølging. Dette føreset at kommunen har personell med brei kompetanse og har tverrfagleg samarbeid mellom fleire faggrupper i kommunen. Reforma vektlegg å fremja meistring og livskvalitet hos brukarane, og dessutan styrke kompetansen, kvaliteten og kapasiteten i dei ulike tenestene kommunen tilbyr.

Utfordringsbiletet og moglegheitsrommet i den kommunale helse- og omsorgstenesta frå Helsedirektoratet dokumenterer ein kvardag prega av personell utan helse- og sosialfaglegutdanning (ufaglærte), høgt sjukefråvær, stor gjennomstrøyming og høg del deltidsstillingar. Rapporten skriv at eit slikt utfordringsbiletet kan indikera lite tilfredsstillande arbeidsvilkår og arbeidsforhold for dei tilsette i tenestene. Dette kan samla sett bidra til at utfordringane er med på å svekkja kvaliteten til tenestene i kommunen. Reforma skal også bidra til at tilsette opplever at dei har eit godt arbeidsmiljø, der dei får brukt kompetansen sin og gjort ein fagleg god jobb.

Som tidlegare nemnt presiserer lov om helse- og omsorgstenester presiserer i §4-1-bokstav d) at det er eit krav at kommunane sikrar tilstrekkeleg fagkompetanse i tenestene.

I *forskrift om leing og kvalitetsforbetring i helse- og omsorgstenesta* blir det presisert eit leiaransvar for at medarbeidarar har nødvendig kunnskap og kompetanse, og at dette bidreg til mellom anna fagleg forsvarleg helse- og omsorgstenester og kvalitetsforbetring.

I helse- og omsorgstenestelova § 8-1 blir det presisert at alle kommunar pliktar å medverka til undervisning og praktisk opplæring av helsepersonell, under dette vidare- og etterutdanning. Og av § 8-2 skal kommunen sørgja for at eigne tilsette som utfører tenester eller arbeid etter lova, får påkravd vidare- og etterutdanning.

Sjukefråvær

Rapporten *Utfordringsbildet og moglegheitsrommet i den kommunale helse- og omsorgstenesta* kommenterer betydning av sjukefråvær i kommunale helse- og omsorgstenester. Rapporten viser at sjukefråvær i dei kommunale helse- og omsorgstenestene har vore høgt over lenger tid.

Årsakene til det høge sjukefråværet er gjerne komplekst og kjem av fleire faktorar. Mellom anna blir utfordringar som arbeidsmiljø, arbeidsforhold og organisasjonskultur trekt fram. I tillegg ser dei at fråvær er knytt til turnusarbeid, slik at tenester med høg grad av turnus i kommunale helse- og omsorgstenester har høgare sjukefråvær.

Formålet med [arbeidsmiljølova](#) er mellom anna å sikra eit arbeidsmiljø som gir grunnlag for ein helseframande og meningsfylt arbeidssituasjon. Det skal også sikra trygge tilsetjingsforhold. Arbeidsmiljølova presiserer i §3-1-bokstav f) at arbeidsplassen skal sørgja for systematisk arbeid med førebygging og oppfølging av sjukefråvær.

Leve heile livet-reforma skriv at det er nødvendig med stabile og kompetente personalgrupper som kan gi brukarane ein trygg kvardag med føreseielege tenester. At kommunen har tilsette med kompetanse innan brukargruppa si, er sentralt. Tilstrekkeleg personell med rett kompetanse er avgjerande for at brukarane får forsvarleg helsehjelp av god kvalitet.

6.2.2 REVISJONSKRITERIUM

Basert på gjennomgangen er det utleidd følgjande revisjonskriterium til problemstillingane relatert til kompetanse:

- Tilsette har den nødvendige kompetansen for å yte dei førebyggjande og rehabiliterande tenestene, og kommunen utnyttar kompetansen til helsefagpersonell for å nå målet om at brukarar skal leva lengst mogleg heime.
- Kommunen legg til rette for kompetanseutvikling og læring.

Det er utleidd følgjande revisjonskriterium til problemstillinga relatert til sjukefråvær:

- Kommunen set i verk tiltak for å redusera sjukefråværet blant helsepersonell i pleie og omsorg-tenestene.

6.2.3 FUNN

Kompetanse

I forhold til kompetanse om førebygging og rehabilitering seier fleire at kompetansen er der. Dei intervjuja presiserer at det er viktig med rett menneske, med rett kompetanse.

Avdelingsleiar for sjukeheim seier at det er fokus på å jobba med meistring og motivasjon hos brukarane. Avdelingssjukepleiar fremjar tankegangen om å jobba med hendene på ryggen, og få pasientane til å gjera det sjølv til avdelinga. Likevel seier intervjuobjekta at dei ser tendensar til at fleire heller gjer arbeidsoppgåvene til brukar, enn å la brukar gjera det sjølv. Dette kjem av at dei ikkje har tid til å tryggja brukaren, og kombinert med tidspress vel dei tilsette å gjera arbeidsoppgåvene sjølv. Likevel opplever avdelingsleiar for sjukeheim at dei tilsette som har jobba med førebygging og rehabilitering ei stund, har kompetanse på det. Mange er gode på det, og dette er eit fokusområde hos dei.

I intervju med tillitsvald for Fagforbundet blir det sagt at tilbodet er der. Utfordringa er derimot at det er avgrensa kor mykje tilsette klarar å utføra, og at fleire er overarbeida. Utfordringar som at Sveio er ein stor kommune med store avstandar kjem fram, og at oppdrag kan fort ta lang tid på grunn av avstandane. Eksempelvis blir brukarar med tryggleiksalarm nemnde. Er ein underbemanna på jobb, blir det merka dersom to alarmer går samtidig og at den eine alarmen må stå på vent.

Avdelingsleiar for fysioterapi fortel at det er ulike innstillingar og kompetanse hos tilsette, og ulike personlegdomar som påverkar korleis tilsette arbeider med meistring og motivasjon. Intervjuobjekta presiserer at det derfor er viktig å trygge alle tilsette i kompetansen, slik at alle gjer den same jobben.

Leiar for tenestekontoret presiserer at det kan vera skepsis knytt til korleis ein skal jobba rehabiliterande i forhold til utdanninga til enkelte tilsette. Usemja kan gå kven som skal gjera kva, og kva heimesjukepleia skal utføra heime og ikkje. Men per dags dato er kommunen sårbar. Det er vanskeleg å rekruttera sjukepleiarar. Kommunen har løyst utfordringa med helsefagarbeidarar, slik at eininga har nok «hovud».

I intervju med hovudtillitsvald for NSF blir det også sagt at det er oppstår utfordringar for å få tida til å strekkja til. Dei må prioritera – stella eller motivasjon og meistring? Likevel blir det presisert at dei tilsette ser fordelen med å jobba med meistring og motivasjon. Eksempelvis brukarar som bruker støttestrømper. Klarar me å jobba med motivasjon her slik at brukaren gjer den oppgåva sjølv, og det vil bli ei avlasting for tilsette.

Avdelingsleiar for administrasjon presiserer at dei har god dekning og oversikt over kompetansen til helsepersonell i kommunen. Sjukeheim har akkurat nok sjukepleiarar, medan heimesjukepleia har tilgang til fleire sjukepleiarar. Etter kvart ønskjer kommunen å byta på ansvarsoppgåver og spreia kompetansen der det er mest nødvendig, og er positiv til at omorganiseringa kan bidra til at dette fungerer i praksis. Intervjuja presiserer at haldningsarbeid og førebuing til endring må jobbast med før dei kan setja i gang med dette.

Einingsleiar for pleie og omsorg kan også stadfesta at kommunen har byrja å sjå på oppgåvefordelinga og rett kompetanse på rett stad. Det er mogleg å ta vidareutdanning, der kommunen legg til rette med fridagar dersom det er ønskjeleg. Dei vi har intervjuet seier at sjukepleiarar er gode på å tryggja dei som er i praksis under utdanningsløpet, slik at overgangen frå vidareutdanning til arbeid blir enklare.

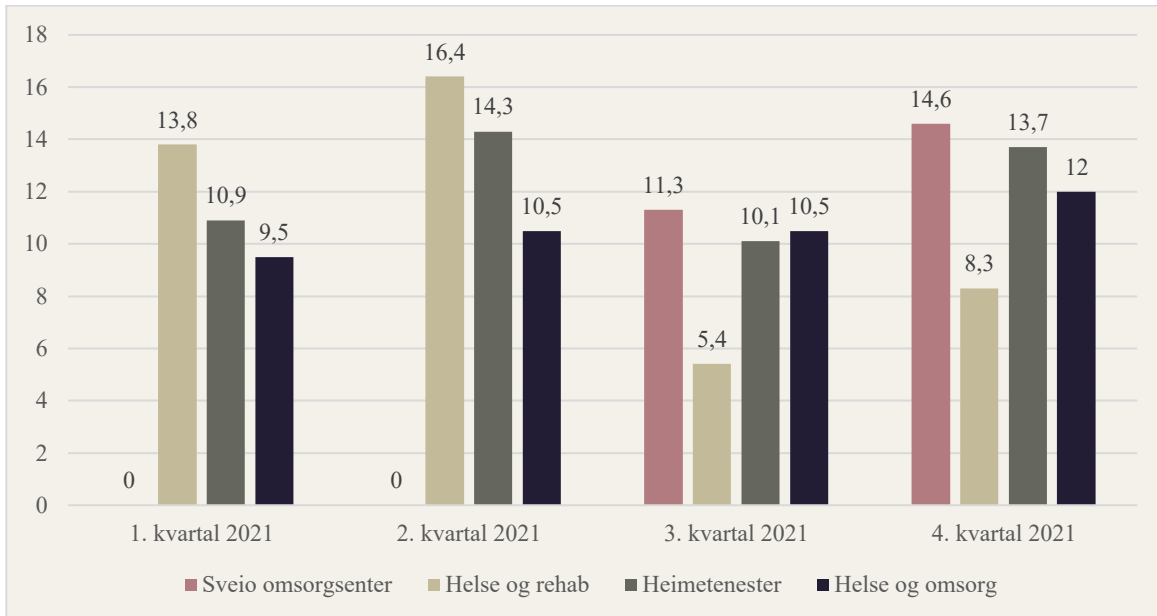
Sjukefråvær

Gjennom intervjuet kjem det fram at sjukefråvær er ei utfordring. Samtidig seier fleire at bemanning også er ei utfordring. Fleire opplever at mangel på nok tilsette gjer at dei er sårbare ved situasjonar som sjukefråvær. Arbeidsbelastninga blir tung, og det kan skape eit negativt arbeidsmiljø.

Det har vore høgt sjukefråvær i heimesjukepleia tidlegare, og der har heimesjukepleia gått gjennom kva utfordringar og løysingar dei treng for å kunna betra arbeidsmiljø spesifikt i heimesjukepleia. Einingsleiar for pleie og omsorg presiserer at dei har jobba med dei som er sjukmeld, ved å gi dei ein fin overgang tilbake til jobb, der dei startar smått med nokre arbeidsoppgåver få gonger i veka og trappar opp etter behov. Einingsleiar presiserer at det er viktig å leggja til rette arbeidslysta deira i starten og jobba med å tryggja dei som har vore borte ei stund.

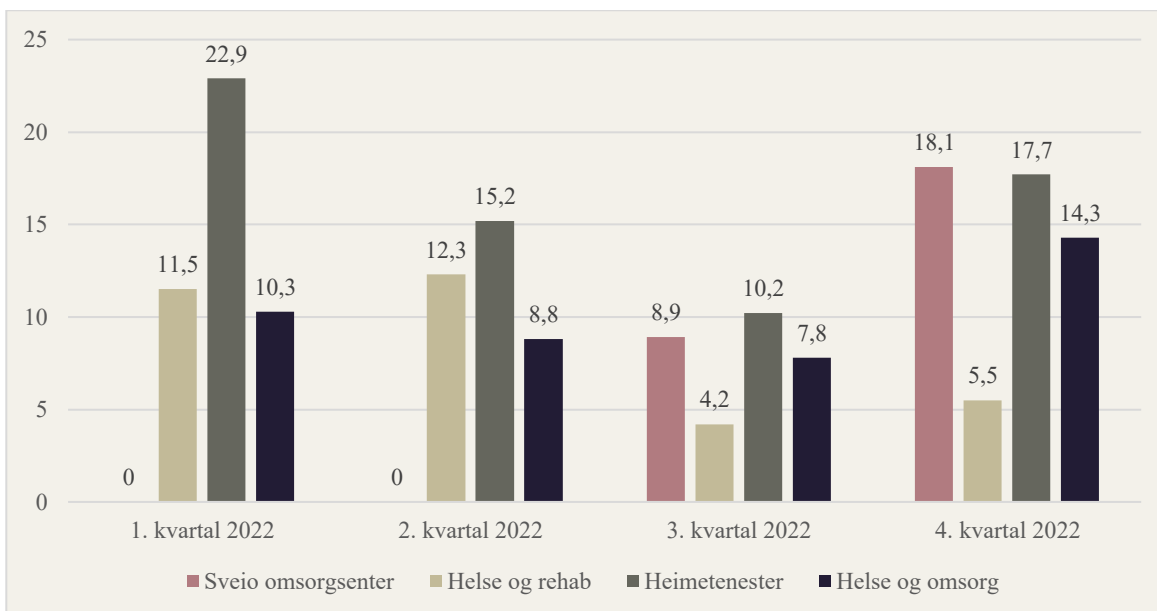
Tal tilsendt frå kommunen viser at eining for helse og omsorg er eininga som er mest sårbar for sjukefråvær i kommunen. I tillegg viser tala at avdelingane som fell under pleie og omsorgsstenesterr, avdeling for Sveio omsorgssenter og avdeling for heimetenesta, viser høgt sjukefråvær. Sjå Figur 7 og Figur 8 for å sjå korleis sjukefråværet har vore for året 2021 og 2023.

Figur 7. Sjukefråværet blant tilsette i Sveio i dei ulike einingane for kvart kvartal i 2021

Kjelde: Sveio kommune

Figur 8. Sjukefråværet blant tilsette i Sveio i dei ulike einingane for kvart kvartal i 2022

Kjelde: Sveio kommune

Tala viser at også i 2023 er sjukefråværet høgt, men det har gått betrakteleg ned samanlikna med 2022. I 2023 er det Sveio sjukeheim som møte på dei største utfordringane i forhold til sjukefråvær. Sjå tabell 1 for ein oversikt.

Tabell 1. Sjukefråvær frå januar til august i 2022 og 2023

Eining	2022	2023
Sveio sjukeheim	9	10,5
Heimetenestene	15,2	7,9
Dagsenter SOS	36,1	8,5

Kjelde: Sveio kommune

Avdelingsleiar for sjukeheim seier i intervju at arbeidsbelastninga er tung , sjølv om folk ønskjer å jobba med pleie og omsorg. Då intervjuet skjedde var bemanninga akkurat innanfor det forsvarlege, der leinga var nøydd til å stilla opp som bakvakt ved sjukdom. Intervjuobjekta seier at dei er nøydd til å auka bemanninga, då det er ressurskrevjande å jobba som dei gjer no. Dette gjer at bemanning er ei utfordring, og spesielt hos avdeling for Sveio omsorgssenter.

Tillitsvald for Fagforbundet seier at kompetansen med å jobba med målet, er der. Utfordringane oppstår når tida ikkje strekk til. Dei har eit godt tilbod tilgjengeleg for brukarane, men det er avgrensa kor mykje ein tilsett klarar å utføra ut frå tidsramma dei har. Dette fører til at tilsette er overarbeida og slitne, som igjen gjer dei meir utsett for sjukefråvær.

I intervju med avdelingsleiar for administrasjon, blir det presisert at det er eit fokus på rekruttering, bemanning og sjukefråvær i eininga. Stillinga avdelingsleiar for administrasjon vart oppretta etter omorganiseringa, nettopp for å ha høve til å jobba endå meir spesifikt med desse utfordringane. Då intervjuet vart gjennomført, hadde ikkje sjukefråværet vore kartlagt, men at dette er noko dei akkurat har starta på.

6.2.4 VURDERINGAR

Stabil og kompetent personalgruppe er nødvendig for å arbeida med målet om at brukarar av pleie- og omsorgstenestene i Sveio skal meistra livet lenger og ha ein trygg, aktiv og verdig alderdom. At personalgruppa sit med den rette kompetansen dei treng for å utføra arbeidet, og at dei har nok tilsette til å utføra arbeidet, er viktig å ha på plass i dette arbeidet. Det er som gjennomgangen over tyder på – fleire faktorar som kompetanse, sjukefråvær og bemanning kan påverka totalutfallet. Derfor er det også nødvendig at kommunen ser på heilskapsbiletet, og jobbar kontinuerleg med det.

Det er svært positivt at kommunen tilbyr vidareutdanning og tilrettelegging for tilsette som ønskjer det. Dette bidreg sannsynlegvis at fleire tek vidareutdanning, noko som aukar kompetansen i kommunen.

Samtidig ser det ut som om omorganiseringa kan bidra positivt i møte med utfordringane relatert til kompetanse; rett kompetanse på rett stad, og sjukefråvær i kommunen. Med éin felles einingsleiar får ein styrka lik visjon og haldningar på tvers av eininga, som kan gjere fordelinga av arbeidsoppgåver og tilsette etter behov enklare. Det er positivt at tilsette opplever at kompetansen er der, men at det trengst å bli jobba meir med fordeling av kompetanse til alle avdelingane.

6.2.5 TILRÅDINGAR

Vi tilrår kommunen å:

- Vurdere om det er nødvendig med formålstenlege tiltak som kan bidra til å styrkja kompetansen og fordela kompetansen på tvers av eining for pleie og omsorg.
- Sikre at det blir implementert gode rutinar der sjukefråvær, arbeidsmiljø og bemanning blir kartlagd og evaluert jamleg i eining for pleie og omsorg.

6.3 SAMHANDLING MELLOM TENESTENE

6.3.1 KRAV OG FØRINGAR

Problemstillinga:

- Korleis fungerer samhandling og koordinering mellom dei ulike tenestene/tilboda?

I § 3-4. *Plikta kommunen har til samarbeid og samordning*. Her står det at dei kommunale helse- og omsorgstenestene skal samarbeida med andre tenesteytarar dersom samarbeid er nødvendig for å gi pasienten eller brukaren eit heilskapleg og samordna tenestetilbod.

Leve heile livet-reformen skriv at kommunen bør leggja til rette for betre pasientforløp og mjukare overgangar mellom eigen heim og sjukeheimar. For kommunen kan dette bety meir samordna bruk av ressursane på tvers av heimeteneste og sjukeheimar og betre overlapping mellom dei ulike tenestetilboda.

[Kommuneplanen til Sveio](#) trekkjer fram samhandlingsreforma. I tråd med [stortingsmeldinga](#) seier kommuneplanen at betra koordinering mellom kommunale einingar og statlege institusjoner vil vera med på å minimera administrative utfordringar knytt til koordinering av rett teneste til rett tid. Kommunen skriv at alle tilsette skal vere fleksible og kunne handla saman på tvers av faggrenser og einingar, og utfordringar knyttet til samhandlingsreforma skal løysast gjennom tverrfagleg samarbeid.

I kommunens *Temaplan for «Leve heile livet – i eit aldersvennleg Sveio» 2021-2023*, er det utarbeidd nye tiltak i samarbeid med prosjektleiar og fem arbeidsgrupper. Eit av innsatsområdene er «*samanheng i tenestene*». Kommunen skal ha trygg helsehjelp, med god samanheng i tenestene. Målet er å utvikla tenester i retning av førebygging og proaktive tenester, som set brukaren sjølv i sentrum, der eiga meistring og koordinering av tiltak er viktig.

Overordna plan for helse og omsorg i Sveio for 2015-2020, under «fysioterapiteneste/hjelpemiddelformidling» blir det presisert at samarbeid på tvers av fag og tenester/einingar er avgjerande for effektiv tenesteyting som har kvalitet. For å arbeida med samarbeid og førebyggjande, krevst det felles målsetjing/visjon, tankegang/haldning på tvers av nivå, tenester, einingar og sektorar i kommunen.

6.3.2 REVISJONSKRITERIUM

På bakgrunn av gjennomgangen over, er det utleidde følgjande revisjonskriterium:

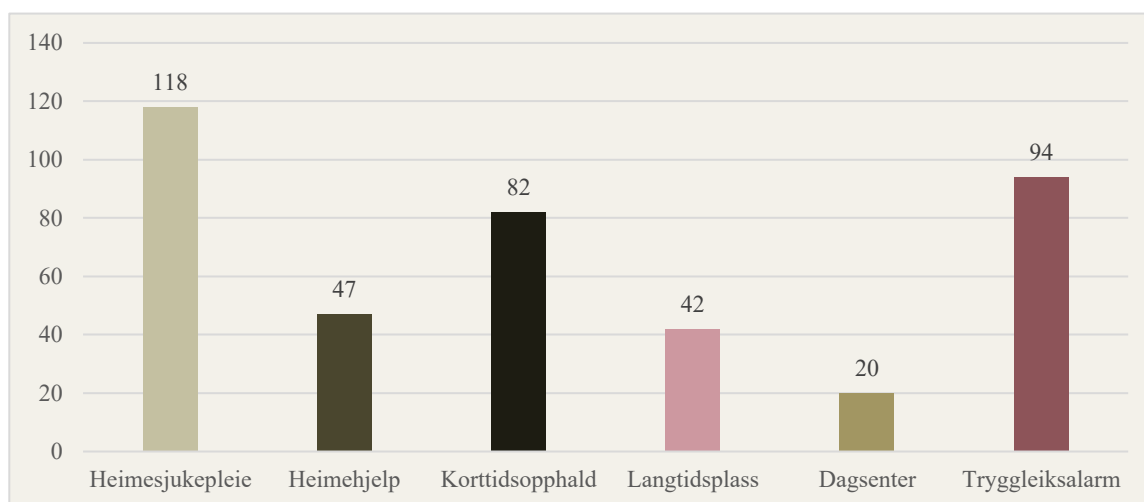
- Dei ulike tenestene av pleie og omsorg har innarbeidd rutinar som sikrar samhandling og koordinering mellom tenestene.

6.3.3 FUNN

Eining for pleie og omsorg består av fleire verksemdar. Dei viktigaste støttespelarane i arbeidet med målet om at fleire eldre kan meistra livet lenger, og ha ein trygg, aktiv og verdig alderdom er samarbeidet mellom tenestekontoret, kvardagsrehabiliterings/fysio- og ergoterapitenesta, sjukeheim og heimetenesta.

Tal frå kommunen viser at det er mange brukarar som tek i bruk dei ulike pleie- og omsorgstenestane i kommunen. Dei ulike tenestene er avhengige av å jobba førebyggjande på kvar sin måte, slik at brukaren lengst mogleg kan vera på «lågast moglege» trinn. Dei aktive pleietenestetilboda i kommunane pr. 16.10.23 er visualiserte i figuren under.

Figur 9. Ei oversikt over talet på brukarar som får tenester frå Sveio kommune, pr. 16.10.23.

Kjelde: Sveio kommune

Når det gjeld samarbeid og koordinering mellom dei ulike tenestetilboda seier fleire at omorganiseringane har vore svært positivt i forhold til dette. Det er lettare å ta ein telefon og få informasjon og kontakt med andre tenestetilbod. Før omorganiseringa var kommunikasjonen mellom avdelingane ofte over mail, og brukte TK som mellommann for budskap.

Fleire erfarer at det er godt samarbeid med kvardagsrehabilitering. Koordineringa er noko på avstand, då heimetenesta og kvardagsrehabilitering har to ulike kontor. Men dei har møte saman kvar veke, der kvardagsrehabilitering/fysioterapi kjem inn og rapporterer.

Både sjukeheim og heimetenesta opplever at samhandlinga har vorte betra etter omorganiseringa, og at dei er i oppstartsfasen i eit mykje betra samarbeid.

Einingsleiar for pleie og omsorg presiserer at Sveio er ein liten kommune, og då trengst det at det er samarbeid på tvers. Dei vi intervjuar opplever at tenestetilboda har vorte endå flinkare til å sjå på tvers av einingane.

Me har fått opplyst at det ligg særskilde samarbeidsavtalar føre mellom nokre av tenestetilboda.

Alle dei intervjuar fortel at dei opplever at dei har ein god dialog med pårørande i kommunen. Kommunen tek omsyn til pårørande sine ønske og behov. Her er utfordringane at pårørande har ulike forventningar til kva hjelp dei skal ha og få. Derfor presiserer leiar for TK at det er viktig at dei har gode og gjennomtenkte vurderingar, held oppe god dialog gjennom dokumentasjon, telefonkontakt og kartleggingsmøte der pårørande også er til stades.

6.3.4 VURDERINGAR

I dette arbeidet er det viktig at alle tenestene har som mål å bidra til at brukarar med stort omsorgsbehov skal kunne leve og bo sjølvstendig og ha eit meningsfylt liv. Dette skal skje i samarbeid mellom den omsorgstrengande, tenesteytar og pårørande, og være basert på tillit og respekt. Det blir lagt vekt på brukarmedverknad ved utforming og gjennomføring av tenestene.

Hovudmålet med kvardagsrehabilitering er å fremja kvardagsmeistring og deltaking for menneske med nedsett funksjon. Arbeid med dette pregar sterk grad av brukarmedverknad. Det vil seia at brukarane gjer jobben sjølv. Eit slikt fokus krev innsats frå fleire yrkesgrupper, og samhandling på tvers av einingar. Både tenestekontor, fysio- og ergoterapitenesta, særleg heimetenesta, spelar ei større rolle her.

Det er svært positivt at alle er positive til omorganiseringa, og opplever at samhandlinga og koordineringa har vorte betra etter omorganiseringa. Likevel kan det vera hensiktsmessig å vurdere om det skal utarbeidast samarbeidsavtaler mellom enkelte avdelingar innan pleie og omsorg som fremjar tverrfagleg samarbeid, rolleforståingar og ulike handlingsrom. På sikt vil dette bidra til meir og betra samarbeid.

6.3.5 TILRÅDING

Vi tilrår kommunen å:

- Vurdere om det er nødvendig med samarbeidsavtaler som sikrar det tverrfaglege samarbeidet mellom verksemdene og avdelingane som arbeider med pleie og omsorg.

VEDLEGG

Munnlege kjelder

- Einingsleiar pleie og omsorg
- Avdelingsleiar sjukeheim
- Avdelingsleiar for administrasjon
- Avdelingsleiar for heimesjukepleia
- Leiar for tiltakskontoret
- Avdelingsleiar for fysioterapeutiske og ergoterapeutiske tenester
- Leiar for eldrerådet
- Hovudtillitsvalt for NSF
- Tillitsvelta fagforbundet

Skriftlege kjelder

- Helse- og omsorgstenestelova med forskrift
- Pasient- og brukarrettslova med forskrift
- Temaplan for «Leve heile livet – i et aldersvennleg Sveio» 2021-2023
- Kvardagsrehabilitering i heimen – ein rettleiar
- Overordna plan for helse og omsorg i Sveio for 2015 – 2020
- Planstrategi for Sveio kommune 2020-2023
- Årsrapport 2022 Sveio kommune
- Tenestekontoret – ansvar og utfordringar, tildeling av helse og omsorgstenester
- Meld. St. 47 (2008-2009) *Samhandlingsreforma – Rett behandling – på rett stad – til rett tid*
- Meld. St. 15 (2017-2018) *Leve heile livet – ein kvalitetsreform for eldre*
- Meld. St. 24 (2022-2023) *Fellesskap og meistring – Bu trygt heime*

SAKSGANG		
Utval	Møtedato	Saksnummer
Kontroll- og kvalitetsutval	17.06.24	15/24
Saksansvarleg	Arkivkode	
Odd Gunnar Høie	033	

PRESENTASJON AV RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING OG PRIORITERING AV PROSJEKT

Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tar Rogaland Revisjon sin presentasjon av risiko- og vesentleganalyse til orientering.

Sveio kontroll- og kvalitetsutval prioriterer følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt og eigarskapskontroll for perioden 2024 – 2028:

1.
 2.
 3.
- Osb.

Revisor vil innarbeide utvalet sine prioriteringar i Plan for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Framlegg til plan blir lagt fram for utvalet i neste møte.

Saksorientering

Kontrollutvalet skal i tråd med kommunelova § 23.2 andre ledd «*minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner*» og etter kommunelov § 23-4 «*utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres.*»

Ny plan for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll er det kommunestyret som vedtar, etter innstilling frå kontrollutvalet. Planen skal «*baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper*».

Hensikta med risiko- og vesentlegvurderinga er å finne ut kvar det er størst behov for forvaltningsrevisjon eller eigarskapskontroll.

Rogaland Revisjon blei engasjert av kontrollutvalet til å utarbeide ein risiko- og vesentlegvurdering av kommunen og å komme med utkast til planar i møtet 21.11.23.

Utvalet hadde eit dialogmøte med forvaltningsrevisor 05.02.24 og kom med innspel og synspunkt til analysen.

Analysen

Revisor vil presentera risiko- og vesentleganalysen i møtet. Dette analysedokumentet er eit verktøy, som saman med kontroll- og kvalitetsutvalet sine egne vurderingar skal leggas til grunn for prioriteringar av aktuelle prosjekt. Det er utvalet som prioriterer og vurderer dei ulike risikoområda og avgjøre kva område som skal bli gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Vidare handsaming

Når kontrollutvalet er ferdig med sine prioriteringar vil planane vere klare for oversending til kommunestyret for endeleg vedtak. Siste frist for å utarbeide nye planar er ifølge lova innan utgangen av året etter kommunestyret er konstituert.

Bestilling av forvaltningsrevisjonar skal skje med utgangspunkt i den plan som kommunestyret vedtar, og den budsjetttramma kontroll- og kvalitetsutvalet har til rådighet.

Aksdal, 10.06.24

Odd Gunnar Høie
Dagleg leiar/utvalssekretær

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Sveio kommune, 2024

INNHold

1	Oppsummering	4
2	Innledning.....	6
2.1	Metode.....	6
2.1.1	Begrepsavklaring.....	6
2.1.2	Vurdering av risiko og vesentlighet	7
2.1.3	Informasjonsgrunnlag.....	7
2.1.4	Avgrensning.....	7
3	Generelle utviklingstrekk	8
3.1	Innledning.....	8
3.2	Økonomisk handlingsrom for kommunen	8
3.3	Befolkningsutvikling	9
3.4	Utgiftsbehov og ressursbruk.....	12
3.5	Effektivitet.....	12
3.6	Oppsummering	13
4	Sektorvise utviklingstrekk.....	14
4.1	Innledning.....	14
4.2	Oppvekst.....	14
4.2.1	Færre skoleelever.....	14
4.2.2	Skolefravær.....	14
4.2.3	Barnevernsreformen	15
4.2.4	Implementering av barnevernreformen	15
4.2.5	Vurdering.....	16
4.3	Helse og velferd.....	17
4.3.1	Tildeling av vedtak for institusjon.....	17
4.3.2	Tjenester til unge funksjonshemmede	17
4.3.3	Vurdering.....	17

4.4 Samfunn	18
4.4.1 Beredskap	18
4.4.2 Digitalisering og informasjonssikkerhet	19
4.4.3 Vedlikehold av kommunens bygninger og veier ..	20
4.4.4 Klima og miljø.....	21
4.4.5 Interkommunalt samarbeid og innkjøp av tjenester	21
4.4.6 Utenforskap	22
4.4.7 Anbud og anbudsporsess	22
4.4.8 Vurdering.....	23
5 Forvaltningsrevisjoner.....	26
6 Statlige tilsyn	27
7 Kommunale selskaper	28
7.1 Innledning.....	28
7.2 Lovregler	28
7.2.1 Hvilke selskapsformer er omfattet av	
eierskapskontroll?	29
7.2.2 Heleide og deleide kommunale selskaper	30
7.3 Selskap som kan omfattes av eierskapskontroll.....	30
7.4 Kommunen som eier	31
7.5 Heleide aksjeselskaper	31
7.6 Interkommunale selskaper.....	31
7.7 Deleide aksjeselskaper	33
7.8 Vurdering.....	34
Vedlegg	36
Skriftlige Kilder.....	36
Muntlige Kilder	36

1 OPPSUMMERING

Minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, skal kontrollutvalget utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV) av kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskap, og vedtas av kommunestyret. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Formålet med ROV-en er å gi kontrollutvalget et risikobilde av hele kommunens virksomhet og identifisere behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for fireårsperioden 2024-2028.

I tabellen under oppsummerer vi risiko- og vesentlighetsvurderingen vår. En mer utførlig versjon av denne finnes i vurderingsdelen.

Forvaltningsrevisjoner

Tema	Vurdering
Vedlikehold av kommunens bygninger og veier	
Tildeling av vedtak for institusjon	
Skolefravær	
Digitalisering og informasjonssikkerhet	
Klima og miljø	
Utenforskap	
Interkommunalt samarbeid og innkjøp av tjenester	
Anbudsprosesser	
Tjenester til unge funksjonshemmede	
Dimensjonering av tjenestetilbudet	
Implementering av barnevernsreformen	
Beredskap	

Eierskapskontroller/forvaltningsrevisjon i selskaper

Tema	Vurdering
Sveio kommunes oppfølging av eierskap	
Haugaland Kraft AS	
Karmsund Havn IKS	

For å visualisere vår samlede vurdering av tjeneste- og/eller forvaltningsområdets risiko og vesentlighet, brukes trafikklysmodellen, hvor fargeskala angir vurdering av risiko og vesentlighet som lav (grønn), middels (gul) eller høy (rød).

Vi har ikke drøftet områder i kommunen hvor risikoen vurderes å være lav. Derfor er ikke tema med lav risiko (grønn) med i tabellen.

Oppmerksomheten vår er ikke bare rettet mot hva som kan gå galt eller mot at mål ikke blir nådd. Vi retter også oppmerksomheten mot det som vil være sentrale utfordringer for kommunen i årene fremover. Det betyr at når noe markeres med rødt kan det skyldes at dette er sentral utfordring innenfor et viktig område.

Vi ønsker å understreke at risikovurderingene i matrisen er skjønnsmessige vurderinger basert på foreliggende informasjon og erfaringer. Kontrollutvalget kan vurdere risikoen på en annen måte. Det er kontrollutvalget som til slutt skal vurdere og prioritere de ulike områdene, og avgjøre rekkefølgen for forvaltningsrevisjonsprosjekt i plan for forvaltningsrevisjon.

2 INNLEDNING

2.1 METODE

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. En forvaltningsrevisjon kan eksempelvis dreie seg om å undersøke om kommunens vedtak og forutsetninger iverksettes så effektivt som mulig, gitt de rammene som er satt av kommunen. Effektivitet i kommunal forvaltning omfatter både god måloppnåelse og at målene nås med minst mulig ressurser. Forvaltningsrevisjon er nærmere omtalt i kommuneloven § 23-3.

I henhold til kommuneloven innebærer eierskapskontroll å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Eierskapskontroll er omtalt i kommuneloven § 23-4.

En risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen innebærer en identifisering av kommunens risikoområder og en vurdering av risikoens vesentlighet. Dette vil utgjøre forslag til områder som er viktig for kontrollutvalget å få informasjon om, og som revisor mener bør revideres.

2.1.1 BEGREPSAVKLARING

Risiko

I denne sammenheng forstås *risiko* som faren for at hendelser eller situasjoner med uønskede eller negative konsekvenser **kan** inntreffe. Eller, hva som er faren for uønskede eller negative konsekvenser etter at en hendelse eller situasjon **har** inntruffet. Det kan være avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommune har satt for virksomheten, risiko for mangelfulle resultater, at virkemidlene ikke fungerer, eller at de ikke brukes riktig.

Sannsynligheten for at avviket vil inntreffe blir ikke tallfestet. Det gjennomføres heller ikke en kartlegging av samtlige konsekvensene av et mulig avvik. Her skiller ROV-arbeidet seg fra tradisjonell risiko- og sårbarhetsanalyse.

Vesentlighet

I denne sammenheng forstås vesentlighet som en samlet vurdering av kartlagte risikoer og utfordringer, basert på i hvor stor grad risikoen utgjør en fare for kommunens eller selskapenes måloppnåelse.

Risikoens vesentlighet vurderes på flere måter, men to perspektiver gjennomsyrrer våre vurderinger: 1) Læring og forbedring, dvs. hvor er det størst læringspotensial, og 2) aktualitet, dvs. sentrale samfunnsendringer og endringer av lovverk. Disse perspektivene vil som regel ha en

mer spesifikk eller detaljert innfallsvinkel. Eksempler her er økonomi, organisering, styring, ressursutnyttelse, kvalitet, forebygging, kompetanse, samarbeid og ivaretagelse av brukere.

Oppmerksomheten vår er ikke bare rettet mot hva som kan gå galt eller mot at mål ikke blir nådd. Vi retter også oppmerksomheten mot det som vil være sentrale utfordringer for kommunen i årene fremover.

Vesentlighet i dette ROV-arbeidet baseres på en subjektiv vurdering av de ulike områdene og deres relative betydning. Analysen vil ikke sammenligne og veie områder opp mot hverandre.

2.1.2 VURDERING AV RISIKO OG VESENTLIGHET

For å visualisere vår samlede vurdering av tjeneste- og/eller forvaltningsområdets risiko og vesentlighet, brukes trafikklysmodellen, hvor fargeskala angir vurdering av risiko og vesentlighet som lav (grønn), middels (gul) eller høy (rød). Sammen med trafikklyset blir det gitt en vurdering. En rød markering trenger ikke å bety at det står dårlig til, men at det kan være en sentral utfordring innenfor dette området.

Vurderingen av vesentlighet er bidrag til å prioritere områder for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, men vil ikke bli rangert. Målet er at forvaltningsrevisjonen over tid dekker en bred nok del av kommunens virksomhet.

2.1.3 INFORMASJONGRUNNLAG

I arbeidet med å identifisere risikoområder i kommunens tjenesteområder og eierinteresser, brukes ulike informasjonskilder som kunnskapsgrunnlag for analysen. Dette for å etablere en felles forståelse av kommunens nåsituasjon, muligheter og framtidige behov.

Det er også gjennomført dialogmøte med kommunedirektørens ledergruppe og workshop med kontrollutvalgets medlemmer. I tillegg er revisjonens kjennskap til kommunen gjennom både regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjoner og andre oppdrag tatt inn i grunnlaget.

2.1.4 AVGRENSNING

Risiko- og vesentlighetsvurderingen er en overordnet analyse, og har ikke som formål å beskrive alle forhold ved kommunen og selskaper som kommunen har eierandeler i. Omfanget er begrenset til å identifisere behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Det betyr at analysen kun vil omtale de områder og/eller selskap hvor det vurderes å foreligge en viss risiko og/eller vesentlighet. Områder som i denne forbindelse blir ansett som grønne (trafikklysmodellen) vil derfor ikke bli nærmere omtalt.

3 GENERELLE UTVIKLINGSTREKK

3.1 INNLEDNING

2023 var preget av både høye skatteinntekter og betydelig kostnadsvekst for kommunene. Disposisjonsfondene økte, men dette positive bildet ble delvis dempet av utfordringer knyttet til flyktningkrisen som følge av krigen i Ukraina.¹

Utsiktene for 2024 er usikre. Antall flytninger fra Ukraina fortsetter å øke, og det er ventet at 35.000 nye flyktninger kommer til Norge i år, i tillegg til de over 70.000 som allerede har kommet². Kostnadene framover er ventet å stige, mens skatteinntektene er avhengige av lønnsveksten og den generelle økonomiske utviklingen.

Befolkningsframskriving viser en generell trend med flere eldre og færre yngre. Dette vil føre til endring i kommunens tjenesteyting, med mindre behov innen oppvekst og økt behov innen levekår. Endringen vil også føre til en reduksjon i andelen yrkesaktive i forhold til eldre, noe som kan legge press på rekrutteringen i kommunene.

En endring i befolkningssammensetningen påvirker også kommunenes inntektsgrunnlag. KS utarbeider årlig en demografimodell³ som viser hvordan befolkningsendringer forventes å påvirke kommunens utgifter. Denne modellen er imidlertid ikke oppdatert for 2023, da det mangler en befolkningsframskriving som tar høyde for flyktningstrømmen fra Ukraina på kommunenivå.

Dette skaper usikkerhet for kommuneøkonomien i 2024 og fremover. Kommunene står overfor en rekke utfordringer, og det er behov for god planlegging og prioritering for å sikre at de kan håndtere disse utfordringene på en god måte.

3.2 ØKONOMISK HANDLINGSROM FOR KOMMUNEN

Kommunens grad av økonomisk handlingsrom kan vurderes ut fra flere indikatorer. Vi har tatt utgangspunkt i tre av nøkkeltallene Sveio kommune benytter seg av:

- Netto driftsresultat i % av kommunens samlede driftsinntekter
 - beskriver kommunens økonomiske handlefrihet og viser hvor mye kommunen har til disposisjon til egenfinansiering av investeringer og avsetning fra årets drift til senere disposisjon

¹ <https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/sjefokonomens-side/kommuneokonomien-2023-25/>

² UDI

³ <https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/inntektssystemet/ks-prognosemodell---palogging/prognosemodellen/ks-prognosemodell-for-kommuner/>

- Netto lånegjeld i % av samlede driftsinntekter
 - viser kommunens gjeldsnivå i forhold til driftsinntektene
- Disposisjonsfond i % av brutto inntekter
 - viser kommunens evne til å håndtere uforutsette utgifter

Tabell 1: Økonomisk handlingsrom 2023, Sveio kommune

Indikator	Verdi	Måltall
Netto driftsresultat av kommunens driftsinntekter	0,02 %	Min. 1,25 %
Netto lånegjeld av driftsinntekter	64,4 %	Maks 80 %
Disposisjonsfond av brutto inntekter	21,9 %	Min. 10 %

Kilde: Årsrapport 2023

Netto driftsresultat var for 2023 lavere enn måltallet. Ifølge Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) bør netto driftsresultat over tid være på minst 1,75 prosent av inntektene for kommunesektoren samlet sett. Samtidig har Sveio et høyere disposisjonsfond og lavere netto lånegjeld, i forhold til sine måltall.

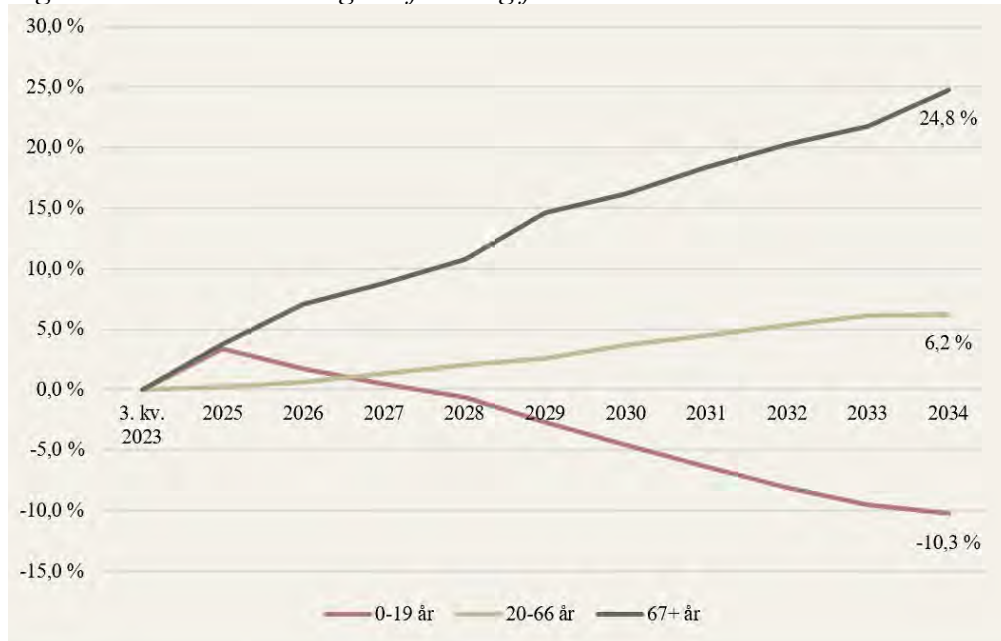
3.3 BEFOLKNINGSUTVIKLING

Befolkningsutviklingen i Sveio kommune frem mot 2034 preges av en liten befolkningsøkning, men med en betydelig skjevfordeling mellom aldersgruppene. Andelen eldre øker betydelig, mens andelen yngre reduseres. Dette vil føre til en økning i forsørgerbyrden og et økt behov for kommunale tjenester rettet mot eldre.

Befolkningsvekst og aldersfordeling

Sveio kommune har per 3. kvartal 2023 5742 innbyggere. Befolkningsframskrivingen viser en moderat vekst på 5,3 % (303 personer) frem mot 2034. Veksten er imidlertid ikke jevnt fordelt mellom alle aldersgruppene.

Figur 1 Prosentvis endring i befolkning fra 3. kvartal 2023

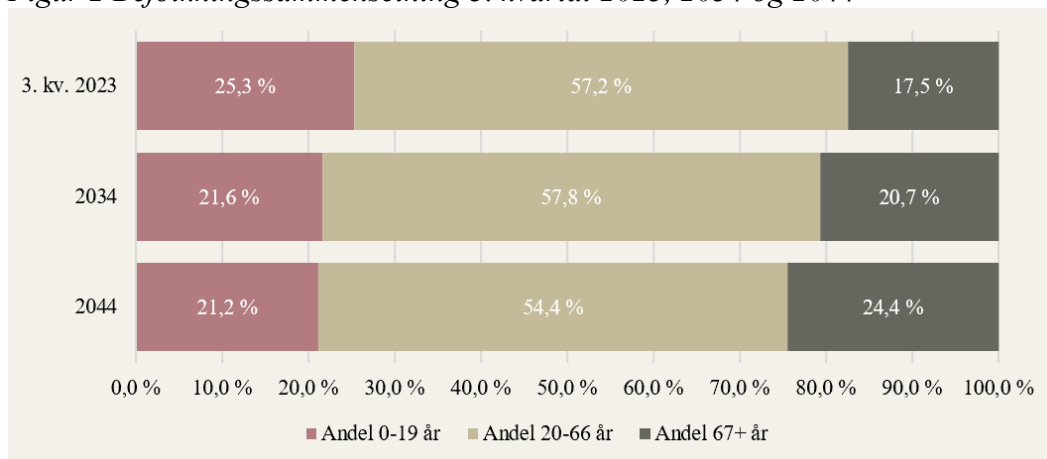

Kilde: Framsikt/SSB, middels vekst

Den største veksten finner vi blant de eldre over 67 år, med en vekst på 24,8 % (248 personer). Samtidig ser vi en reduksjon på 10,3 % (149 færre personer) blant de yngste (0-19 år).

Denne skjeve fordelingen vil påvirke befolkningssammensetningen i kommunen betydelig. Figuren under illustrerer denne endringen fra 3. kvartal 2023 til 2034.

Figur 2 Befolkningssammensetning 3. kvartal 2023, 2034 og 2044

Kilde: Framsikt/SSB, middels vekst

Figuren viser en reduksjon både for andel i yrkesaktiv alder (20-66 år) og yngre (0-19 år), mens andelen eldre øker kraftig. Nedgangen blant de yngste er mest markant for barn i skolealder (6-15 år), med en forventet nedgang på 20,3 % innen 2034.

Flyktninger

Tabell 2 Bosettingstall, 2022-2024

	Antall personer kommunen har blitt anmodet om å bosette	Antall personer kommunen har vedtatt å bosette	Antall bosatte personer
2022	35	35	35
2023	35	30	35
2024	35	35	11*

Kilde: IMDI

*11 bosatte per 28.05.2024.

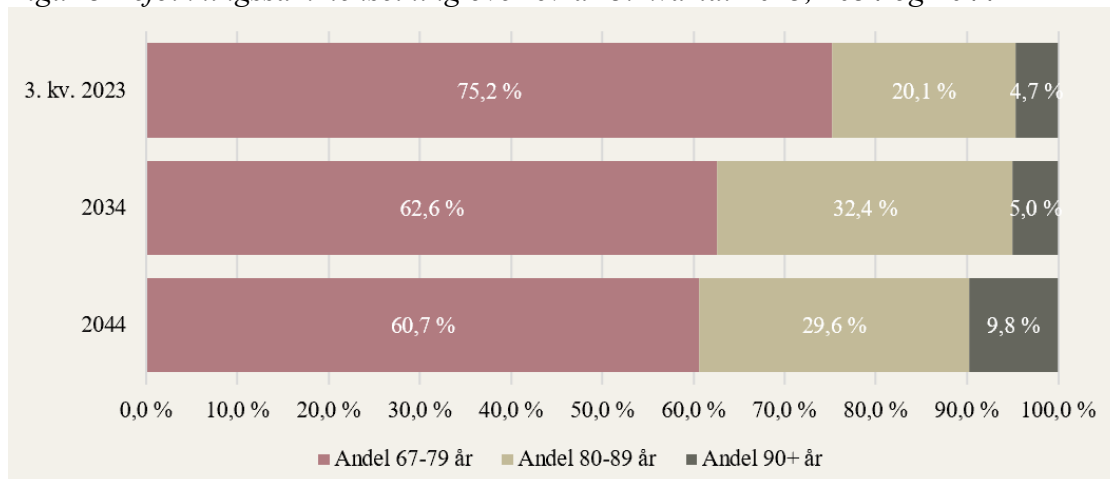
Sveio kommune bosatte totalt 35 flyktninger i 2022 og ytterligere 35 i 2023.

Anmodningsvedtaket for 2024 er 35 personer. Per 28.05.2024 har kommunen bosatt 11 personer.

Forsørgerbyrde og behov for kommunale tjenester innenfor pleie og omsorg

Forsørgerbyrden er et mål på forholdet mellom antall personer i yrkesaktiv alder (20-66 år) og antall personer over 67 år. Den demografiske utviklingen frem mot 2044 vil føre til en økning i forsørgerbyrden i Sveio kommune, fra 3,3 til 2,2 yrkesaktive innbyggere for hver innbygger over 67 år.

Figur 3 Befolkningssammensetning over 67 år 3. kvartal 2023, 2034 og 2044

Kilde: Framsikt/SSB, middels vekst

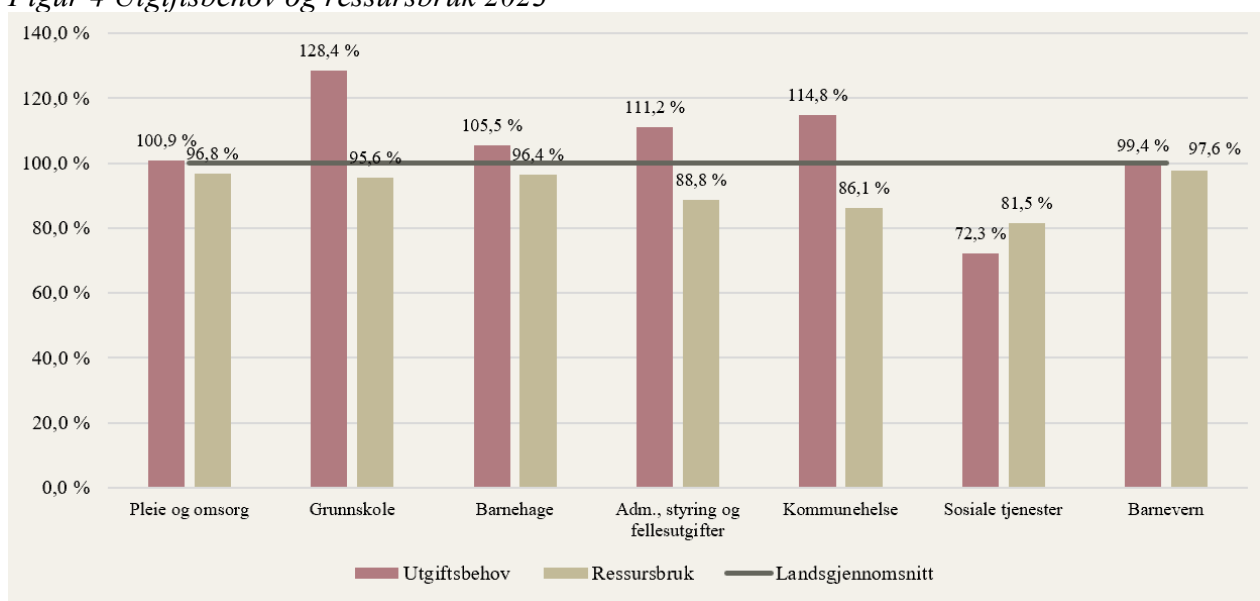
Selv om mange eldre ikke har behov for omfattende kommunale tjenester, øker behovet generelt med alderen. I Sveio kommune ser vi en betydelig økning i andelen eldre over 80 år, en gruppe som ofte har et større behov for kommunale tjenester. Blant personer over 90 år forventes det en vekst fra 47 personer i 2023 til 149 personer i 2044.

3.4 UTGIFTSBEHOV OG RESSURSBRUK

Utgiftsbehov er statens beregning av kommunens utfordringer innenfor et tjenesteområde sammenlignet med landsgjennomsnittet. Beregningen i statsbudsjettet (grønt hefte) baserer seg på objektive kriterier som antall eldre, unge, uføre og andre faktorer som kommunen ikke kan påvirke.

Ressursbruk er forholdet mellom kommunens egne utgifter på et tjenesteområde og landsgjennomsnittet, korrigert for kommunens utgiftsbehov. Ressursbruk på over 100 % betyr at kommunen bruker mer penger enn landsgjennomsnittet, korrigert for utgiftsbehovet.

Figur 4 Utgiftsbehov og ressursbruk 2023

Kilde: Framsikt

Sveio kommune har et samlet objektivt utgiftsbehov som er 9 % høyere enn landsgjennomsnittet. Ressursbruk er justert for kommunen sitt utgiftsbehov. Kommunen har lavere ressursbruk enn gjennomsnittet for alle tjenestene.

3.5 EFFEKTIVITET

Agenda Kaupang beregner en kommunes effektivitet ved å kombinere en kvalitetsindikator og en kostnadsindikator. Kvalitetsindikatoren er sammensatt av 86 forskjellige indikatorer innenfor ulike tjenesteområder. Kostnadsindikatoren er netto driftsutgifter justert for utgiftsbehov. For å beregne effektivitet bruker man gjennomsnittet av kvalitetsindikatoren og kostnadsindikatoren. Effektiv drift betyr tjenester med god kvalitet og lave kostnader.

For mer om disse beregningene, se [vedleggsdelen](#). Her presenteres også flere indikatorer.

Tabell 3 Effektivitetsindeks 2023, Sveio kommune

	Kvalitets- indeks	Kostnads- indeks	Effektivitets- indeks
Pleie og omsorg	▲	▲	▲
Grunnskole	▲	●	▲
Barnehage	●	▲	▲
Administrasjon	▲	●	▲
Helse	▲	●	▲
Sosial	▲	▲	▲
Barnevern	▲	▲	▲
Kultur	◆	●	▲
Brann og redning	▲	▲	▲
Plan	▲	▲	▲
Samferdsel	▲	●	▲
Bolig	▲	▲	▲
Samlet	▲	●	▲

Kilde: Agenda Kaupang, Norges best styrte kommuner - Kommuneindeksen 2023

* Samlet vurdering for kvalitet og kostnad er basert på flere tjenesteområder enn presentert i modellen. Innenfor kostnadsindeksen vurderes 15 tjenesteområder, mens innenfor kvalitetsindeksen vurderes 13 tjenesteområder. Vi har valgt ut de tjenesteområdene som både hadde kvalitetsindeks og kostnadsindeks.

Tabellen viser at Sveio kommune har et lavt kostnadsnivå samlet sett. Kvaliteten og effektiviteten er samlet sett moderat.

3.6 OPPSUMMERING

Sveio kommune har et godt økonomisk handlingsrom, men det er viktig å være bevisst på følgende utfordringer i årene som kommer:

- De demografiske endringene tilsier et økt behov for helse- og omsorgstjenester og en stadig større forsørgerbyrde på innbyggere i yrkesaktiv alder.
- Færre barn og unge vil føre til redusert behov for skoleplasser. Kommunen må derfor planlegge for å redusere aktiviteten og kostnadene her.

4 SEKTORVISE UTVIKLINGSTREKK

4.1 INNLEDNING

I denne delen går vi nærmere inn på de sektorvise utviklingstrekkene i kommunen. Sentrale kilder for dette er budsjett- og økonomiplanen 2024-2027, møte med kontrollutvalget, møte med administrasjonen og et knippe andre nasjonale og lokale styringsdokumenter.

4.2 OPPVEKST

4.2.1 FÆRRE SKOLEELEVER

Ifølge Framsikt sin estimering av fremtidig befolkningstall i Sveio, vil det bli en reduksjon på 10,3 % av personer i aldersgruppen 0-19 år. Men nedgangen er mest markant for barn i skolealder (6-15 år), med en forventet nedgang på hele 20,3 % innen 2034. Dette tilsvarer en nedgang på 165 personer.

Denne utviklingen gjør at det kan bli nødvendig for Sveio å tilpasse ressursene i skolen i takt med utviklingen i elevtall.

Ifølge økonomiplanen er skolebudsjettet stramt. Det påpekes også at det blir utfordrende å øke kvaliteten på opplæringen samtidig som at driftsutgiftene per elev er lavere enn snittet og andre kommuner som Sveio sammenligner seg med.⁴ Dersom kommunen ikke klarer å bygge ned tilbudet i takt med barnetallet, er det en risiko for økte kostnader og/eller for at tjenestekvaliteten forringes. Dette er en balansegang som potensielt kan bli vanskelig å håndtere.

4.2.2 SKOLEFRAVÆR

I dialogmøtet med administrasjonen ble det høye skolefraværet nevnt som en mulig utfordring.

Det ble henvist til den nye opplæringsloven og at oppfølging av elever med høyt fravær fra opplæringen vil bli en lovfestet plikt. Dette innebærer at kommunen som skoleeier er ansvarlig for at det jobbes aktivt for mer nærvær i skolen, og for at mulighetene til å fullføre og bestå forbedres.

Den nye opplæringsloven med forskrifter skal etter planen gjelde fra august 2024.

⁴ [Økonomiplan 2024-2027, s. 32](#)

4.2.3 BARNEVERNENSREFORMEN

Med barnevernsreformen, som trådte i kraft 1. januar 2022, fikk kommunen et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Dette innebærer blant annet et helhetlig økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem og oppfølging og veiledning av disse. Egenandeler for statlige barnevernstiltak, som akuttiltak og institusjon, har økt kraftig, mens egenandelen for spesialiserte hjelpetiltak er redusert. Økt økonomisk ansvar blir kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.

Reformen skal bidra til å styrke forebygging og tidlig innsats i kommunen. Hovedmålet med reformen er at flere barn skal få rett hjelp til rett tid, og at tjenestetilbudet i større grad skal kunne tilpasses lokale behov. Dette stiller krav til kommunens styring av barnevernet, til ledelse i barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet.

Ifølge første evaluering/statusmåling av barnevernsreformen⁵, har kommunalt barnevern samlet hatt en økning i netto prisjusterte driftsutgifter på 2,1 milliarder kroner fra 2021 til 2022. Den største økningen finner vi i forbindelse med «tiltak når barnet er plassert av barnevernet» (Funksjon 252), etterfulgt av saksbehandling, drift og administrasjon (funksjon 244). Utgiftsøkningen har trolig sammenheng med kommunenes økte ansvar for finansiering av fosterhjem, kombinert med økte statlige egenandeler for institusjon og spesialiserte fosterhjem.

4.2.4 IMPLEMENTERING AV BARNEVERNREFORMEN

Ifølge økonomiplanen vil Sveio kommune være sårbare innen det som gjelder å møte nye lovpålagte oppgaver og endringer i brukerbehov som vil kunne være kostnadskrevende for kommunen fremover. Barnevern nevnes som et særlig eksempel.⁶

Det blir i økonomiplanen nevnt som utfordrende å «kunne tilby et variert nok spekter av tiltak til familier».⁷ Videre påpekes det at «svært komplekse saker er utfordrende å håndtere i et relativt lite fagmiljø», og at «små fagmiljø er en risiko i seg selv».⁸

⁵ [*Rapport. EVALUERING AV BARNEVERNENSREFORMEN. Første statusrapport med søkelyset på forebygging og tidlig innsats.*](#) Menon Economics, NTNU Samfunnsforskning. Desember 2023.

⁶ [*Økonomiplan 2024-2027, s. 3*](#)

⁷ Ibid., s. 40

⁸ Ibid.

Et sentralt spørsmål er om Sveio har barnevernstjenester i tråd med lovkrav, og om kommunen har klart å rigge seg i tråd barnevernsreformens intensjoner.

4.2.5 VURDERING

Vurderingene oppsummeres i tabellen under. Vi kommer også med noen korte forslag til hva som kan være aktuelle problemstillinger. Disse står i kursiv i kommentarfeltet.

Risiko	Tema	Hvorfor vesentlig?	Kommentar/problemstilling
	Dimensjonering av tjenestetilbudet	Det blir fremover en nedgang av barn i skolealder. Et mål for Sveio bør være å dimensjonere tjenestetilbudet i takt med den demografiske utviklingen. Det kan være vanskeligere å bygge ned tjenester enn å bygge dem opp. Dersom kommunen ikke klarer å bygge ned tilbudet i takt med barnetallet, er det en risiko for økte kostnader og/eller for at tjenestekvaliteten forringes.	<i>Er den fremtidige dimensjoneringen av tjenestetilbudet god nok?</i> <i>I hvilken grad arbeider kommunen systematisk med dette?</i> <i>Hva vurderes til å være viktige utfordringer og muligheter?</i>
	Skolefravær	Endring av opplæringsloven gjør at skolene får en lovfestet plikt til oppfølging av elever med høyt skolefravær. Høyt fravær er en sterk indikator på risiko for å droppe ut av skolen. Ved å motarbeide skolefravær kan skolen bidra til å redusere frafall og sikre at flere elever fullfører utdanningen.	<i>I hvilken grad er grunnskolens rutiner, systemer og tiltak egnet til å forebygge og håndtere bekymringsfullt skolefravær?</i> <i>I hvilken grad klarer skolene å oppdage det bekymringsfulle fraværet tidlig nok og sette inn tiltak raskt?</i>
	Implementering av barnevernsreformen	Reform skal bidra til å styrke forebygging og tidlig innsats. Andre instanser på oppvekstfeltet får et større ansvar. Et utstrakt samarbeid er nødvendig. Skolene er viktige i barnevernsreformen, men det er uvisst om de klarer å gjøre det som er forventet av dem. Risiko for at barn ikke får rett hjelp til rett tid.	<i>I hvilken grad fungerer kommunens arbeid med forebygging og tidlig innsats?</i> <i>I hvilken grad fungerer ansvarsdelingen og det tverrfaglige samarbeidet?</i>

4.3 HELSE OG VELFERD

4.3.1 TILDELING AV VEDTAK FOR INSTITUSJON

I dialogmøtet med administrasjonen var et aktuelt tema tildeling av vedtak for plass på sykehjem. Ifølge administrasjonen er det en oppfatning av at en selv blir strengere og strengere. I tillegg går en med overforbruk hvert år i forhold til økonomien.

Det utarbeides for tiden en forvaltningsrevisjonsrapport om pleie- og omsorgstjenesten i Sveio. Denne har hovedfokus på hvordan Sveio jobber for at brukerne av tjenestområdet skal kunne bo lengst mulig hjemme. Dette er i tråd med kvalitetsreformen Leve hele livet.

Det er Tjenestekontoret som behandler alle søknader som gjelder helse- og omsorgstjenester i kommunen. Dette gjelder også opphold i institusjon. En forvaltningsrevisjon i denne planperioden kan for eksempel gjennomgå system, rutiner, kapasitet og kompetanse ved Tjenestekontoret. Dette kan være en naturlig oppfølging av den nevnte forvaltningsrevisjonsrapporten om oppfølging av Leve hele livet.

4.3.2 TJENESTER TIL UNGE FUNKSJONSHEMMEDE

I dialogmøtet med administrasjonen ble tjenester til unge funksjonshemmede foreslått som et mulig tema for forvaltningsrevisjon.

I økonomiplanen vektlegges Sveios visjon «Vilje til vekst og ein god stad å leva». Med bakgrunn i denne argumenteres det for at det må legges til rette for at alle uansett alder og funksjonsnivå, kan være fysisk aktive nærest mulig der de bor.⁹

Et sentralt spørsmål som kan være utgangspunkt for en forvaltningsrevisjon, er om unge funksjonshemmedes rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt i tråd med lovverket og kommunens målsettinger.

4.3.3 VURDERING

⁹ [Økonomiplan 2024-2027, s. 44](#)

Vurderingene oppsummeres i tabellen under. Vi kommer også med noen korte forslag til hva som kan være aktuelle problemstillinger. Disse står i kursiv i kommentarfeltet.

Risiko	Tema	Hvorfor vesentlig?	Kommentar
	Tildeling av vedtak for institusjon	Kraftig økning av eldre i fremtiden. Flere vil trenge institusjonsplasser. Dersom Sveio ikke klarer å tildele tjenester på rett nivå, er det en risiko for en raskere forverring av brukernes helsetilstand.	<i>Tildeles tjenestene på rett nivå? Er Tjenestekontorets håndtering av saker i tråd med lovverket? Muligheter for forbedring?</i>
	Tjenester til unge funksjonshemmede	Tilrettelegging bidrar til at funksjonshemmede kan delta aktivt i samfunnslivet. Vesentlig for å skape et inkluderende samfunn. Fare for at sårbare mennesker ikke får den oppfølgingen de har krav på.	<i>I hvilken grad legges det til rette for at unge med nedsatt fysisk funksjonsevne kan være aktive nær der de bor? Tilrettelegges det også tilstrekkelig for de med funksjonshemming som ikke har BPA?</i>

4.4 SAMFUNN

4.4.1 BEREDSKAP

I dialogmøtet med kontrollutvalget ble kommunens beredskap nevnt som et mulig tema for forvaltningsrevisjon.

Flom, skred, eller skogbrann ble påpekt som mulige farer i Sveio. Det ble også nevnt at Sveio har en nokså lang kystlinje. Kommunen kan være utsatt for ekstremvær i form av vind i storm styrke. Dette viste ekstremværet «Tor» i 2016.

Hva kommunen har lært fra håndtering av koronapandemien er også aktuelt.

Koronapandemien begynte langsomt og brant langsomt ut, og utfordret kommunene på en helt annen måte enn andre mer kortvarige kriser. Totalberedskapskommisjonen mener at Norge fremover må ta høyde for langvarige og mer sammensatte hendelser og kriser. Da er det viktig at kommunene bygger tilstrekkelig robusthet i organisasjonen til å kunne håndtere disse. I noen tilfeller vil en krise skape behov for en forsterket beredskapsorganisasjon i en periode. I andre

tilfeller vil krisen kunne håndteres av ledelsen på det lavest mulig effektive beslutningsnivået, med støtte fra en mindre stab.

Et overordnet og sentralt spørsmål for Sveio, er i hvilken grad kommunen overholder beredskapsplikten. I neste rekke er det også interessant å undersøke i hvilken grad kommunen har samlet eller systematisert erfaringene fra pandemien.

4.4.2 DIGITALISERING OG INFORMASJONSSIKKERHET

Samfunnet blir i økende grad digitalisert. Dette gjelder også offentlig sektor. Siden de fleste offentlige tjenester er kommunale tjenester, er kommunene en sentral aktør i dette arbeidet. Dette fører til økende krav og forventinger til at kommunene følger trenden.

I SSBs undersøkelse Digitalisering og IKT i offentlig sektor fra 2022, svarte 5 av 10 kommuner at «manglende kompetanse i svært stor eller ganske stor grad hadde vært til hinder for utviklingen av kommunens digitale tjenester».¹⁰ Det er et sterkere ønske om økt digitalisering blant kommunene. Fra 2018 til 2022 var det en markant økning i kommuner som svarte at de enten har utarbeidet en digitaliseringsstrategi og/eller iverksatt omfattende IKT-prosjekter.¹¹ I 2023 svarte 80,7 % av landets kommuner at digitaliseringstiltak vil føre til «økt kvalitet på tjenester for eksterne brukere».¹² Samtidig viser SSBs tall for alle kommuner, uavhengig av størrelse, at 72,1 % opplevde problemer med rekrutteringen av IKT-spesialister i 2023.¹³ Å lykkes med rekruttering, men også utviklingen av intern kompetanse, vil være essensielt med tanke på implementeringen av tiltak.

Digitalisering fremstår som et satsingsområde i økonomiplanen: «Jamfør forslag til ny kommuneplan, som har akseptvedtak i kommunestyret, og den generelle utviklingen i samfunnet er det viktig at Sveio kommune fortsetter satsningen på digitalisering».¹⁴ Det er lagt opp til et eget digitaliseringsprosjekt med en ramme på 0,5 millioner kroner for hvert år i nåværende

¹⁰ <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/artikler/digitalisering-i-kommunene>

¹¹ <https://www.ssb.no/statbank/table/14024/tableViewLayout1/>

¹² Ibid., SSB-KOSTRA.

¹³ <https://www.ssb.no/statbank/table/12038/tableViewLayout1/>

¹⁴ [Økonomiplan 2024-2027, s. 9](#)

økonomiplanperiode. Det er også lagt opp til investeringer i digital infrastruktur i 2024 på 0,9 millioner kroner.¹⁵

Samtidig fører digitalisering med seg noen utfordringer. Med tanke på hvor viktig informasjonsteknologi er blitt, blir også sikkerhet sentralt. Dette får også oppmerksomhet i økonomiplanen. Det pekes blant annet på at det er en risiko for at personopplysninger kan komme på avveie, og at kommunen må gjøre så godt en kan for å redusere denne risikoen.¹⁶

Ifølge en undersøkelse fra 2021, opplever 40 % av norske kommuner at de ikke har sikret dataene sine godt nok.¹⁷

Med økende grad av digitalisering av offentlige tjenester, blir det bare viktigere og viktigere å sikre de dataene kommunen har ansvar for. Potensielle angrep kan slå ut essensielle deler av kommunens infrastruktur, og føre til brudd på personvern hensyn. Dette er alvorlig både med tanke på driften av kommunen, men også innbyggernes tillit til den. Kommunale krav til informasjonssikkerhet er allerede satt i ulike regelverk, men med en økende grad av digitalisering, er det ikke usannsynlig at disse kravene bare vil bli strengere med årene.

Sentrale spørsmål for Sveio er altså hvorvidt en er tilstrekkelig rustet med tanke på fremtiden, om det er flere effektiviseringsgevinster å hente ved hjelp av digitalisering, og om sikkerheten er i tråd med regelverket.

4.4.3 VEDLIKEHOLD AV KOMMUNENS BYGNINGER OG VEIER

I dialogmøtet med administrasjonen ble vedlikehold av kommunale bygninger og veier pekt på som en mulig utfordring.

Det ble nevnt at det er noe etterslep på vedlikeholdet av den kommunale bygningsmassen. Det ble pekt på at «utdaterte bygg» er lite arealeffektivt, og at det stilles krav til ventilasjon og oppvarming.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ <https://www.digi.no/artikler/mangelfull-datasikkerhet-i-to-av-fem-kommuner/507890>

Når det gjelder vedlikehold av kommunens veier, ble det lagt vekt på at Sveio har over 100 km med vei. Klima ble spilt inn som en mulig påvirkningsfaktor. Det ble stilt spørsmål til om kommunens vedlikehold er tilfredsstillende.

Det er en målsetting i økonomiplanen å holde et korrekt nivå på vedlikehold av bygninger og veier.¹⁸ Dette er med på å realisere fokusområdene i kommuneplanens samfunnsdel. Samtidig blir det å holde et tilstrekkelig vedlikeholdsnivå pekt på som utfordrende. Det blir blant annet vist til at løpende avtaler tar en stor del av budsjettet. Som konsekvens har det blitt mindre midler til verdibevarende vedlikehold og et økt vedlikeholdsetterlep. Det vises også til at vintervedlikehold av veiene de siste årene har medført større utgifter enn budsjettet.¹⁹

4.4.4 KLIMA OG MILJØ

I møtene med administrasjonen og kontrollutvalget var kommunens arbeid med klima og miljø et tema. Administrasjonen pekte på at Sveio har hatt en klimaplan, og at arbeidet med utarbeidelse av en ny og oppdatert klimaplan, er blitt ofte utsatt. Kontrollutvalget var blant annet opptatt av å undersøke vindturbinenes effekt og hvordan kommunen jobber med å bevare kystlandskapet.

Ifølge økonomiplanen har kommunestyret «erklært at de er enige i at verden står overfor store og alvorlige klimautfordringer og har bedt kommunedirektøren om å ha fokus på arbeidet med å redusere kommunen sine utslipp og klimaavtrykk».²⁰

Det er allerede fremstilt en rekke tiltak for utslippsreduksjon i økonomiplanen, men «utarbeiding av utkast til plan er satt på vent til nyåret 2024.»²¹ Det kan tillegges at det å « redusere klimagassutslipp, redusere klimaproblemene og ta vare på natur og miljø» er et nedfelt mål for å bidra til å realisere fokusområdene i kommuneplanens samfunnsdel.²²

4.4.5 INTERKOMMUNALT SAMARBEID OG INNKJØP AV TJENESTER

¹⁸ [Økonomiplan 2024-2027, s. 47](#)

¹⁹ [Økonomiplan 2024-2027, s. 48](#)

²⁰ [Økonomiplan 2024-2027, s. 19](#)

²¹ Ibid.

²² Ibid., s. 47

I dialogmøtet med administrasjonen var interkommunalt samarbeid et samtaleemne.

Det ble vist til at Sveio har en rekke samarbeid med andre kommuner på både Haugalandet og Sunnhordland. Dette gjelder for eksempel interkommunal pedagogisk/psykologisk tjeneste (PPT) sammen med Haugesund og Utsira kommune, barnevernsvakt med Tysvær, Etne og Vindafjord, eller Sunnhordland interkommunale miljøverk.

En evaluering av de nåværende samarbeidsavtalene kan gi en oppdatert oversikt over hvordan kommunen følger opp sine avtaler og om innbyggerne får det de har krav på fra dem. Det er også diverse lovkrav knyttet til interkommunalt samarbeid, som en kan undersøke om Sveios praksis er i tråd med.

4.4.6 UTENFORSKAP

Ifølge økonomiplanen er det «stor utenforskap i Sveio kommune».²³ Dette er nevnt som en utfordring i inneværende planperiode.

En del av problematikken er at det er for mange som ikke er i arbeid og aktivitet. Kommunen ønsker å finne løsninger sammen med de som trenger det mest, og dette kan bety «nye prioriteringer og arbeidsmetoder».²⁴

Ifølge økonomiplanen er det trolig nødvendig at flere tenker nytt om samarbeid som fører til en økt overgang til arbeid og aktivitet. For eksempel må det fremover sikres rask bruk av ungdomsgarantien, mer kvalitet i den arbeidsrettede oppfølgingen, bedre integrering av flyktninger, og økt tverrfaglig samarbeid for sårbare barn og unge.²⁵

4.4.7 ANBUD OG ANBUDSPROSESS

Ifølge Direktorat for økonomistyring bruker offentlig sektor om lag 740 milliarder på kjøp av varer og tjenester og «anskaffelser utgjør ofte 40-60 prosent av offentlig sektors samlede kostnader».²⁶ DFØ peker videre på at de fleste offentlige virksomheter har et stort potensial for å jobbe mer effektivt og målrettet med anskaffelsene sine.

²³ [Økonomiplan 2024-2027, s. 43](#)

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ <https://anskaffelser.no/innkjopsledelse/effektivisering-gjennom-anskaffelser>

Vår generelle erfaring fra kommunesektoren tilsier at innkjøpsområdet har risiko for feil i forbindelse med etterlevelsen av reglene om offentlige anskaffelser.

I dialogmøtet med administrasjonen ble det sagt at kommunen er involvert i store anbudsprosser rundt innkjøp av nye IKT-systemer.

Ifølge økonomiplanen er den samlede investeringen i anleggsmidler i denne økonomiplanperioden foreslått til å være 204 millioner kroner. Det blir understreket at dette er «et høyt volum på investeringer for en kommune på Sveio sin størrelse».²⁷

4.4.8 VURDERING

Vurderingene oppsummeres i tabellen under. Vi kommer også med noen korte forslag til hva som kan være aktuelle problemstillinger. Disse står i kursiv i kommentarfeltet.

Risiko	Tema	Hvorfor vesentlig?	Kommentar
	Beredskap	Risiko for flom, skred og ekstremvær. Kan få store konsekvenser hvis beredskapen ikke er tilstrekkelig. Kommune-Norge må ta høyde for mer sammensatte og langvarige kriser. Dersom kommunen ikke har systematisert eller samlet erfaringene fra pandemien, er det en risiko for at man går glipp av verdifull innsikt, som kunne blitt brukt til å håndtere fremtidige kriser.	<i>Hvordan ivaretar Sveio beredskapsplikten?</i> <i>I hvilken grad er den overordnede beredskapsplanen i tråd med krav i lovverket?</i> <i>Har man samlet eller systematisert erfaringene fra pandemien?</i> <i>I hvilken grad reflekteres erfaringene fra pandemien i planverket?</i>

²⁷ [Økonomiplan 2024-2027, s. 9](#)

	Digitalisering og informasjonssikkerhet	Etter planen skal det utgis en ny nasjonal digitaliseringsstrategi i løpet av 2024. Tiltak kan effektivisere kommunen på sikt hvis gjennomført riktig. Økt digitalisering av tjenester gjør informasjonssikkerhet mer prekært. Mangelfull sikkerhet kan få alvorlige konsekvenser.	<i>Kan også dele prosjektet hvis det blir for bredt; f. eks. kun se på digitalisering.</i> <i>Hvordan opplever innbyggerne kontakten gjennom kommunens digitale informasjonskanaler?</i> <i>I hvilken grad jobbes det for å utvikle digital kompetanse og iverksette digitaliseringsprosjekter internt i kommunen?</i> <i>I hvilken grad har Sveio en datasikkerhet i tråd med gjeldende regelverk?</i>
	Vedlikehold av kommunens bygninger og veier	Vedlikehold av bygninger og veier kan være kostnadsbesparende i forhold til om man må bygge nytt. Bygninger og veier er ofte store investeringer, og ved å sørge for at de er i god stand, sikrer man at kommunen får mest mulig igjen for investeringen. Vedlikehold sikrer at bygninger og veier er i tråd med lover og standarder.	<i>I hvilken grad har Sveio mål, strategier og tiltak for å sikre et godt verdibevarende vedlikehold av kommunal bygningsmasse og kommunale veier?</i> <i>Har kommunen etablert hensiktsmessige system og rutiner som kan ivareta et godt og langsiktig vedlikehold?</i>
	Klima og miljø	Kommune-Norge er en viktig part for å nå statens klimamål. Ambisiøs klimasatsning. Målet er på sikt å utvide målsettingene i kommunens klimabudsjett til å inkludere mer enn utslepp fra kommunal virksomhet. Vedtatt fokusområde.	<i>Hvordan er klimaarbeid forankret på tvers av avdelingene i organisasjonen?</i> <i>Samordning og måloppnåelse.</i>

	Interkommunalt samarbeid og innkjøp av tjenester	Interkommunalt samarbeid kan potensielt gi: - Bedre ressursutnyttelse - Kostnadsbesparelser - Mer effektive tjenester Evaluerings av de nåværende samarbeidsavtalene vil kunne gi et bilde på hvordan kommunen skal forholde seg til sine samarbeid.	<i>Hvordan er kvaliteten på tjenestene som tilbys fra interkommunale samarbeid?</i> <i>I hvilken grad er kommunens evne til politisk styring tilstrekkelig ivarettatt?</i> <i>Vil en annen organisering av tjenestene og/eller samarbeidsform være mer hensiktsmessig?</i>
	Utenforskap	Nevnt i økonomiplanen som en utfordring i kommunen. Utenforskap kan føre til økte kostnader for kommunen i form av sosiale tjenester som økonomisk bistand, helsehjelp og bolighjelp. Utenforskap kan ha negative konsekvenser for den mentale og fysiske helsen til individene det gjelder.	<i>Hvordan fungerer Sveio kommunes arbeid med å bekjempe utenforskap?</i> <i>I hvilken grad arbeider kommunen systematisk for å motvirke utenforskap?</i> <i>Oppnår Sveio en ønsket effekt av eventuelle tiltak?</i>
	Anbudsprosesser	Vår generelle erfaring fra kommunesektoren tilsier at innkjøpsområdet har risiko for feil i forbindelse med etterlevelsen av reglene om offentlige anskaffelser. Høyt investeringsvolum i anleggsmidler i innværende økonomiplanperiode.	<i>En FR kunne undersøkt hvordan anbudsprosessene fungerer og om Sveio etterlever regelverket.</i>

5 FORVALTNINGSREVISJONER

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner		Årstall
Forum for oppvekst i Sunnhordland (FOS)		2021
Tilpassa opplæring og spesialundervisning		2021
Planarbeid i Sveio kommune		2023
Pleie og omsorg		Påbegynt
Plan og byggesak		Vedtatt

Ikke gjennomførte forvaltningsrevisjoner		
Bemanning og sjukefråver		Prioritert
Leverandør- og kontraktsoppfølging		Prioritert
Skulefritidsordninga		Uprioritert
NAV/sosiale tenester		Uprioritert
Habilitering		Uprioritert

Ikke gjennomførte eierskapskontroller		
Sveio Golf AS		Prioritert
Krisesenter Vest IKS		Prioritert
Haugaland Brann og redning IKS		Prioritert
Sunnhordland Interkommunale Miljøverk (SIM) IKS		Prioritert
Overordna eigarskapsforvaltning i kommunen		Uprioritert
Haugaland Kraft AS		Uprioritert
Arbeidsmarkedsbedrifter		Uprioritert

6 STATLIGE TILSYN

Årstall	Område	Tema	Utført av
2020	Drikkevann	Vannforsyningssystem	Mattilsynet
2022	Miljø og klima	Kommunalt avløp, forureiningsforskrifta kapittel 12 og 13	Statsforvalteren i Vestland
2024	Helse og omsorg	Spørjeskjemaundersøking som vert gjennomført digitalt i alle kommunar, deretter intervju med enkeltkommunar	Statsforvalteren i Vestland
2024	Miljø og klima	Kommunetilsyn med kommunens forsøplingsmyndighet (§28)	Statsforvalteren i Vestland
2024	Arbeidsmiljø (2 tilsyn)	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidstilsynet
2024	Arkivhold	Stedlig tilsyn med arkivholdet	Arkivverket
2024	Grunnopplæring	Elevens utbytte av opplæringa	Statsforvalteren i Vestland

7 KOMMUNALE SELSKAPER

7.1 INNLEDNING

Det snakkes om eierstyring når kommunen har valgt å opprette selskaper som skal sørge for tjenester til kommunens innbyggere. Virksomhet som forvaltes av kommunens administrasjon med kommunedirektøren som øverste administrative leder, er ikke å anse som eierstyring.

I denne sammenheng forstås derfor eierstyring som å sørge for at kommunens interesser forvaltes i tråd med formålene satt for selskapene. Det offentlige forvalter våre skattepenger og skal løse lovpålagte oppgaver og tilby tjenester til innbyggere. Derfor bør eierne være fremoverlente, informerte, og interesserte i sine selskaper.²⁸

God eierstyring er viktig for å:

- oppnå de mål eierne har hatt med opprettelsen av selskapet
- forvalte ressursene på best mulig måte
- kontrollere risiko

7.2 LOVREGLER

Ifølge kommuneloven § 23-2.1c skal kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet, og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Ifølge kommuneloven § 23-2.1d skal kontrollutvalget også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll).

Det kan gjennomføres både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskaper. Dette innebærer hvordan eierskapsoppfølgingen er gjennomført (eierskapskontroll) og forvaltningsrevisjon av selskapet (hvordan utvalgte sider ved driften av selskapet er gjennomført). Det kan gjennomføres eierskapskontroll uten forvaltningsrevisjon av én eller flere selskaper, og det kan gjennomføres eierskapskontroll av kommunes eierstyring av samtlige selskaper som er omfattet av denne type kontroll.

Selskapstyper som er omfattet av eierskapskontroll er:

- a) interkommunale selskaper etter IKS-loven
- b) interkommunale politiske råd
- c) kommunale oppgavefellesskap

²⁸ [Hva kjennetegner god eierstyring? - NKRF](#)

- d) aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

7.2.1 HVILKE SELSKAPSFORMER ER OMFATTET AV EIERSKAPSKONTROLL?

Eierskapskontroll i selskaper omfatter alt kommunalt/fylkeskommunalt eierskap som er organisert med hjemmel i andre lover enn kommuneloven, samt interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap (så lenge de er organisert som selvstendige rettssubjekter). Inkludert er dermed aksjeselskaper (AS), interkommunale selskaper (IKS) og samvirkeforetak (SA).

Utenfor rekkevidden av eierskapskontroll er f.eks. kommunale foretak (KF) og interkommunale samarbeid som ikke er egne rettssubjekter. Vertskommunesamarbeid kan ikke være selvstendige rettssubjekter. Heller ikke stiftelser og foreninger omfattes av regelverket om eierskapskontroll. Kommunale foretak (KF) kan gjøres gjenstand for forvaltningsrevisjon på lik linje med annen kommunal virksomhet.

Figur 5 Oversikt over selskapsformer som kan brukes til kommunalt eierskap.

Eierne står ganske fritt i valg av selskapsform. Aksjeselskapsformen er imidlertid lovkrav eller anbefaling for en rekke typer virksomheter (energiproduksjon, arbeidsmarkedsbedrifter og bompengeselskaper). Aksjeselskapsformen kan anses godt tilpasset for virksomheter som opererer i et marked med risiko- og konkurranseeksponering.

IKS-formen kan anses godt tilpasset for virksomheter som håndterer kommunale oppgaver i egenregi for eierne (deltakerne) og hvor det ellers ikke er aktuelt med fortjeneste/utbytte (typisk virksomheter som driver med kultur, idrett eller under selvkostregimet). Slike selskap opprettes gjerne når dette gir en effektivitet i kommunenes tjenesteproduksjon. Dersom det drives næring

med fortjeneste/utbyttmuligheter i et IKS, vil dette ofte være skilt ut i heleide datterselskaper som er aksjeselskaper.

7.2.2 HELEIDE OG DELEIDE KOMMUNALE SELSKAPER

Heleide kommunale selskaper

Kontrollutvalget har innsynsrett i heleide selskaper iht. kommuneloven § 23-6. Med heleide selskaper mener vi aksjeselskaper kun eid av kommuner/fylkeskommuner og interkommunale selskaper (IKS-er). I tillegg kommer de to samarbeidsformene kommunalt oppgavefellesskap og interkommunalt politisk råd. Kommunalt oppgavefellesskap gjelder imidlertid stort sett friluftsråd.

Deleide kommunale selskaper

Med deleide selskaper mener vi selskaper hvor det er andre typer eiere (private, staten e.a.). Med deleide selskaper har ikke kontrollutvalget innsynsrett. Det samme gjelder andre selskapsformer enn nevnt i kommuneloven § 23-6 (eksempelvis samvirker). Forvaltningsrevisjon i de nevnte selskaper kan bare foretas etter avtale med øvrige eiere eller når det eventuelt er vedtektsfestet. Det kan imidlertid nå uansett gjennomføres en kontraktsrevisjon, jf. kommuneloven 23-6, siste ledd.

7.3 SELSKAP SOM KAN OMFATTES AV EIERSKAPSKONTROLL

Sveio kommune				
Selskap	Heleid AS	IKS	Deleid AS	Annet
Vassbakken 2	100 %			
Karmsund havn IKS		3,85 %		
Haugaland Vekst IKS		9,09 %		
Sunnhordland Interkommunale Miljøverk IKS		9,17 %		
Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS		4,62 %		
Krisesenter Vest IKS		3,21 %		
Samarbeidsrådet for Sunnhordland IKS		12,50 %		
Interkommunalt Arkiv i Hordaland IKS		3,63 %		
Haugaland Brann og Redning IKS		8,19 %		
Rogaland Revisjon IKS		1,03 %		
Haugaland Kraft AS			3,91 %	
Destinasjon Haugesund & Haugalandet AS			1,72 %	
Sveio Bioenergi			1,78 %	
Opero Holding AS			6,43 %	
Hordfast AS			3,37 %	
Vestlandske Grube Company AS			66,66 %	
Aktio AS			3,31 %	
Sveio Golfpark AS			67 %	
Vestavind AS			29,33 %	
E134 Haukelivegen AS			N/A	

Biblioteksentralen SA				N/A
Haugalandsrådet Interkommunalt Politisk Råd				9,09 %

7.4 KOMMUNEN SOM EIER

Vi finner ikke at Sveio kommune har en oppdatert eierskapsmelding eller oppdatert oversikt på kommunens nettsider. I risiko- og vesentlighetsvurdering fra 2020 kommer det frem at eierskapsmeldingen ble revidert i 2016. Det blir videre pekt på at kommunen har begrenset kapasitet til å utøve aktivt eierskap, behov for opplæring av folkevalgte med mer.²⁹

Det er et krav i kommuneloven § 26-1 om å minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding. Kontrollutvalget i Sveio peker også på en generell eierskapskontroll som et aktuelt tema i perioden.

7.5 HELEIDE AKSJESELSKAPER

- Vassbakken 2: Selskapet driver med drift og utleie av idrettsanlegg. Selskapet ble etablert i 2015 og er kommunens eneste heleide aksjeselskap (med 100% eierandel).

Selskapstall fra proff.no viser at selskapet har drevet uten inntekter de siste årene – og har i samme periode levert beskjedne driftsresultat på mellom -12 000 og -17 000 kroner.

7.6 INTERKOMMUNALE SELSKAPER

- Interkommunalt Arkiv i Hordaland IKS: Interkommunalt Arkiv i Hordaland er et selvstendig interkommunalt selskap eid av 24 kommuner i Vestland fylke.
- Rogaland Revisjon IKS: Forrige selskapskontroll ble gjennomført i 2011 av ReVisor AS.
- Haugaland Vekst IKS: Selskapet ble stiftet i 2004 og har som formål å drive regionalt nærings- og utviklingsarbeid. Selskapet er eid av ti kommuner på Haugalandet, samt Rogaland fylkeskommune. Det har ikke vært utført eierskapskontroll av selskapet i nyere tid.

Selskapet hadde i 2022 en omsetning på 13,9 millioner kroner, og et årsresultat på 1,8 millioner. Selskapets likviditet og soliditet fremstår som meget god.

Det har ikke vært gjennomført eierskapskontroll av selskapet i nyere tid.

²⁹ <https://kontrollutvalgene.no/wp-content/uploads/2020/04/Risiko-og-vesentlegvurdering-Sveio-2020.pdf>

- Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS: HKS IKS er et interkommunalt selskap som utfører sekretariatstjenester til kontrollutvalgene i kommunene Bokn, Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda, Suldal, Sveio, Tysvær, Utsira og Vindafjord.

Selskapet har de siste årene hatt en tilfredsstillende økonomisk situasjon og risikoen vurderes som lav.

- Sunnhordland Interkommunale Miljøverk IKS (SIM): SIM er eid av kommunene Bømlo, Fitjar, Kvinnherad, Stord, Svei og Tysnes. Selskapet er ansvarlig for avfallsbehandlingen i eierkommunene, og samler inn alt husholdningsavfall og slam fra de om lag 60.000 innbyggerne og 15.000-20.000 hyttebrukerne i regionen.

Med basis i vedtektene og de kommunale renovasjonsforskriftene arbeider SIM for å redusere den totale avfallsmengden, skape ressurser av det avfallet som oppstår i regionen, og ta forsvarlig hånd om restavfallet.

Selskapet hadde i 2022 et negativt driftsresultat på ca. 2,3 millioner kroner. Dette er første gang selskapet har levert et negativt driftsresultat på flere år. Nøkkeltall fra proff.no antyder videre at selskapets likviditet og soliditet er meget god i forhold til måltall.

Det ble sist gjort en selskapskontroll av SIM i 2012.

- Krisesenter Vest IKS: Krisesenter Vest IKS har 17 eierkommuner og avdelinger i Haugesund og på Stord. Alle kommuner er pålagt å ha et tilbud til innbyggere som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Krisesenteret gir et bo- og dagtilbud til kvinner, barn, menn og LHBT-personer.

I dialogmøte med administrasjonen pekes selskapet på som aktuelt for eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i perioden pga. at selskapet har mange eiere.

- Karmsund Havn IKS: Er eid av Karmøy, Haugesund, Tysvær, Bømlo, Sveio og Bokn kommune. Karmøy og Haugesund er de største eierne med 34,86% hver. Tysvær og Bømlo eier 7,69%, mens Bokn og Sveio eier 3,85%.

Karmsund Havn IKS forvalter et av landets største og mest trafikkerte havneområder, og samarbeider tett med regionens tyngste aktører innenfor all maritim virksomhet. Selskapet forvalter eiendoms- og infrastrukturverdier for over 3 milliarder kroner, og har hovedkontor på Garpeskjær i Haugesund.³⁰

³⁰ [Karmsund Havn](#)

Selskapet forvalter store verdier og i dialogmøte med administrasjonen i Sveio pekes det på at selskapet er aktuelt for eierskapskontroll med forvaltningsrevisjon pga. større risiko både i eksisterende og forestående organisering. Kontrollutvalget i Bokn trekker Karmsund Havn IKS som aktuelt for eierskapskontroll med forvaltningsrevisjon i denne perioden. Bakgrunnen for dette er blant annet å se i hvilken grad selskapet følger opp eiernes føringer og målsetninger for selskapet. Det påpekes videre at selskapet ønsker å omgjøres fra et IKS til AS for å øke lånerammen og utvikle selskapet videre. Det er lagt opp til at eierne må ta stilling til dette spørsmålet i løpet av 2024.³¹

- Samarbeidsrådet for Sunnhordland IKS: Selskapet er et interkommunalt samarbeid på generell basis med særlig vekt på alle typer tiltaksarbeid og utviklingsarbeid. Selskapet skal ta opp saker som kan fremme utviklingen av Sunnhordland, og legge dem frem til drøfting og utredning.

Selskapet er eiet av åtte sunnhordlandskommuner som har en eierbrøk på 12,5 % hver. Nøkkeltall for 2022 viser at selskapet har svak lønnsomhet, men meget god likviditet og soliditet.

- Haugaland Brann og Redning IKS: Selskapet er et samarbeid mellom seks kommuner (Bokn, Karmøy, Sveio, Tysvær, Utsira og Vindafjord) for å løse kommunenes ansvar og plikter etter brannvernloven. Haugaland Brann og Redning IKS har vært i drift siden 1. juli 2018.

I 2020 hadde kommunen ni eiere. I møte med administrasjonen i en av eierkommunene stilles det spørsmål ved hvordan robustheten i tjenestene er når stadig flere kommuner har trukket seg ut – og om dette har noen konsekvenser for innbyggerne i eierkommunene.

Selskapets økonomiske situasjon i 2019 var god med en omsetning på 107 millioner kroner og årsresultat på 8,6 millioner. Selskapet har ikke levert regnskap til Brønnøysundregistrene siden den gang.

7.7 DELEIDE AKSJESELSKAPER

Haugaland Kraft AS

Hovedvirksomhetene til Haugaland Kraft er produksjon, overføring og omsetning av elektrisk kraft, samt utbygging og drift av fibernettverk. Konsernet består i dag av et morselskap (Haugaland Kraft AS) og fire heleide datterselskaper: Haugaland Kraft Energi, Haugaland Kraft Fiber, Fagne og Endra. I tillegg er selskapet majoritetseier i Sunnhordland Kraftlag og Afiber og er deleier i Deep Wind Offshore, Havnekraft og Datek.

³¹ [Karmsund Havn, Politikk | Forbereder framtiden for Karmsund Havn \(h-avis.no\)](https://h-avis.no)

Konsernet eies av kommunene Karmøy, Haugesund, Tysvær, Vindafjord, Sveio, Utsira, Suldal, Sauda, Ullensvang, Etne, Fitjar og Bømlo samt selskapene Finnås Kraftlag SA, SØK AS, Fitjar Kraftlag SA.

Selskapet er viktig både som leverandør av kritiske samfunnstjenester og infrastruktur, men også økonomisk – i form av betydelige utbyttebetalinger til eierne. Konsernet betalte ut totalt 500 millioner kroner til eierne i 2023, derav 19,7 millioner kroner til Sveio kommune.

I møte med administrasjonen i andre eierkommuner trekkes risikoer knyttet til utbyttebetalingene som viktige og at disse risikoene bør belyses for eierne. I dialogmøte med Svei kommune trekkes selskapet frem som aktuelt for eierskapskontroll siden det er et vesentlig selskap for kommunens reelle økonomi. Det ble sist gjennomført en selskapskontroll i 2015.

Sveio Golf AS

Sveio kommune eier 67% og Haugaland golfklubb eier 33% av aksjene i selskapet. Virksomheten sin formål er drift av Sveio golfbane og alt som er forbundet med dette, inkludert utvikling av Sveio golfpark, eiendomsutvikling i området, samt deltagelse i andre virksomheter.

Nøkkeltall viser at inntekt og egenkapital har økt de siste årene. I 2023 hadde selskapet 11,5 millioner i driftsinntekter og et resultat før skatt på 1,5 millioner. Ifølge proff.no er selskapets likviditet og soliditet meget god.

I dialogmøte med kontrollutvalget i Sveio, ble Sveio Golfpark AS trukket frem som et av selskapene som kan være interessante for en eierskapskontroll i perioden.

7.8 VURDERING

Vurderingene oppsummeres i tabellen under. Vi kommer også med noen korte forslag til hva som kan være aktuelle problemstillinger. Disse står i kursiv i kommentarfeltet.

Risiko	Tema	Hvorfor vesentlig?	Kommentar/problemstilling
	Sveio kommunes oppfølging av eierskap	Kommunen har ikke oppdatert eierskapsmeldingen sin siden 2016. Lite informasjon om kommunens eierskap. Det er et krav i kommuneloven § 26-1 om minst én gang i valgperioden å utarbeide en eierskapsmelding. Manglende etterlevelse av krav utgjør en risiko for at kommunen kan oppfattes som en passiv eier, føre til lengre avstand mellom folkevalgte og	<i>Generell eierskapskontroll av Sveio kommune.</i> <i>Hvilke system og rutiner har kommunen for oppfølging av eierskap?</i> <i>Har kommunen rutiner for opplæring av folkevalgte?</i> <i>I hvilken grad rapporteres det om selskapene til kommunestyret?</i>

		selskap, usikkerhet rundt eierskap og formål med eierskap.	
	Haugaland Kraft AS	Viktig tjenesteleverandør av samfunnskritisk infrastruktur og funksjoner. Selskapet omsetter for flere milliarder og betaler betydelige utbytter til eierne. Risiko knyttet til utbyttebetalinger bør belyses. Samtidig har selskapet både offentlige og private eiere som skal forvalte sine interesser.	<i>Lenge siden sist prosjekt.</i> <i>Økonomisk risiko.</i> <i>I hvilken grad har kommunene gode rutiner for å forvalte sitt eierskap i samarbeid med andre?</i>
	Karmsund Havn IKS	Trekkes frem av administrasjonen som et aktuelt selskap å se nærmere på i perioden. Forvalter store verdier på vegne av flere eierkommuner. Selskapet ønsker å omgjøre selskapet fra et IKS til et AS.	<i>Forvalter store verdier.</i> <i>Ønske om strukturelle endringer og utvidelse av låneramme.</i> <i>I hvilken grad har kommunene gode rutiner for å forvalte sitt eierskap i samarbeid med andre?</i>

VEDLEGG

SKRIFTLIGE KILDER

- Relevant regelverk og nasjonale føringer
- Kommunens planer, budsjett og årsrapporter
- Informasjon om selskaper som kommune har eierinteresser i
- Kommunens eierskapsmelding
- Tilsynsrapporter fra andre
- Tidligere forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller
- Ulike former for statistikk, for eksempel fra SSB, Framsikt og IMDIAgenda Kaupang, Norges best styrte kommuner – Kommuneindeksen 2023
- [*Rapport, EVALUERING AV BARNEVERNREFORMEN. Første statusrapport med søkelyset på forebygging og tidlig innsats.*](#) Menon Economics, NTNU Samfunnsforskning. Desember 2023.
- Udir ([Tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging i ny opplæringslov | udir.no](https://udir.no/tilpasset-oppl%C3%A6ring-og-individuell-tilrettelegging-i-ny-oppl%C3%A6ringslov))
- Helsepersonellkommisjonen – tid for handling, 2023
- Psykisk helsearbeid for barn og unge – en innsiktsrapport, Helsedirektoratet 2021
- Psykisk helse barn og unge, Stavanger kommune, Rogaland Revisjon 2023
- Ulike artikler, henvisninger i teksten

MUNTlige KILDER

- Kommunedirektørens ledergruppe
- Kontrollutvalgets medlemmer

Vedlegg til risiko- og vesentlighetsvurdering

EFFEKTIVITETSINDEKS – SVEIO KOMMUNE

Agenda Kaupang beregner en kommunes effektivitet ved å kombinere en kvalitetsindikator og en kostnadsindikator. Kvalitetsindikatoren er sammensatt av 86 forskjellige indikatorer innenfor ulike tjenesteområdene. Verdiene for hver kommune uttrykkes som standardavvik fra gjennomsnittet. Dette sikrer at indikatorer med stor variasjon ikke får for stor vekt. Kostnadsindikatoren er netto driftsutgifter justert for utgiftsbehov. I denne beregningen er også arbeidsgiveravgiften trukket ut siden den varierer mellom kommunene i landet. Denne indikatoren vises også som standardavvik fra gjennomsnittet.

For å beregne effektivitet bruker man gjennomsnittet av kvalitetsindikatoren og kostnadsindikatoren. Effektiv drift betyr tjenester med god kvalitet og lave kostnader.

Mer informasjon om metoden som er lagt til grunn for denne indeksen, se [kommuneindeksen 2023](#), fra Agenda Kaupang.

	Kvalitets- indeks	Kostnads- indeks	Effektivitets- indeks
Pleie og omsorg	▲	▲	▲
Grunnskole	▲	●	▲
Barnehage	●	▲	▲
Administrasjon	▲	●	▲
Helse	▲	●	▲
Sosial	▲	▲	▲
Barnevern	▲	▲	▲
Kultur	◆	●	▲
Brann og redning	▲	▲	▲
Plan	▲	▲	▲
Samferdsel	▲	●	▲
Bolig	▲	▲	▲
Samlet	▲	●	▲

* Samlet vurdering for kvalitet og kostnad er basert på flere tjenesteområder enn presentert i modellen. Innenfor kostnadsindeksen vurderes 15 tjenesteområder, mens innenfor kvalitetsindeksen vurderes 13 tjenesteområder. Vi har valgt ut de tjenesteområdene som både hadde kvalitetsindeks og kostnadsindeks.

I tabellene vises standardavvik i forhold til gjennomsnittet. Vi har valgt å legge følgende kriterier til grunn; verdier mellom -0,5 og 0,5 standardavvik fra gjennomsnittet er moderat (gult), verdier over 0,5 er høyt (grønt) og verdier under -0,5 er lavt (rødt).

I en normalfordeling vil verdiene fordele seg slik:

- Gjennomsnittet har standardavvik 0
- 38 % av verdiene er innenfor $\pm 0,5$ standardavvik
- 68 % av verdiene er innenfor ± 1 standardavvik
- 95 % av verdiene er innenfor ± 2 standardavvik

Hvis kommunen i gjennomsnitt ligger 0,5 standardavvik over gjennomsnittet, er det ikke veldig mye. 31 % av verdiene i en tilfeldig fordeling vil være bedre/høyere enn dette. Hvis kommunen ligger 1,0 standardavvik over gjennomsnittet, er det mye. I en tilfeldig fordeling vil bare 16 % av verdiene være større enn 1 standardavvik fra gjennomsnittet.

Pleie og omsorg	Verdi	Vurdering
Ansatte med fagutdanning	80,7	
Ansatte med høyskoleutdanning	0,42	
Innbyggere 80+ uten tjenester	68,1	
Innbyggere 80+ i eget hjem	89,8	
Fysioterapeut per uke sykehjem	0,44	
Sykehjemsbeboere vurdert av lege siste år	48,3	
Geriatrisk sykepleier per innbygger 80+	28,06	
Ergoterapeut per 1000 innbygger 80+	4,98	
Andel korttid på sykehjem	0,14	
Tannstatus beboere sykehjem	31,03	
Ernæringsstatus sykehjem	37,93	
Demente med dagaktivitetstilbud	0,00	
Ernæringsstatus hjemmeboende 67+	.	
Dagaktivitetstilbud PU	.	
Vedtak om bistand arbeid og utdanning.	85,71	
Vedtak bistand aktiviteter.	71,80	
Årsverk psykisk helse/rus	3,86	
Årsverk videreutdanning i psyk/rus	1,3	
Andel døgn velferdsteknologi	0	
Fysioterapeut per innbygger	8,7	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Grunnskole	Verdi	Vurdering
Grunnskolepoeng	42,8	
Fravær	8,6	
Nasjonale prøver 5 trinn	47,67	
Nasjonale prøver 8 trinn	49	
Nasjonale prøver 9 trinn	54	
Fordypning 1-7 trinn	0,92	
Fordypning 8-10 trinn	0,5	
Godkjent utdanning	99,8	
Skolebidrag 1-4 trinn	-1,4	
Skolebidrag 5-7 trinn	0,8	
Spesialundervisning 1-4 trinn	0,28	
Trivsel 7	3,89	
Trivsel 10. trinn	3,64	
Gjennomført VGS	77	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Barnehage	Verdi	Vurdering
Foreldre tilfredshet	4,44	
Plasser per årsverk	5,74	
Dekning minoriteter	1,25	
Lekeareal per barn	7,4	
Tilsyn	0	
Barnehagelærere	50,8	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Admininstrasjon	Verdi	Vurdering
Sykefravær prosent	7,1	
Andel hele stillinger	0,65	
Alder på kommuneplanens samfunnsdel	2011	
Alder på kommuneplanens arealdel	2011	
Alder på ROS-analysen	2017	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

* I datasettet er det ikke rapportert inn tall for sykefravær, vurderingen på denne indikatoren er derfor misvisende.

Helse	Verdi	Vurdering
Nyfødte med hjemmebesøk av helsesykepleier	105,3	
Andel åpne fastlegelister	0	
Andel pasienter på liste med lege	100	
Helseundersøkelse 1.trinn	86,8	
Hjemmebesøk av jordmor	71,9	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Sosial	Verdi	Vurdering
Innbyggere 16-66 med sosialhjelp	0,03	
Innbyggere 16-24 med sosialhjelp	0,06	
Sosialhjelp mer enn 6 måneder	0,27	
Sosialhjelp som hovedinntekt	0,43	
Flyktninger aktivitet	.	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Barnevern	Verdi	Vurdering
Andel klienter 0-24 år	0,03	
Andel med hjelpetiltak	0,75	
Meldinger behandlet	1	
Undersøkelser avsluttet	0,9	
Evaluert plan	97,35	
Fosterhjem med tilsyn	.	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Kultur	Verdi	Vurdering
Utlån bibliotek per innbygger	2	
Besøk på biblioteket per innbygger	2	
Kinobesøk per innbygger	0,05	
Søkere kulturskole 6-15 år	9,1	
Besøk i fritidsklubb per innbygger 6-20 år	2585	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Brann og redning	Verdi	Vurdering
Andel A-objekter med tilsyn, siste to år	.	
Andel piper feiet, siste to år	.	
Bygningsbranner siste to år	0,6	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Plan	Verdi	Vurdering
Saksbehandlingstid byggesaker 12 uker	32	
Saksbehandlingstid reguleringsplaner	168	
Gebyr byggesak enebolig	18385	
Byggesaker med faktisk tilsyn	0,1	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Samferdsel	Verdi	Vurdering
Kommunal vei med fast dekke	78,9	
Kommunale veier lagt til rette for syklist	4,2	
Kommunal vei med belysning	52,6	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

Bolig	Verdi	Vurdering
Boliger tilrettelagt for rullestolbrukere	0,96	
Startlån per 1000 innbygger	.	
Samlet kvalitetindeks		
Samlet kostnadsindeks		
Effektivitetsindeks		

SAKSGANG		
Utval	Møtedato	Saksnummer
Kontroll- og kvalitetsutval	17.06.24	16/24
Saksansvarleg	Arkivkode	
Odd Gunnar Høie	033	

REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER

Sekretariatet sitt framlegg til vedtak:

Sveio kontroll- og kvalitetsutval tar referatsakene 14 – 16 til orientering.

Vedlegg:

- 14. Statusrapport pr. juni 2024
- 15. Tertialrapport frå Rogaland Revisjon
- 16. Innkalling til møte i havnerådet 12.06.24 – Karmsund Havn

Saksorientering:

Vedlagt følger dei opplista tema (brev, melding og liknande) til kontrollutvalet til orientering.

Aksdal, 10.06.24

Odd Gunnar Høie
Dagleg leiar/utvalssekretær

Sveio kontroll- og kvalitetsutval

Statusoversikt juni 2024

Saker frå bestilling til behandling i kontroll- og kvalitetsutvalet

Tema	Bestilling	Tidsbruk	Status	Ferdig	Merknader
Plan og byggsak	05.02.24	250 timar	Bestilt frå revisor	Hausten 2024	

Saker under politisk handsaming eller til oppfølging i utvalet

Forvaltningsrevisjon/ eigarskapskontroll	Bestilt	Hand- saming i KKU	Hand- saming i KST	Oppfølging i KKU/KST	Merknader
Pleie og omsorg	30.01.23	17.06.24			250 timar
ROV og planar for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll	21.11.23	17.06.24			115 timer

Avslutta prosjekt

Tema	Bestilt	Behandla i KKU	Behandla i KST	Fylgt opp KKU/KST	Merknader
Planarbeid	31.01.22	30.01.23	20.02.23	19.09.23/ 06.11.23	
Tilpassa opplæring og spes. undervisning	15.02.21	27.09.21	01.11.21	20.06.22/ 26.09.22	Deloitte AS
Forum for oppvekst i Sunnhordland (FOS)	04.05.20, sak 9/20	03.05.21, sak 9/21	14.06.21, sak 42/21	13.12.21, sak 108/21	Fellesprosjekt KPMG AS

ORIENTERINGAR

Tema	Bestilt	Møtedato	Merknad	Deltakar
Administrasjonen	05.02.24	06.05.24		
Skule, oppvekst og kultur	05.02.24	09.09.24		
Utvikling	05.02.24	11.11.24		
Helse og omsorg	05.02.24	1. møte 2025		
Økonomiavd.	05.02.24	2. møte 2025		
Personalavd.	05.02.24	3. møte 2025		
IKT-avdelinga	05.02.24	4. møte 2025		

SVEIO KOMMUNE

Perioderapportering 30.04.2024

	Måned												Tot.	
Kunde	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	timer	Tot. sum eks mva
Regnskapsrevisjon	29	20	62	52									163	190 186
Bekreftelse/attestasjoner	11	4	31	17									63	73 104
Kontrollutvalg													0	0
Rådgivning	6	2											8	8 738
Forvaltningsrevisjon	17	28	68										113	131 063
Total sum	61	54	162	69	0	0	0	0	0	0	0	0	346	403 090

SVEIO	Forvaltningsrevisjon	Regnskapsrevisjon	Attestasjon	Kontrollutvalg	Rådgivning	TOTALT	SUM
B 2023	250	340	210	50		850	943 500
R 2023	211	453	186	32	4	886	982 905
B 2024	500	340	210	50		1 100	1 281 500
R 2024	113	163	63	0	8	346	403 090

Budsjett 2024:

Budsjett fra tidligere år er videreført. Timeprisen økes med kr 55,- for 2024 slik at timepris blir kr 1 165,- + mva for kommuner og kr 1 220,- + mva for andre.

Forbruk 1.tertial 2024:

I regnskapsrevisjonen er resterende del av interim, årsoppgjør og FEK 2023 gjennomført. Det er utført attestasjon av mva-kompensasjonen for 2 terminer og flere ulike særattestasjoner som ressurskrevende tjenester, telling av antall personer med PUH og andre tilskudd som kompetansemidler og spillemidler. Resultat av revisjon for 2023, og FEK er presentert for KU.

Av forvaltningsrevisjone er *Pleie og omsorg* og *Plan og byggesak* under arbeid. Det pågår også et arbeid med *Risiko- og vesentlighetsvurdering* for inneværedne periode.

KU er innvilget 250 tilleggstimer for gjennomføring av forvaltningsprosjektet *Plan og byggesak*. Forvaltningsrevisjonsbudsjettet for 2024 utgjør derfor 500 timer.

KARMSUND HAVN (IKS)
Postboks 186
5501 Haugesund
Tlf.: 52703750

Innkalling til møte i havnerådet

Det innkalles med dette til møte i Havnerådet,
Møtet avholdes på Hotel Maritim,

Onsdag den 12.06.2024 kl. 13.00

Til behandling i havnerådsmøtet foreligger:

HR-SAK 06/24	Referatsaker
HR-SAK 07/24	Konsernregnskap 2023
HR-SAK 08/24	Bygging av Hall E
HR-SAK 09/24	Status avhending av kaier
HR-SAK 10/24	Status rekrutteringsprosess
HR-SAK 11/24	Orientering om utdeling fra havnevirksomhet
HR-SAK 12/24	Orientering om miljøgebyr for investering i miljøteknologi
HR-SAK 13/24	Eventuelt

Forfall bes meddelt administrasjonen som vil kalle inn vara.

Haugesund, 10.05.2024

Nils Konrad Bua
Havnerådets leder

Gjenpart til:

- Varamedlemmer
- Ordførere og Rådmenn i Haugesund, Karmøy, Bokn, Bømlo, Sveio og Tysvær
- Havnestyret
- Haugaland Kontrollutvalgssekretariat